

T.C.
ABANT İZZET BAYSAL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

5-6 YAŞ GRUBU ÇOCUKLARDA KARŞILAŞILAN DAVRANIŞ
PROBLEMLERİNİN VE ANNELERİNİN ÇOCUK YETİŞTİRME
TUTUMLARININ İNCELENMESİ
(SAKARYA İLİ ÖRNEĞİ)

SUNA (TAŞIN) YETER

Eylül - 2010

T.C.
ABANT İZZET BAYSAL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İLKÖĞRETİM OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMENLİĞİ ANABİLİM DALI

5-6 YAŞ GRUBU ÇOCUKLARDA KARŞILAŞILAN DAVRANIŞ
PROBLEMLERİNİN VE ANNELERİNİN ÇOCUK YETİŞTİRME
TUTUMLARININ İNCELENMESİ
(SAKARYA İLİ ÖRNEĞİ)

Yüksek Lisans Tezi

Hazırlayan

SUNA (TAŞIN) YETER

Danışman:

Yrd. Doç. Dr. Füsun YILDIZBAŞ

Bolu - 2010

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Suna (TAŞIN) YETER’ e ait olan “ **5-6 Yaş Grubu Çocuklarda Karşılaşılan Davranış Problemlerinin ve Annelerinin Çocuk Yetiştirme Tutumlarının İncelenmesi (Sakarya İli Örneği)** “ adlı çalışma, jürimiz tarafından İlköğretim Anabilim Dalı, Okul Öncesi Eğitimi Bilim Dalında YÜKSEK LİSANS tezi olarak kabul edilmiştir. 06.09.2010

Akademik Ünvan ve Adı Soyadı

Üye(Tez Danışmanı): Yrd. Doç.Dr. Füsun YILDIZBAŞ

Üye : Doç.Dr. Yasemin AYDOĞAN

Üye : Yrd.Doç.Dr. Şaduman KAPUSUZOĞLU

...../...../2010

Prof.Dr. Gönül ÜLKER

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

ABSTRACT**ANALYSIS OF THE 5-6 AGE GROUP CHILDREN PROBLEMS
BEHAVIORAL AND ATTITUDES OF MOTHERS' CHILD REARING
(SAKARYA CITY SAMPLE)****Suna (TAŞIN) YETER****Master Thesis****Primary School Education/ Preschol Education****Supervisor: Assist. Prof. Dr. Füsün YILDIZBAŞ****Eylül 2010, 128 pages**

In this research, the 5-6 age group in children encountered behavior problems and mothers' child- rearing attitudes examining the 5-6 age group in children encountered behavior problems and mother' child- rearing attitudes and the relationship between the purpose was to investigate.

The research is a study with screening model. The research sample in Sakarya province on Women's and Children's Hospital and referred to the Child Development Unit has created a total of 150 mother and child.

Research data to obtain, by the researcher, prepared the "Personal Information Form", the mother of the child- rearing attitudes to measure the Schaefer and Bell (1958) developed by the "Parental Attitude Research Instrument (PARI), Family Life and Child Rearing Attitudes Scale and Children's problem behaviors and to assess urban (2007) developed by the validity and reliability studies were conducted on item 73, "Child Behavior Rating Scale" was used.

The findings of the are evaluated for statistical analysis using SPSS (Statistical Package for Social Sciences) for Windows 15.0 software was used. Descriptive statistical methods used to evaluate the study data (frequency, percentage, mean, Standard deviation) were used. Testing hypotheses in the analysis of independent samples t- test, anova and correlation analysis were used.

Inconclusion;

PARI and child behavior rating scale subscales are significant differences between the demographic characteristics.

Reject the housewife role- Over-protective motherhood, Incompatibilities- Over- protective motherhood, Incompatibilities-Reject the housewife role, Strict discipline- Over-protective motherhood, Strict discipline- Democratic Behavior and Equality Recognition, Strict discipline- Reject the housewife role, Strict discipline- Incompatibilities, Rebellious behaviors- Over-protective motherhood, Rebellious behaviors- Reject the housewife role, Rebellious behaviors- Incompatibilities, Rebellious behaviors- Strict discipline, Adaptation- Democratic Behavior and Equality Recognition, Adaptation- Reject the housewife role, Adaptation- Incompatibilities, Adaptation- Rebellious behaviors, Social Anxiety- Reject the housewife role, Social Anxiety- Strict discipline, Social Anxiety- Rebellious behaviors are a significant correlation between size.

PARI subscales rebellious behavior, conformity and social concerns of its effect on the regression model is significant.

Key Words: Behavior disorders, preschool childrens, child- rearing attitudes, preschool education, child development.

ÖZET

5-6 YAŞ GRUBU ÇOCUKLARDA KARŞILAŞILAN DAVRANIŞ PROBLEMLERİNİN VE ANNELERİNİN ÇOCUK YETİŞTİRME TUTUMLARININ İNCELENMESİ (SAKARYA İLİ ÖRNEĞİ)

Suna (TAŞIN) YETER

Yüksek Lisans Tezi

İlköğretim Okul Öncesi Öğretmenliği Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Füsun YILDIZBAŞ

Eylül 2010, 128 sayfa

Bu araştırmada, 5-6 yaş grubu çocuklarda karşılaşılan davranış problemleri ve annelerinin çocuk yetiştirme tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır.

Araştırma betimleyici tarama modelli bir çalışmadır. Araştırmanın örneklemini Sakarya il merkezinde bulunan Kadın Doğum ve Çocuk Hastanesinin Çocuk Gelişim Ünitesine başvuran toplam 150 anne ve çocuğu oluşturmuştur.

Araştırma verilerinin elde edilmesinde, araştırmacı tarafından alan yazın incelenerek hazırlanan “ Kişisel Bilgi Formu”, annelerin çocuk yetiştirme tutumlarını ölçmek için Schaefer ve Bell (1958) tarafından geliştirilen “Parental Attitude Research Instrument (PARI) Aile Hayatı Ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği” ve çocukların problem davranışlarını ölçmek için Şehirli (2007) tarafından geliştirilen, geçerlik ve güvenirlik çalışmaları yapılmış 73 maddelik “ Çocuk Davranışlarını Değerlendirme Ölçeği” kullanılmıştır.

Çalışmada elde edilen verilerin, istatistiksel analizler için SPSS (Statistical Package for Social Sciences) for Windows 15.0 programı kullanılmıştır. Çalışma verileri değerlendirilirken tanımlayıcı istatistiksel metotlar (Frekans, Yüzde, Ortalama, Standart sapma) ve Hipotez testlerinin analizinde bağımsız örnek t-testi, anova ve korelasyon analizleri kullanılmıştır.

Araştırma sonucunda;

PARI ve ÇDDÖ alt boyutlarının demografik özellikler arasında anlamlı farklılık vardır.

Annelerin çocuk yetiştirme tutumlarının “ Ev Kadınlığı Rolünü Reddetme”, “Sıkı Disiplin” ve “ Geçimsizlik” boyutları ile “Aşırı Koruyucu Annelik” alt boyutları arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Geçimsizlik” boyutu ile “Ev Kadınlığı Rolünü Reddetme” boyutu arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. “Sıkı Disiplin” boyutu ile “Demokratik Davranma ve Eşitlik Tanıma”, “Ev Kadınlığı Rolünü Reddetme” ve “Geçimsizlik” boyutları arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.

Çocukların problem davranışlarından “İsyankar Davranışlar” alt boyutu ile annelerin çocuk yetiştirme tutumlarının “Aşırı Koruyucu Annelik” ,“Ev Kadınlığı Rolünü Reddetme” ,“Geçimsizlik” ve “Sıkı Disiplin” alt boyutları arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.

Çocukların problem davranışlarından “Uyum” alt boyutu ile “ Demokratik Davranma ve Eşitlik Tanıma”, “ Ev Kadınlığı Rolünü Reddetme”, “ Geçimsizlik” ve “İsyankar Davranışlar” alt boyutları arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.

Çocukların problem davranışlarından “Sosyal Kaygı” alt boyutu ile “Sıkı Disiplin” ve “İsyankar Davranışlar” alt boyutları arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.

PARI alt boyutlarının isyankar davranışlar, uyum ve sosyal kaygı üzerinde etkisini gösteren regresyon modeli de istatistiksel olarak anlamlıdır.

Anahtar Kelimeler: Davranış bozuklukları, okul öncesi çocuklar, çocuk yetiştirme tutumları, okul öncesi eğitim, çocuk gelişimi.

**Canım Babam ve Annem,
Ahmet- Nurhayat TAŞIN' a...**

TEŞEKKÜR

Tez çalışmam süresince rehberlik ve desteğini aldığım değerli hocam Sayın Yrd.Doç.Dr. Füsun Yıldızbaş’a saygılarımla teşekkür ediyorum. Yüksek lisans eğitimim süresince bana her zaman güvenen ve desteğini esirgemeyen kıymetli hocam Doç. Dr. Yasemin Aydoğan’ a teşekkürlerimi sunuyorum.

Sayın Neslihan Şehirli’ ye Çocuk Davranışlarını Değerlendirme Ölçeğini kullanmamda sakınca görmediği ve desteği için teşekkür ederim.

Çalışmamın verilerini toplama sürecinde yardımını esirgemeyen sevgili arkadaşım Nur Seda Aşoğlu’ na ve çalışmaya gönüllü katılımlarıyla destek veren değerli annelere çok teşekkür ediyorum.

Yüksek lisans eğitimim ve tez çalışmam sırasında her zaman yanımda olan çok değerli arkadaşım Miray Taştekin’ e manevi desteği için çok teşekkür ediyorum.

Canım annem, babam Nurhayat ve Ahmet Taşın’ a çok kıymetli kardeşim Nurgül Taşın, Ağabeyim Selami Taşın ve sevgili eşim Taşkın Yeter’ e araştırma süresince desteğini, sabrını ve anlayışını eksik etmedikleri ve beni cesaretlendirdikleri için çok teşekkür ederim.

Etik İlkelerine Uyulduğuna İlişkin Metin

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum, “5-6 Yaş Grubu Çocuklarda Karşılaşılan Davranış Problemlerinin ve Annelerinin Çocuk Yetiştirme Tutumlarının İncelenmesi” başlıklı çalışmanın yazılmasında, bilimsel ve etik kurallara uyulduğunu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda atıfta bulunulduğunu, kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapılmadığını, tezin tamamının ya da bir kısmının bu üniversite veya başka bir üniversitede bir tez çalışması olarak sunulmadığını beyan ederim.

06 / 09 / 2010

İmza**Suna (TAşIN) YETER**

İÇİNDEKİLER

ABSTRACT	iv
ÖZET	vi
İTHAF	ix
TEŞEKKÜR	x
ETİK İLKELERE UYULDUĞUNA İLİŞKİN METİN	xi
İÇİNDEKİLER DİZİNİ	xii
TABLolar DİZİNİ	xv
ŞEKİLLER DİZİNİ	xviii
KISALTMALAR VE SEMBOLLER	xix

BÖLÜM I

1.GİRİŞ	1
1.1.Araştırmanın Amacı.....	2
1.2.Problem Cümlesi.....	2
1.3.Araştırmanın Önemi.....	3
1.4.Varsayımlar.....	4
1.5.Sınırlılıklar.....	4

BÖLÜM II

2.KURAMSAL TEMELLER VE İLGİLİ LİTERATÜR	5
2.1.Davranış Bozuklukları.....	5
2.2.Çocuklarda Sık Karşılaşılan Davranış Problemleri.....	7
2.3.Çocuğun Psiko/ Sosyal Gelişiminde Anne/ Baba Tutumlarının Önemi.....	11
2.4.Anne/ Baba Tutumları.....	12
2.4.1.İlgisiz ve Kayıtsız Tutum.....	13
2.4.2.Aşırı Koruyucu Tutum.....	13
2.4.3.Dengesiz ve Kararsız Tutum.....	14
2.4.4.İzin Verici Tutum.....	15
2.4.5.Baskıcı- Otoriter Tutum.....	15
2.4.6.Demokratik Tutum.....	17

2.5. Anne/ Babaların Çocuk Yetiştirme Tutumlarını Etkileyen Etmenler.....	18
2.5.1. Ailenin Sosyo- Demografik Özellikleri.....	18
2.5.2. Anne- Babaların Kendi Yetiştiriliş Tarzları.....	21
2.5.3. Anne- Babaların Çocuk Gelişimine İlişkin Bilgi Düzeyleri.....	21
2.5.4. Çocukların Mizaç Özellikleri.....	22
2.6. Anne/ Çocuk İlişkisi.....	23
2.7. Konuyla İlgili Yapılan Çalışmalar.....	26

BÖLÜM III

3.YÖNTEM.....	30
3.1. Araştırma Modeli.....	30
3.2. Evren ve Örneklem.....	30
3.3. Veri Toplama Araçları.....	31
3.4. Verilerin Uygulanması ve Toplanması.....	33
3.5. Verilerin Analizi.....	33
3.6. Araştırmanın Modeli.....	35

BÖLÜM IV

4.BULGULAR.....	36
4.1. Çalışma grubunun demografik özelliklerine ilişkin bulgular.....	36
4.2. Çalışma grubunun PARI ve ÇDDÖ'nin alt boyutlarının ortalamasına ilişkin bulgular.....	48
4.3. Çalışma grubunun PARI ve ÇDDÖ'nin alt boyutlarının demografik özellikler ile farklılaşma durumu ilişkisi ile ilgili bulgular.....	50
4.4. Çalışma grubunun PARI ve ÇDDÖ'nin alt boyutlarının aralarındaki ilişkilere ait bulgular	74

BÖLÜM V

5. Sonuçlar ve Tartışma.....	80
------------------------------	----

BÖLÜM VI

6. Öneriler.....	107
------------------	-----

KAYNAKÇA.....	109
EKLER.....	119
Ek 1. Kişisel Bilgi Formu.....	120
Ek 2. <i>PARI (Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği)</i>	122
Ek 3. Çocuk Davranışlarını Değerlendirme Ölçeği.....	126
ÖZGEÇMİŞ.....	128

TABLOLAR DİZİNİ

Tablo 1. Çalışma Grubunun Yaşlarına Göre Frekans ve Yüzde Dağılımları

Tablo 2. Çalışma Grubunun Eğitim Durumlarına Göre Frekans ve Yüzde Dağılımları

Tablo 3. Çalışma Grubunun Şuan Çalışma Durumlarına Göre Frekans ve Yüzde Dağılımları

Tablo 4. Çalışma Grubunun Eşlerinin Yaşlarına Göre Frekans ve Yüzde Dağılımları

Tablo 5. Çalışma Grubunun Eşlerinin Eğitim Durumlarına Göre Frekans ve Yüzde Dağılımları

Tablo 6. Çalışma Grubunun Eşlerinin Şuan Çalışma Durumlarına Göre Frekans ve Yüzde Dağılımları

Tablo 7. Çalışma Grubunun Ailesini Oluşturan Fertlere Göre Frekans ve Yüzde Dağılımları

Tablo 8. Çalışma Grubunun Kendi Yetiştirilme Tarzlarına Göre Frekans ve Yüzde Dağılımları

Tablo 9. Çalışma Grubunun Çocuk Yetiştirme Konusunda Problemle Karşılaştığında Danıştığı Kişilere Göre Frekans ve Yüzde Dağılımları

Tablo 10. Çalışma Grubunun Çocuklarının Ailede En Çok Vakit Geçirdiği Bireylere Göre Dağılımı

Tablo 11. Çalışma Grubunun Çocuklarını Yetiştirme İle İlgili Bilgi Alma Durumlarına Göre Frekans ve Yüzde Dağılımları

Tablo 12. Çalışma Grubunun Çocuklarının Sürekli Sağlık Sorunlarının Olma Durumuna Göre Frekans ve Yüzde Dağılımları

Tablo 13. Çalışma Grubunun Çocuklarının Yaşlarına Göre Frekans ve Yüzde Dağılımları

Tablo 14. Çalışma Grubunun Çocuklarının Cinsiyetlerine Göre Frekans ve Yüzde Dağılımları

Tablo 15. Çalışma Grubunun Ailesindeki Çocuk Sayısına Göre Frekans ve Yüzde Dağılımları

Tablo 16. Çalışma Grubunun Araştırma İçin Değerlendirdiği Çocuğun Kaçınıncı Olduğuna Göre Frekans ve Yüzde Dağılımları

Tablo 17. Araştırmaya Katılan Annelerin PARI Alt Boyutlarının Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Tablo 18. Araştırmaya Katılan Annelerin ÇDDÖ'nin Alt Boyutlarının Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Tablo 19. Çalışma Grubunun PARI ve ÇDDÖ' nin Alt Boyutları ile Anne Yaşı Değişkeni Arasındaki Farklılaşma Durumu ile İlgili Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Tablo 20. Çalışma Grubunun PARI ve ÇDDÖ' nin Alt Boyutları ile Anne Eğitim Durumu Değişkeni Arasındaki Farklılaşma Durumu ile İlgili Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Tablo 21. Çalışma Grubunun PARI ve ÇDDÖ' nin Alt Boyutları ile Gelir Getiren Bir İşte Çalışma Durumu Değişkeni Arasındaki Farklılaşma Durumu ile İlgili Bağımsız Grup t- Testi Sonuçları

Tablo 22. Çalışma Grubunun PARI ve ÇDDÖ' nin Alt Boyutları ile Eşlerinin Yaşı Değişkeni Arasındaki Farklılaşma Durumu ile İlgili Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Tablo 23. Çalışma Grubunun PARI ve ÇDDÖ' nin Alt Boyutları ile Eşlerinin Eğitim Durumu Değişkeni Arasındaki Farklılaşma Durumu ile İlgili Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Tablo 24. Çalışma Grubunun PARI ve ÇDDÖ' nin Alt Boyutları ile Eşlerinin Şuan Çalışıp Çalışmama Durumu Değişkeni Arasındaki Farklılaşma Durumu ile İlgili Bağımsız Grup t- Testi Sonuçları

Tablo 25. Çalışma Grubunun PARI ve ÇDDÖ' nin Alt Boyutları ile Annenin Kendi Yetiştirilme Tarzı Değişkeni Arasındaki Farklılaşma Durumu ile İlgili Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Tablo 26. Çalışma Grubunun PARI ve ÇDDÖ' nin Alt Boyutları ile Çocuk Yetiştirme Konusunda Problemlerle Karşılaştığında Danıştığı Fertler Değişkeni Arasındaki Farklılaşma Durumu ile İlgili Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Tablo 27. Çalışma Grubunun PARI ve ÇDDÖ' nin Alt Boyutları ile Çocuklarının Ailede En Çok Vakit Geçirdiği Birey Değişkeni Arasındaki Farklılaşma Durumu ile İlgili Bağımsız Grup t- Testi Sonuçları

Tablo 28. Çalışma Grubunun PARI ve ÇDDÖ' nin Alt Boyutları ile Çocuklarını Yetiştirme İle İlgili Bilgi Alma Durumu Değişkeni Arasındaki Farklılaşma Durumu ile İlgili Bağımsız Grup t- Testi Sonuçları

Tablo 29. Çalışma Grubunun PARI ve ÇDDÖ' nin Alt Boyutları ile Çocuklarının Sürekli Sağlık Sorunun Olma Durumu Değişkeni Arasındaki Farklılaşma Durumu ile İlgili Bağımsız Grup t- Testi Sonuçları

Tablo 30. Çalışma Grubunun PARI ve ÇDDÖ' nin Alt Boyutları ile Çocuğunun Yaşı Değişkeni Arasındaki Farklılaşma Durumu ile İlgili Bağımsız Grup t- Testi Sonuçları

Tablo 31. Çalışma Grubunun PARI ve ÇDDÖ' nin Alt Boyutları ile Çocuğunun Cinsiyeti Değişkeni Arasındaki Farklılaşma Durumu ile İlgili Bağımsız Grup t- Testi Sonuçları

Tablo 32. Çalışma Grubunun PARI ve ÇDDÖ' nin Alt Boyutları ile Ailedeki Çocuk Sayısı Değişkeni Arasındaki Farklılaşma Durumu ile İlgili Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Tablo 33. Çalışma Grubunun PARI ve ÇDDÖ' nin Alt Boyutları ile Çocuğunun Kaçınıcı Çocuk Olduğu Sayısı Değişkeni Arasındaki Farklılaşma Durumu ile İlgili Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Tablo 34. Çalışma Grubunun PARI ve ÇDDÖ' nin Alt Boyutlarının Arasındaki Korelasyon İlişkileri

Tablo 35. İsyankar Davranışlar Üzerinde Anne Tutumlarını İnceleyen Regresyon Modeli

Tablo 36. Uyum Üzerinde Anne Tutumlarını İnceleyen Regresyon Modeli

Tablo 37. Sosyal Kaygı Üzerinde Anne Tutumlarını İnceleyen Regresyon Modeli

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1a. Araştırmanın Modeli

Şekil 1. Çalışma Grubunun Yaşlarına Göre Dağılımı

Şekil 2. Çalışma Grubunun Eğitim Durumlarına Göre Dağılımı

Şekil 3. Çalışma Grubunun Gelir Getiren Bir İşte Çalışma Durumuna Göre Dağılımı

Şekil 4. Çalışma Grubunun Eşlerinin Yaşlarına Göre Dağılımı

Şekil 5. Çalışma Grubunun Eşlerinin Eğitim Durumlarına Göre Dağılımı

Şekil 6. Çalışma Grubunun Eşlerinin Şuan Çalışma Durumlarına Göre Dağılımı

Şekil 7. Çalışma Grubunun Ailesini Oluşturan Fertlere Göre Dağılımı

Şekil 8. Çalışma Grubunun Kendi Yetiştirilme Tarzlarına Göre Dağılımı

Şekil 9. Çalışma Grubunun Çocuk Yetiştirme Konusunda Problemle Karşılaştığında Danıştığı Kişilere Göre Dağılımı

Şekil 10. Çalışma Grubunun Çocuklarının Ailede En Çok Vakit Geçirdiği Bireylere Göre Dağılımı

Şekil 11. Çalışma Grubunun Çocuklarını Yetiştirme İle İlgili Bilgi Alma Durumlarına Göre Dağılımı

Şekil 12. Çalışma Grubunun Çocuklarının Sürekli Sağlık Sorunlarının Olma Durumuna Göre Dağılımı

Şekil 13. Çalışma Grubunun Çocuklarının Yaşlarına Göre Dağılımı

Şekil 14. Çalışma Grubunun Çocuklarının Cinsiyetlerine Göre Dağılımı

Şekil 15. Çalışma Grubunun Ailesindeki Çocuk Sayısına Göre Dağılımı

Şekil 16. Çalışma Grubunun Araştırma İçin Değerlendirdiği Çocuğun Kaçınıcı Olduğuna Göre Dağılımı

Şekil 17. Araştırmaya Katılan Annelerin PARI Alt Boyutlarının Ortalamaları

Şekil 18. Araştırmaya Katılan Annelerin ÇDDÖ'nin Alt Boyutlarının Ortalamaları

KISALTMALAR VE SEMBOLLER

n	Örneklem Büyüklüğü
p	Anlamlılık Düzeyi
t	t- Testi Değeri
Ss	Standart Sapma
Ort.	Aritmetik Ortalama
R	Çoklu Korelasyon Kat Sayısı
R²	Açıklanan Varyans
F	Farklılaşma Durumu
B	Beta Kat Sayısı
PARI	Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği
ÇDDÖ	Çocuk Davranışlarını Değerlendirme Ölçeği

BÖLÜM I

1.GİRİŞ

İçinde yaşadığı çevrenin bir parçası olan birey, doğduğu andan itibaren bu çevrenin etkisinde kalmaktadır. Çevresel ve kalıtsal faktörler nedeniyle her bireyin kendine özgü kişiliği vardır. Okulöncesi dönemde, çocuğun özellikle kişilik ve sosyal gelişimi onun en yakın çevresini oluşturan ailesinden etkilenmektedir.

Çocuğun sağlıklı olarak yetişmesi ve olumlu kişilik yapısı geliştirebilmesinde anne babanın çocuk yetiştirme tutumları büyük önem taşımaktadır. Kişilik, bireyin tüm ilgi, tavır ve yetenekleri ile dış görünüşünün ve çevresine uyum biçiminin özelliklerini içeren bir kavramdır. Kişiliğin oluşumunda “var olan” kalıtsal etkenler ile toplum ölçütlerine göre “olması gereken” çevresel etkenlerin rolü büyüktür. Bazılarına göre kişilik; insanın sosyal uyarıcı olma değeridir. Olumlu çocuk yetiştirme tutumları, çocuğun ileride kendisine ve topluma faydalı bir birey olmasına katkı sağlar (Yavuzer, 1999).

Anne babanın olumlu tutumları çocuğun kendine özgü bir benlik geliştirmesine izin verir. Çocuğun benlik saygısı yüksek, sorumluluk duygusu ve özdenetimi gelişmiş bir birey olmasını sağlar. Buna karşılık olumsuz tutumlar, benlik saygısı, girişkenlik düzeyi, bağımsızlık ve iç kontrolün düşük olması, yüksek düzeyde saldırganlık ve güvensizlik ile sonuçlanır. Çocukta sorumluluk duygusu gelişmez. Çocuk güç durumlarla baş edemeyen, bağımlı ve pasif bir birey olur (Öksüz, 2002; Türkbay, Akın, Söhmen ve ark., 2007).

Ailenin görevi, kendisinin ve toplumun istediği özellikteki kişiliği çocuğunda geliştirmek ve yine toplum kültürünün benimsediği bir insan tipini oluşturmaktır. Fakat farkında olmadan anne-babalar çocuklarındaki çeşitli davranış

bozukluklarını düzeltmek amacıyla bazı hatalara düşmektedirler. Bu hatalar çocukta istenmeyen davranışlar gelişmesine neden olurken aynı zamanda bu davranışlar ileriki yaşamlarında da olumsuz etkilerini sürdürebilmektedir. Bu hatalardan bazıları; çocuğu tanıyamamak, aleyhinde kıyaslamalar yapmak, kıskandırmak, eleştirmek, tehdit, bedenî cezalar olarak gruplandırılabilir. Bunun yanı sıra; anne- baba arası fikir ayrılıkları, aşırı şefkat, aşırı baskı, beslenme konusunda çocuğa ısrarcı olma, ekonomik sorunları çocuğa yansıtmak, istenmediğini çocuğa hissettirme ve korkutma da istenmeyen sorunların ortaya çıkmasında anne-babaların yaptıkları hatalardandır (Can, 1983).

1.1. Araştırmanın Amacı

Bu araştırma, 5- 6 yaş çocuklarda karşılaşılan davranış problemleri ile annelerin çocuk yetiştirme tutumlarını belirlemek ve davranış problemlerinin annelerin çocuk yetiştirme tutumlarına göre farklılık gösterip göstermediğini ortaya koymak amacıyla yapılmıştır. Bu amaçla aşağıda yer alan problem cümlesi ve alt problemlere cevap aranmıştır.

1.2. Problem Cümlesi

Sakarya il merkezinde 5- 6 yaş çocuklarda karşılaşılan davranış problemleri ile annelerinin çocuk yetiştirme tutumları arasında çeşitli değişkenler açısından anlamlı bir ilişki var mıdır?

1.2.1.Alt Problemler

1. 5- 6 yaş çocuklarda karşılaşılan davranış problemleri ve annelerin çocuk yetiştirme tutumu;
 - a. Çocuğun ,
 - Yaşı
 - Cinsiyeti
 - Ailedeki çocuk sayısı
 - Çocuğun kaçınıcı çocuk olduğu

- Çocuğun sağlık sorunun olup olmama durumu
 - b. Annenin,
 - Yaşı
 - Öğrenim durumu
 - Çalışma durumu
 - Annenin kendi yetiştirilme tarzı
 - Çocuk yetiştirme konusunda danıştığı kişi
 - c. Babanın,
 - Yaşı
 - Eğitim durumu
 - Çalışma durumu
 - d. Ailenin,
 - Kaç bireyden oluştuğu
 - Çocukla en çok zaman geçiren bireye göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
2. 5- 6 yaş çocuklarda karşılaşılan davranış problemleri ile annelerin çocuk yetiştirme tutumları arasında anlamlı ilişki var mıdır?

1.3. Araştırmanın Önemi

Çocuğun kendisini ve dünyayı algılamasını ve olaylar karşısında göstereceği tepkiyi belirleyen en önemli etmen anne babanın ona karşı davranışlarıdır. Yaşamın ilk altı yılında çocuğun kişisel, sosyal ve ahlaki gelişimi büyük ölçüde tamamlanır. Çocukluk döneminde geçirilen yaşantıların izleri hiçbir zaman tamamen yok olmaz (Köknel, 1997; Usta, 2004).

Anne/babanın, çocuklarına yönelttikleri tutumların sağlıklı olması, büyük ölçüde onların kendi içlerinde barışık, dengeli, huzurlu ve birbirlerine karşı sevgi ve saygılı olmalarına bağlıdır. Anne/babalar; çocuğun yeni bilgiler öğrenmesini sağlayan,

bilişsel, toplumsal ve duygusal özelliklerinin gelişmesi açısından çocukların ilk eğitimcileridir (Ersoy, 1999).

Anne ve babanın her ikisinin de çocuk yetiştirme tutumu önem taşımaktadır. Özellikle annelerin ele alınmasının nedeni ise, bir çok toplumda olduğu gibi Türk toplumunda da çocuk yetiştirme görevini annelerin üstlenmesi ve özellikle 0-6 yaş grubundaki çocukların yaşantısında annenin en etkin kişi olma özelliğini taşımasıdır. (Kağıtçıbaşı, 1981; Küçük, 1990).

Bu araştırma, annelerin çocuk yetiştirme tutumlarının belirlenmesi ve annelerin çocuk yetiştirme tutumları üzerinde etkili olan etmenlerin belirlenmesi, çocuklarında gözlemlenen davranış bozukluklarının belirlenmesi ve çocuk gelişimi ve eğitimi konusunda yapılacak çalışmalarda bu durumun göze alınarak eğitim planlamalarının yapılması açısından önem taşımaktadır.

1.4. Varsayımlar

1. Bu çalışmada annelerin konuyla ilgili soruları cevaplandırırken objektif oldukları ve gerçek durumları yansıttıkları kabul edilmiştir.

1.5. Sınırlılıklar

- 1.Araştırmanın örneklemini Sakarya İli Kadın Doğum Ve Çocuk Hastanesine başvuran 5- 6 yaş çocuğuna sahip annelerle sınırlıdır.
- 2.Araştırmada aileye ilişkin veriler, yalnızca anne ile görüşülerek elde edildiğinden araştırma bulguları annelerden alınan bilgilerle sınırlıdır.

BÖLÜM II

2. KURAMSAL TEMEL VE İLGİLİ LİTERATÜR

2.1. Davranış Bozuklukları

Çeşitli ruhsal ve bedensel nedenlere bağlı olarak, çocukların çevreleriyle sürekli olarak gergin ve sürtüşmeli ilişkiler içinde olmalarına sebebiyet veren, dikkat çekici, farklı, rahatsız edici ve özel koşullarda meydana çıkan, benlik kavramının düşük düzeyde olması ile iç çatışmaların davranışa aktarılması sonucu, hırçınlık, sinirlilik, geçimsizlik, kavgacılık, okuldan kaçma, çalma, yangın çıkarma, sürekli baş kaldırma ve kuralları çiğneme gibi belirtiler gösteren tepkiler ile olması gereken davranışın yokluğu ya da tutarsızlık göstermesidir (Yörükoğlu, 1997; Aslan, 1997)

Kişinin çevresinden gelen etkilere uygun tepki verebilmesi, yenilikleri takip etmesi, çevresinin beklentilerine uygun davranışlarda bulunması uyum sürecini göstermektedir. Fakat bireyin; çevrenin beklentilerini dikkate alırken kendi dünyası ile çevre arasında denge kurabilmesi bu uyum sürecinin şartıdır. Çocuk büyüme ve gelişimi sürdükçe yeni yetenekler, yeni bilgiler kazanarak çevresiyle uyum sağlamaya çalışırken bir yandan da doğal gelişim sürecinde yeni problemlerle karşılaşmaktadır. Sorunlarını çözümledikçe çocuğun ruhsal gücü artarak olgunlaşmaktadır. Bu döngü içinde kişilik devamlı bir uyum çabasıyla gelişirken zamanla çocuk, olgunlaşarak anne babanın koruyuculuğuna daha az ihtiyaç duymakta, bağımsız davranışlara yönelmektedir (Ataç, 1991).

Okul öncesi dönemde problem davranışlar uyku, temizlik-tuvalet, yemek alışkanlıklarında gözlenebilir. Bunun yanında şımarıklık, söz dinlememe, savurganlık, küfredme, yalan söyleme, inatçılık, kıskançlık, saldırganlık, utangaçlık gibi davranışlar da problem olarak görülebilmektedir. Davranış sorunlarıyla başa çıkmada; görmezden gelme, ödülü geri çekme, alternatif sunma, sözle uyarıda bulunma, tartışmaktan kaçınma yöntemlerinin uygun şekilde uygulanması etkili olabilir. Davranış sorunlarıyla baş etmek, yetişkinden çok çocuğun yararına olacaktır. Bu durum çocuğa daha çok arkadaş edinme, daha fazla beceri kazanma ve olumlu davranış sergilemekten hoşlanma fırsatı sağlayabilecektir (Birkan, 2002).

Çocuklarda davranış problemlerine neden olan birçok etken bulunmaktadır. Bu etkenlerden en önemlisi çocuğun ilk sosyal çevresi olan ailedir. Aile içerisinde ebeveynin çocukla olan etkileşimi çocuğun ileriki yaşamında olumlu ya da olumsuz izler bırakmaktadır. Bu izlerin olumlu olabilmesinde öncelikle anne ve baba tutumlarının, eşler arası ilişkilerin ve ebeveynin çocukla iletişiminin sağlıklı olması önem taşımaktadır (Efe, 2005; Öksüz, 2002). Çocuğun cinsiyeti, parçalanmış ya da tam aileye sahip olma durumu, tek ebeveynle yaşama durumunda diğer ebeveynle olan ilişkiler, ailede yaşayan diğer bireyler çocukların sosyal ve duygusal gelişimlerinde etken olan aileye ilişkin faktörlerdir (Alisinanoğlu ve Ulutaş, 2000). Ebeveynlerin sert ya da etkisiz disiplin uygulamaları, denetimsizlik, eşler arası problemler, depresyon, duygusal ve sosyal açıdan çocuğun yeterince desteklenememesi ve ailenin işlevini yerine getirememesi, bebeklik döneminde çocukta meydana gelen güvensizlik, inatçılık ve dışa vurulan ilk problem davranışa verilen tepki, düşük doğum ağırlığı, babanın ilgi ve sevgi eksikliği, düşük sosyo-ekonomik düzey ve çevre gibi faktörler problem davranışların nedenleri olarak gösterilmektedir. Çocuklara aile içinde iletişim becerilerini geliştirmeleri için fırsat verilmemesi, çevresiyle etkileşimde bulunabilecekleri ortamlardan yoksun bırakılması, ailede boşanma, ölüm vb. olaylarının yaşanması gibi durumlarda çocuklar içe kapanıklık ve huzursuzluk, endişe, korku, bunalma (anksiyete) gibi problem davranışlar geliştirebilmektedirler (Gimpel ve Holland 2003). Yapılan araştırmalar ailesel faktörlerin problem davranışların ortaya çıkmasındaki etkisini ortaya koymaktadır. Terzi (2007)'in yaptığı araştırmada suç işleyen çocuklarda

ebeveynlerinin eğitim seviyesinin düşüklüğü, alkol ve madde bağımlılığı, ölüm, boşanma ve benzeri nedenlerle ailenin parçalanmış olması gibi özelliklerinin bulunduğu saptanmıştır.

2.2. Çocuklarda Sık Karşılaşılan Davranış Problemleri

Korku: Korku canlıların görülen ya da görülmeyen olay ve olgulara karşı gösterdiği doğal ve genel bir tepkidir. Gelişmekte olan çocuğun bilmediklerinin, tanımadıklarının çokluğu, yaşının küçüklüğü ve deneyimlerinin azlığı gibi nedenlerle korkuları daha fazladır. Ayrıca anne- babaların ve diğer kişilerin korkuyu bir disiplin aracı olarak kullanmaları da çocuğun davranışlarına yansımaktadır. Küçük yaşlarda korkular korkular karanlıktan, hırsızdan, köpekten v.b nedenlerden kaynaklanmaktadır (Baran, 1989).

Yavuzer (2004)' e göre korku yaşa bağlı olarak çeşitlenmektedir. Okul öncesi dönemde hayali varlıklardan, şimşek çakmasından, karanlıktan korkan çocuğun yaşı ilerledikçe korkuları da farklılaşmaktadır. 7-11 yaş döneminde bu tarz korkuların yerini yaralanma korkusu, okul, dersler ve sosyal çevre ile ilgili ilişkilerini içeren korkular almaktadır. Bu dönemdeki çocukların yarısında zaman zaman görülen çeşitli korkular fark edilmiştir.

Korku insani bir duygudur. Yaşam süresinde devamlı değişebilir; bazı durumlarda çocukluktan bu güne kadar taşınabilir bazen de etkisi geçtikten sonra kaybolup yerini başka korkulara bırakabilir. Korku çocuğun zaman açısından da ilk heyecanıdır. Çocuğun ilk korkuları deneyimlere dayalı değildir, bilinçsizdir ve bağımsız olmayıp diğer etmenlere bağlı bir duygudur. Bilinçli korku ise, geçmişteki deneyimlerle iletişim kurmaya teşvik edicidir, tetikte olunması için uyarıcıdır ve çocukta yetişkin insanda olduğu gibi yerleşmeye başlar, fazla heyecanlı olanlarda özellikle zayıf mizaçlı olan çocuklarda daha çok görülür . Korkunun ilk başladığı yaşlar 3-6 yaş dönemidir. Bu dönemlerdeki çocukların % 3-%8' inin yoğun korkuları vardır (Gövs, 1998; Tuzcuoğlu ve Tuzcuoğlu, 2005).

Saldırganlık: Saldırganlık, kişinin güvenlik, mutluluk ya da başka bir gereksiniminin çevreye zarar verme, eşyaları kırma, dökme, küfür etme, arkadaşlarına ve yetişkinlere vurma, ısırma, itme, tekmeleme, bağırıp çağırma, öfke nöbetleri, yerinde duramama, elini kolunu ısırma, saçını yolma, aşırı heyecanlanma biçiminde ortaya çıkması ya da kişinin saldırganlığını içine atarak olumlu ya da olumsuz sergileme gibi davranışları ve zarar vermeyi amaçlayan tehditleri olarak tanımlanabilir (Kırkıncıoğlu, 2003; Şahin, 2004).

Saldırgan çocuk temelde güvensiz çocuktur. Aşırı saldırgan çocuk aynı zamanda doyumsuz ve sevilmediğine inanan çocuktur. Bazı çocuklar evde aşırı derecede saldırgan, dışarıda ve yabancılarla birlikte bulundukları zaman utangaç ve sakindirler. Bunlar genellikle anne-babalarının fazla düşkünlük gösterdiği ve anne-baba yanında istediklerini yapabileceğine, istedikleri her şeye sahip olabileceklerine inanan, yabancı bir çevrede kendi kendilerini nasıl yöneteceklerine dair yeterli sorumluluk verilmeyen çocuklardır(Yavuzer, 2004).

Sürekli ve aşırı biçimde saldırgan olan çocuk, sinirli, anlaşılmaz, eyleme hazır ve geçimsizdir. İlişkileri gergin ve sürtüşmelidir. Hemen parlar ve kavgaya hazırdır. Durmadan kuralları çiğner ve ceza görür. Saldırganlık konusundaki genel kanı erkek çocukların daha saldırgan olduğu yönündedir. Anne-babanın birbirleriyle tartışmaları, kavga etmeleri, annenin ya da babanın saldırganca tutumu ve çocuğun da bunu taklit ederek öğrenmesi saldırganlığın başlıca nedenleri arasındadır. Bunların yanı sıra çocukta var olan, mevcut enerjinin boşaltılmasına izin vermeme ve engelleme, çocuğun çabalarını görmezlikten gelme ya da yok sayma sıklıkla eleştirme, azarlama, anne-babanın çocukla yeterince ilgilenmemesi, anne-babanın çocuğa karşı tutarsız bir tutum sergilemesi, çocuğu ilgi duyduğu şeylerden mahrum etme ve engellenme, sık sık çocuğu şiddete maruz bırakma, anne- babanın da sinirlenince evdeki eşyaları fırlatması ve saldırganca tavır sergilemesi, evde sık sık kavga sahnelerinin yer aldığı filmler seyredilmesi ve bu filmleri övücü sözler söyleme vb. davranış ve durumlar saldırganlığa neden olarak söylenebilir (Erbaş, Kırcaali İftar, Tekin İftar, 2004).

İçe Kapanıklık: Çocuk, sosyal ve duygusal gelişimi gereği akranlarıyla oyun oynaması gereken bir yaşta arkadaş edinememe, oyunlara katılamama nedeniyle sürekli yalnız olmayı ve oynamayı tercih ediyorsa, çevresine karşı ilgisiz ve yaşlılarının varlığından habersizmiş gibi davranıyorsa, çevresinin şaka ve eğlencelerine katılmada güçlük çekiyorsa, istek ve ihtiyaçlarını belirtemiyorsa, zeka geriliği olmadığı halde öğrenmede yavaş ilerleme gösteriyorsa bunlar içe kapanıklık durumunun ipuçları olabilir (Yavuzer, 2004).

Aile içi yaşantılar, yanlış anne-baba tutumu gibi nedenlerin yanında, kalıtsal nedenlerin de etkisi olabileceği düşünülmektedir. Yapılan çalışmalar, zaman zaman içe kapanıklığa, tırnak yeme, parmak emme gibi davranış problemlerinin eşlik edebildiğini göstermektedir (Erbaş, Kırcaali İftar, Tekin İftar, 2004).

Şenol'a göre içe kapanıklığın en yaygın görülen şekli sosyal fobidir. Sosyal fobi, çevre tarafından zayıf ve sıkıntılı olmakla suçlanacağı korkusuyla, sosyal etkinliklerden kaçınma ya da bu etkinliklere aşırı sıkıntı duyarak katılma halidir. Sosyal fobisi olanlar toplum önünde konuşma, yazma, yeme, içme gibi çeşitli etkinliklerden uzak dururlar. Böyle çocuklar ya da yetişkinler eleştirilmeye, olumsuz değerlendirilmeye, reddedilmeye karşı aşırı hassaslardır. Benlik saygıları düşük olmakla beraber aşağılık duygusu gibi belirtileri vardır. Ayrıca sosyal fobi ilköğretim döneminde sonra 13-24 yaşları arasında başlamakta fakat tedaviye başvuru isteği sorunun başlangıcından 15-25 yıl sonra olmaktadır. Literatüre göre çocukluk dönemindeki içe kapanıklık ile sosyal fobi arasındaki ilişki tam olarak açıklanmamasına rağmen her iki sorunun ortak yatkinlıkları bulunmaktadır (Şenol, 2006).

İnatçılık: İnat; kişilik özelliğinden ziyade çevre etkileriyle oluşan ve çocuk gelişiminin belli devrelerinde görülmesi gereken bir özelliktir. İnsan yaşamında 3-5 yaş arası 1. inat devresi, 9-13 yaş ise 2. inat devresi olarak kabul edilir. Bu dönemlerde çocuk kendi varlığını hisseder ve bunu kabul ettirmek için çevreden gelen uyarılara karşı direnir. Bu normal bir gelişim özelliğidir. Ancak inat bazen aşırı ve gereksiz biçimde ortaya çıkar ve şu şekilde tanımlanır: Kişinin belli ve makul bir sebep olmaksızın bir harekette ısrar etmesi, düşünce, tutum ve davranışlarını değiştirmemesi

halidir. Çocuk bu yaşlarda birbirine zıt iki dürtü ve duyguyu aynı anda yaşayabilir. Aynı şeyi hem ister hem de istemez. Bu nedenle her şeye itiraz etmek, uzun uzun ağlamak, ikna edilememek ve ele geçirdiği eşyaları bırakmamak gibi inatçılık davranışları gösterebilir (Evirgen, 2002; Aydın, 2003; Dirim, 2003).

Kıskançlık: Kıskançlık sevilen birini veya bir eşyayı başkalarıyla özellikle de eşit konumda biri ile paylaşmama isteği ve paylaşmaya katlanamama anlamına gelir. Çocuk da anne-baba sevgisini paylaşmak zorunda kalacağından kardeşini, okulda öğretmenin ilgisini ve kendisinden daha başarılı ve üstün yönleri olan kişilerle, aynı ortamı paylaşacağından arkadaşlarını kıskanır. Bu duygu bencillik duygusunu da harekete geçirir. Freud insanda id, ego, süper ego olmak üzere üç benlik olduğunu savunur. İd denilen benliğin en önemli özelliği bencilliklidir. Her şeyin kendisine ait olmasını ister. Hiçbir zaman doymaz ve insanı etkisi altında tutar. Hâlbuki sosyal bir varlık olan insanın birçok şeyi başkalarıyla paylaşması ve idin bencillik arzusunu frenlemesi ve kontrol altında tutması gerekir.

Kıskançlık olayında bazı korkular sık sık hiddetle birleşir. Kıskanç birey, sevilen bireyle ilişkilerinde kendini tedirgin hisseder ve bu kişinin sevgisi karşısında kendi statüsünü kaybedeceğinden korkar (Mangır ve Başar, 1995; Yavuzer, 2003, Tuzcuoğlu ve Tuzcuoğlu, 2005).

Altını Islatma (Enürezis): Alt ıslatma çoğu zaman bedensel ve ruhsal nedenlerin birlikteliği ile ortaya çıkan, tekrarlayıcı bir şekilde, haftada en az 2 kez ve en az 3 ay süreyle istem dışı (nâdiren istemli) idrarını kaçırma olarak tanımlanmaktadır (Amerikan Psikiyatri Birliği, 1998).

Enürezis iki biçimde görülebilir. Bunlardan ilki birincil (primer) enürezis; sinir kas kontrolünün gelişmesindeki gecikmeden kaynaklanabilir ve doğumdan başlayarak süregelir ve olguların %75-80'ini oluşturur. Geri kalan %20-25 oranındaki enürezis ikincil (seconder) enürezis adını alır ve alt ıslatma olayında tuvalet kontrolü oluştuktan sonra bir gerileme söz konusudur (Yavuzer, 1998).

İdrar kaçırmaya, gerileme ve saldırganlığın, anne baba ve aile iletişimi ile ilgili olduğu görülmüştür. Ailede ölüm, ayrılık, baskı, hatalı tuvalet eğitimi, kardeş kıskançlığı, evden ayrılma, okula başlama durumlarında daha çok görüldüğü kabul edilmektedir (Aydın, 2003).

Dışkı Kaçırmaya (Enkoprezis): Çocuğun kakasını tutma ve bırakma işlemini kontrol edebileceği yaşa gelmiş olmasına karşın, istemli ya da istem dışı olarak kakasını uygun olmayan yerlere yapma olarak belirlenen bir bozukluktur (Öztürk, 1995).

Söz konusu bozukluk, değişik şekillerde ortaya çıkmaktadır. Yetersiz tuvalet eğitimi verilmemesi ya da bu eğitime yeterli yanıt alınamaması şeklinde olabilir. Bu durumda bağırsak kontrolü hiç kazanılmamıştır. İkinci şekilde ise ruhsal bir bozukluğa bağlı olarak, fizyolojik bağırsak kontrolü anormal olmasına karşı bir isteksizlik, direnç ve başarısızlık vardır. Fizyolojik olarak dışkıyı tutamamanın sonucu ortaya çıkan son durumda ise, bağırsak içeriğinin birikmesine bağlı olarak kaçırmaya ve uygunsuz yerlere dışkılama, görülebilir (Güleç ve Koroğlu, 1998).

2.3. Çocuğun Psiko- Sosyal Gelişiminde Anne/ Baba Tutumlarının Önemi

Bireyin kişiliği bebeklikten itibaren tüm yaşam boyu toplumsal kurumlardaki yaşantılarla şekillenir. Bu süreçte anne/babanın çocuk yetiştirme tutumunun birçok sosyal çevre etkeninden daha önemli olduğu düşünülmektedir (Öksüz, 2002).

Gerek anne/babadan gerekse dış çevreden gelen öğretiler çocuğun dış dünyasını ve toplumsal gelişimini destekleyerek ya da engelleyerek biçimlendirir. Buna karşılık çocuk duygusal dünyasında bu desteklere yanıt verir ya da bu engellere tepki gösterir. Çocuğun çevresiyle sağlıklı iletişim geliştirebilmesi, duygusal durumuyla yakından ilişkilidir. Yeterince mutlu olamayan çocuk, çevresi ile sağlıklı iletişim kuramaz. Kendine güvenmeyen çocuk, bulunduğu çevreden dışarıya adım atamaz. Bağımlı kılınan, yüreklendirilmemiş ve cezalandırılmış çocuk, herhangi bir ortamda

çekingen ve ürkek davranır. Kendini umarsız, değersiz, kapana kısılmış ve öfkeli hisseder. Arkadaşlarıyla paylaşım yapamaz (Öz, 2004; Faber, Mazlish, 2003).

Sağlıklı anne/baba/çocuk ilişkileri, sağlıklı bireylerin dolayısı ile sağlıklı toplumun oluşmasında önemli bir etmendir (Berber, 1990). Çocuk sıcak, sevecen ve tutarlı bir aile ortamında huzur ve sevgiyi bulur. Kendi kendine yetmeyi, kendinden hoşnut olmayı, kendine saygı duymayı öğrenir. Çünkü “kabul görmekte” ve “kişiliğine saygı duyulmakta”dır. Özgüvenli olmak, çocuğun çevresine karşı da güven duymasını sağlar (Oktay, 2002).

Aile içindeki etkileşim çocuğu ya “ben değerliyim” ya da “ben değersizim” duygusuna götürür. Yaşı ve cinsiyeti ne olursa olsun çocuğa “önemli olduğunu hissettirmek”, onun gerek kişilik gelişimi, gerekse diğer insanlarla ilişkileri açısından önemlidir. Bu ortamın oluşturulması için de ona "uygulama" olanağı vermek gerekir. Dilediği gibi giyinen, dilediği resimleri yapan, yemeğini baskısız bir şekilde yiyen, hareketlerine katı sınırlar getirilmeyen, kişiliğine saygı gösterildiğini gören ve kendini özgürce anlatabilen çocuk "ben değerliyim" diye düşünür. Çocuğun önemli ve değerli olduğunu düşünmesi onu yeni atılımlara ve başarılarla götürür. Anne ve baba, çocuğun dış dünyayı tanımak için yaptığı girişimleri ve bağımsızlığını desteklemesi durumunda, çocuk kendi kendine yetmenin keyfini yaşar (Cüceloğlu, 2000, Yavuzer, 2000, Oktay, 2002).

Sonuç olarak, çocukların ve gençlerin toplumsal ve kişilik özelliklerini anne/baba tutum ve davranışları belirlemektedir.

2.4. Anne/Baba Tutumları

Anne/babaların çocuk yetiştirme tutumlarına ilişkin çeşitli sınıflamalar yapılmıştır. Baumrind'in sınıflaması, bu alanda yapılan çalışmalara kuramsal bir temel

oluşturarak öncülük etmiştir. Baumrind çalışmalarını çoğunlukla erken ve orta çocukluk dönemindeki çocuklar üzerinde yürütmüştür (Yılmaz, 1999).

2.4.1. İlgisiz ve kayıtsız tutum

Kontrolün ve tepkiselliğin çok düşük düzeyde bulunduğu çocuk yetiştirme tutumudur. Çocuğun ilgi ve gereksinimlerine gösterilen tepki çok düşüktür. Duygusal kötüye kullanıma yol açan böyle bir ortamda anne/baba/çocuk üçgeni arasında iletişim kopukluğu gözlenir. İlgisiz anne/babalar çocuklarına yeteri kadar zaman ayırmazlar, onlar için gerekli çabayı göstermezler ve mümkün olduğunca az ilişki kurarlar. Çocuğu kendilerinden uzak tutarlar, yapacakları işler için onu bir engel olarak görürler. Bu gruba giren anne/babalar için çocuğun varlığı ve yokluğu önemli değildir (Cüceloğlu, 1993). Anne baba çocuğun ilgi ve gereksinimlerinden habersizdir. Çocuğa sevgi göstermediği gibi kontrol de uygulamaz. Çocukta istenilen davranışların yerleşmesi için herhangi bir pekiştirme kullanılmaz. Çocuk anne babayı rahatsız etmediği sürece çocukla ilgili sorun yoktur. Rahatsız ettiğinde ise çocuğa karşı düşmanca bir tavır takınılır (Stein, 2007; Türkbay, Akın, Söhmen, 2007; Yavuzer, 1998).

2.4.2. Aşırı koruyucu tutum

Çocuğun gereğinden fazla kontrol edilmesi ve özen gösterilmesi şeklinde ortaya konan bu tutumda anne/baba, çocuklarını düşman bir çevreye karşı korur gibidirler. Çocuğa karşı ölçüsüzce özveride bulunurlar. Bu özveri karşısında da çocuktan ezici isteklerde bulunma hakkı elde ettiklerini düşünerek, çocuktan bu özveriyi anlamasını beklerler (Yavuzer, 1998).

Daha çok anne/çocuk ilişkisinde ortaya çıkan bu aşırı koruyuculuğun ardında, annenin duygusal yalnızlığı yatmaktadır. Aşırı koruyucu anne, çocuğuyla öylesine bütünleşir, ona öylesine kalkan olur ki, 2 yaşlarında çatal kaşık kullanabilen çocuğa 8-9 yaşlarına gelse de eliyle yemek yedirir, kendi yatağında uyutur. Bu tür davranışlarıyla çocuğuna olan sevgisini dile getirdiğini, ona yardım ettiğini düşünür. Ancak gerçekte kendi yalnızlığını ve mutsuzluğunu karşılamaktadır. Annenin ilk çocuğunu yitirmesi,

sevgi ve sevecenlikten yoksun büyümesi, evlilik yaşamında kocasının çok az yer alması, duygusal yönden dengesiz olması koruyucu tutum içine girmesine neden olabilir (Ömeroğlu, 1996; Yavuzer, 1999).

Aşırı koruyuculuk duygusal alanlarda da kendini gösterir. Çocuğun üzüntü, kaygı, korku gibi acı veren hiçbir duyguyu yaşamasına izin verilmez. Çocuk gerçek yaşamdan yalıtılan yapay bir dünyaya sokulur. Her şey kolaylaştırıldığı için çocuk yaşama hazırlıksız bırakılır (Aydoğmuş, Batlaş, Batlaş , 1990; Yavuzer, 1998).

Sonuç olarak aşırı koruyucu tutum çocuğun kişiliğini geliştirmez; ürkek, inatçı, istediğini tutturan, mantıksız kavgalar çıkaran, çabuk mutsuz olan bir çocuk, ileride benzer özelliklere sahip bir yetişkini oluşturur. Anne/babayı, anne/baba rolünün dışına çıkarmaz, birer yetişkin olarak yasabilecekleri günlük yaşamlarına, karı/koca ve kadın/erkek ilişkilerine engel olur (Yavuzer, 2000; Navaro, 2003; Sercan Kesgöl, 1988).

2.4.3. Dengesiz ve kararsız tutum

Dengesizlik ve tutarsızlık, anne/baba arasındaki görüş ayrılığında olabildiği gibi, anne ya da babanın gösterdikleri değişken davranış biçiminde de görülebilir. Örneğin; anne ile babanın, çocuğun yanında, "çocuk konusunda" birbirlerini eleştirmeleri, birinin olumlu yaklaşımına diğerrinin olumsuz tutumu ya da taraflardan birinin çocuk kayırması. Bir diğerr dengesizlik ve kararsızlık örneği, anne ya da babanın kendisinde de yaşanabilir. Bu tutumda çocuğun eğitim ve gelişimi olumsuz olarak etkilenir. Anne/ babanın çocuğun yanında çocukla ilgili konularda birbirini eleştirmesi, çocuğa sözünü dinletmek için çaba harcayan anne/ babanın, bir isteğini yaptırmak üzere, önce yumuşak tonda konuştuğu, ardından sesini yükselttiği, çocuğun isteğini hala yerine getirmemesi halinde dövdüğü, ardından da diz çöküp özür dilediği görülür. Bu gibi durumlar tutarsızlık örneğidir. Bu durumda çocuk hangi davranışın nerede, ne zaman istenmediğini anlayamaz. Çocuk davranışın doğru ya da yanlış oluşunu değil ne zaman yaparsa cezadan kurtulacağını düşünür. Tutumunu anne/babanın durumuna göre ayarlamaya çalışır (Yörükoğlu, 1997; Yavuzer, 1999).

Tutarlı bir düzen çocuğa güven ve denetim duygusu verecektir. Anne/babanın tutumundan dolayı çocuklar, onların sınırlarını deneyip, aşmaya zorlanmamalıdır. Bilinen ödüller ve sonuçlar çerçevesinde rahatlatılmalı ve yönetilmelidir. Bu, onlara verilen sözleri tutmanın önemini de öğretecektir (Steede, 1998).

2.4.4. İzin verici tutum

Çocuk merkezci aile olarak da adlandırılmaktadır. Kontrolün düşük kabul-ilginin yüksek olduğu tutumdur. Anne baba çocuğa karşı çok ilgili ve duyarlıdır. Çocuğa aile ve toplum içinde uyması gereken kurallar öğretilmez. Bazı basit kurallar söz konusu olduğunda da çocuğun bu kurallara uymaması durumunda yaptırım uygulanmaz. Anne baba çocuğun istekleri doğrultusunda hareket eder. Çocuktan olgun davranış talebinde bulunulmaz. Çocuk mümkün olduğun kadar az engellenir. Çocuğun cinsel ve saldırgan dürtüleri bile kabul edilir. Çocuğun seçimlerine, yemek, uyku ve oyun saatlerine karışılmaz (Haktanır, 2002; Stein, 2007).

Aşırı hoşgörölü anne/babalar çocuklarına sınır koyamadıkları için, bu çocuklar disiplinsiz, sınırlarını çizemeyen, nerede ne yapacaklarını bilemeyen, söz dinlemeyen çocuklar olarak yaşama başlarlar (Öz, 2004; Cüceloğlu, 1993). İlk kez okul döneminde karşılaştıkları kurallar karşısında hayal kırıklığına uğrar, uyum sağlayamazlar (Yavuzer, 1999). Okul döneminin ardından ergenlik dönemleri de fırtınalı geçer. Ergenlik döneminde sınırlar koymaya çalışan anne/baba ne yazık ki başarılı olamaz. Disiplin erken çocukluk döneminde öğretilmesi ve öğrenilmesi gereken bir davranış biçimidir. Çocuk erken çocukluk döneminde bu davranışı edinemediği zaman hem kendisi hem de anne/babası sorun yaşar (Öz, 2004).

2.4.5. Baskıcı -otoriter tutum

Kontrolün yüksek kabul-ilginin düşük olduğu çocuk yetiştirme tutumudur. Kurallar çocuğa açıklanmadan koyulur. Çocuğun bu kurallara sıkı sıkıya uyması beklenir. Anne baba kendisini toplumsal otoritenin temsilcisi olarak görür ve çocukta mutlak itaat bekler. Boyun eğmeğe bir erdem gözüyle bakılır. Anne baba çocuğu toplumsal standartlara göre kendi tasarladığı gibi şekillendirilmeye çalışır .

Çocuğun kişilik özellikleri, ilgi ve gereksinimleri dikkate alınmaz. Anne/babalar çocuklarıyla görüş alışverişinde bulunmazlar ve çocuklarından söyledikleri her şeyi sorgulamadan kabul etmesini beklerler. Böyle bir ortamda çocuk anne/babasının eleştirisinden çekinir ve attığı her adımda yanlış yapma korkusu içindedir. Duygularına ve isteklerine önem verilmediğini görerek bunları içinde tutmaya çalışır. (Haktanır, 2002; Gander, 2001; Yavuzer, 1999).

Arı ve diğerleri (1995), çalışmaları sonucunda ; anne/ babaların otoriter olma düzeyleri arttıkça çocuklarında problem görülme oranının da arttığını bulmuşlardır. Anne/ babaların serbestlik düzeyleri arttıkça çocukların problemlerinin azaldığı, demokrat olma düzeyi arttıkça çocuklarında problem görülme oranının azaldığı bulunmuştur.

Anne/babadan birisi ya da her ikisinin baskısı altında olan çocuk, sessiz, uslu, nazik, dürüst ve dikkatli olmasına karşılık; küskün, silik, çekingen, başkalarının etkisinde kolay kalabilen, aşırı duyarlı bir yapıya sahiptir. İlerde bu çocuklarda duygusal sorunlar ve depresyon görülebilir. Bu çocuklar anne ve babalarının sevgi ve sevecenliğini yeterince hissedemediğinden suça eğilimli olurlar. Bilinç altında öfke ve kin duyguları olduğundan bu duygular saldırganlık ya da gizlice suç işleme eğilimi olarak ortaya çıkar (Öz, 2004). Bu özelliklerin çoğu izin verici anne/babaların çocuklarında da görülmektedir. İzin verici anne/baba tutumu sergileyen anne/babaların çocuklarının da olgun davranmadıkları, saldırganlık dürtülerini kontrol edemedikleri ve bağımlı oldukları görülmüştür. Otoriter ve izin verici anne/baba tutumları birbirlerinden farklı görülmesine karşın, her iki aileden gelen çocukların benlik kontrolü diğer gruplardan gelenlere oranla daha düşüktür. Ancak, izin verici anne/babaya sahip çocukların duygu durumu otoriter anne/babaya sahip çocuklardan daha olumludur ve bu çocuklar daha yaşam doludurlar (Ömeroğlu, 1996; Yavuzer, 2000; Yılmaz, 1999; Yavuzer, 1999).

Aşırı bir dış kontrolle bütün davranışları başkaları tarafından kontrol edilip düzenlenen çocuklar, hiçbir iç kontrol (özdenetim) geliştirme olanağı

bulamadıklarından, ev dışı yaşamlarında, yani anne/baba kontrolü yokluğunda kendilerini kontrol etmekte başarısızdırlar. Bu çocukların, gelecekteki yaşamlarında ya sorumsuz, kontrolsüz, aşırı davranışlarda bulunan kişiler ya da başka birinin kontrolü altına kolaylıkla girebilen, pasif, tepki göstermesini bilmeyen, her şeyi kabullenici kişilikler geliştirmeleri olasıdır(Cüceloğlu, 2000, Yavuzer, 1999, Cüceloğlu, 1993, Navaro, 2003).

2.4.6. Demokratik tutum

Demokratik anne ve babalar çocukların davranışlarını daha akıllıca yönlendirirler. Demokratik anne ve babalar çocuklarını ayrı bir kişi olarak kabul ederler. Çocuklarına değer verirler ve onların özerk ve bağımsız olarak kişilik geliştirmesine destek olurlar (Kulaksızoğlu, 1998).

Çocuğa sevgi karşılıksız verilir. Çocuğun eşsizliği kabul edilir. Anne baba çocuğun ilgi ve gereksinimlerine duyarlıdır. Çocuğun ilgilerini göz önünde tutarak onun yeteneklerini geliştirecek ortam hazırlar. Vereceği sorumluluğun çocuğun yetenek ve kapasitesini aşmamasına özen gösterir. Çocuğa deneme ve yanılma payı bırakılır (Cüceloğlu, 2000 a; Edeleklioğlu, 2004; Yavuzer, 1998; Stein, 2007; Türkbay, Akın, Söhmen, 2007).

Demokratik ailelerde, çocukların kendi kendilerini denetlemelerine (özdenetim) önem verilir. Bu amaçla, kuralların ve beklentilerin çocuğun yaşına, kişilik yapısına uygun olmasına özen gösterilir. Öğüt verme yerine, yapılması istenen davranışlar açıkça belirtilir ve iyi bir model olunarak öğretilmeye çalışılır. Kuralların uygulanmasında çocuğa etkin bir rol ve sorumluluk verilir. Kurallara uydukça, sorumluluklar yerine getirildikçe çocuk takdir edilerek davranışlar pekiştirilir. Böylece, çocukta özdenetim mekanizmasının geliştirilmesi sağlanmış olur (Navaro, 2003). Sıcak, duyarlı, bilgili, yetkili ve doğru rehberlik edilen çocukların saygılı, istekli, kurallara uymakta zorlanmayan, sosyal yetenekleri ve kişilik ilişkileri gelişmiştir . Bu çocuklar sabırlı, meraklı, planlı, hayal güçleri ve yaratma yetenekleri yüksek ayrıca okulda lider konumdadırlar ve uyumludurlar . Benlik saygısının düşük ya da yüksek oluşunda

anne/baba davranışlarının çocuğa karşı sağlıklı, sıcak, sevgi dolu değer verici olmasının büyük önemi vardır (Gordon, 2001).

2.5. Anne- Babaların Çocuk Yetiştirme Tutumlarını Etkileyen Etmenler

Anne- babaların tutumları ve çocuklarıyla kurdukları ilişki biçimi toplumdan topluma, kişilerden kişilere farklılık gösterdiği gibi, aynı toplum ve kültür içinde yaşayan aileler arasında bile farklı şekillerde olabilmektedir. Sosyo- ekonomik düzey, anne- babanın yaşı, eğitimi, kişilik özellikleri yanında ailedeki çocuk sayısı gibi değişkenler de ana- baba tutumlarını etkilemektedir. Ebeveyn olma süreci; ebeveynin gelişimsel geçmişi, kişiliği, mesleği, evlilik ilişkileri, sosyal çevresiyle olan ilişkileri ve çocuk gelişimi hakkındaki bilgileriyle yakından ilişkilidir (Kaya, 1994).

Doğumu takip eden ilk yıllar kişiliğin biçimlenmesinde olduğu kadar, belirli yönde tutum geliştirmede ve davranış kalıpları kazanmada en önemli dönemi oluşturmaktadır. İnsanlar tutumlara sahip olarak doğmazlar. Tutumlar zaman içinde gelişme ve değişme gösterir (Faber, Mazlish, 2003). Anne/babaların çocuk yetiştirme tutumları aynı zamanda onların kişiliğini yansıtır. Bu durumu etkileyen etmenler şu şekilde sıralanabilir;

- 1) Ailenin sosyo- demografik özellikleri
- 2) Anne- Babaların kendi yetiştiriliş tarzları
- 3) Anne- Babaların çocuk gelişimine ilişkin bilgi düzeyleri
- 4) Çocukların mizaç özellikleri (Mızrakçı, 1994).

2.5.1. Ailenin sosyo- demografik özellikleri

Annenin yaşı: Küçük yaşta anne olmak olgunluk düzeyi açısından anneyi olumsuz etkilemektedir. Genç anneler özellikle ergenlik döneminde olanlar çocuk yetiştirme konusunda daha isteksiz davranabilir ve çocuklarına aşırı beklenti koyabilirler (Ayyıldız, 2005; Mızrakçı, 1994).

Annenin eğitim düzeyi: Anneler eğitim yetersizlikleri yüzünden yanlış yapabilmekte ve çocuk eğitiminde geleneklere bağlı kalabilmektedirler. Ömeroğlu (1996), yaptığı araştırmada; lise mezunu annelerin okur-yazar ve ilkokul mezunu annelere göre daha demokratik tutuma sahip olduklarını bulmuştur. Annenin eğitim düzeyinin düşük olması durumunda çocuğun daha fazla anne baba reddi algıladığını ortaya koyulmuşlardır.

Annenin çalışma durumu: Çalışma annenin sosyal destek kaynaklarından biridir. Çalışan anne geleneksel çocuk yetiştirme değerlerinden uzaklaşmakta ve demokratik tutum göstermektedir. Buna karşılık annenin işinden memnun olmadığı ve iş yerinde stres yaşadığı durumlarda çocuğu ile ilişkisi olumsuz etkilenebilir. Çalışan anne çocuğunu ihmal ettiğini düşünerek kendini suçlayabilir. Bundan kurtulmak için çocuğuna aşırı izin verici ya da aşırı koruyucu davranabilir. Çalışmak isteyen anneler çocuk bakımı ve bir işte çalışmanın aşırı yükü altındadırlar. Anneler toplum içinde yaygın olan, annenin ev dışında çalışmasının çocuğu için bir şekilde zararı olacağı görüşüne göğüs germektedirler. (Ayyıldız, 2005; Ömeroğlu, 1996; Mızrakçı, 1994).

Ailenin sosyo- ekonomik durumu: Araştırmalar alt ve üst sosyo- ekonomik düzeydeki anne/babaların çocuklarına karşı değerler açısından farklı bir tutum içinde olduklarını göstermektedir. Sosyo-ekonomik yönden üst düzeyde olan anne/babalar alt düzeydekilere göre, otoriteye daha az değer vermekte; eşitliği, bağımsızlığı, merakı, yaratıcılığı, başarıyı ve sorun çözücü olmayı daha önemli görmektedir. Çocukların doğuştan iyi olduklarına ve birbirlerinden farklı olabileceklerine inanmaktadırlar. Çocuklarıyla daha sık ve ayrıntılı konuşmakta, çocuğu daha az yatırım aracı olarak görmekte, cinsiyetiyle ilgili görüşlerinde de az farklılık belirtmektedirler. Bunun yanında düşük sosyo- ekonomik düzeydeki anneler, çocuklarına karşı daha sert davranabilmektedirler. Bu davranışlarının bir nedeni de, ellerindeki olanakların kısıtlılığı nedeniyle psikolojik olarak daha çok yıpranmaları ve stres yaşamaları olabilir (Cüceloğlu, 1993).

Aile tipi: Çekirdek ailede eşler, aile büyüklerinin karışması olmaksızın ilişkilerini düzenleyebilirler. Daha önemlisi çocuklarını diledikleri gibi yetiştirebilirler. Geniş ailede herkesin başka yöne çektiği, birinin dövüp diğerinin şımarttığı çocuğa çekirdek ailede daha dengeli bir eğitim verebilirler (Berber, 1990; Yörükoğlu, 2000). Geniş ailelerde eğitim beraberliği olursa çocuk zarar görmez. Aksi halde anne-babanın koyduğu kurallar bozulur, çocuk şımartılırsa bundan zarar görür. Ailedeki diğer bireyler anne- babaya değer vermeli, çocuğun yanında onları küçük düşürücü davranışlarda bulunulmamalıdır (Kırkıncıoğlu, 2003).

Çocuk sayısı: Çocuk sayısı arttıkça annelerin çocuklarına ayırdıkları zaman ve gösterdikleri ilgi azalabilir. Yapılan bir araştırmada 4 ve 4'den fazla çocuğu olan annelerin, 1 ve 2 çocuklu annelere göre daha baskıcı tutum sergiledikleri bulunmuştur (Ömeroğlu, 1996).

Çocuğun yaşı ve doğum sırası: Ailenin ilk çocuktan beklentileri yüksek olmaktadır. Bu nedenle ilk çocuk daha olgun yetiştirilmekte, ona yetişkinmiş gibi davranılmaktadır. Küçük çocuklara daha az otonomi ve sorumluluk verilmektedir. Anne baba küçük çocuğa karşı hoşgörölü ve kabul eden bir tutum sergilerken, büyük çocuğa daha denetleyici davranmaktadır. Çocuk sayısı arttıkça aile çocuk yetiştirme konusunda daha fazla deneyim kazanmaktadır. Çocuk büyüdükçe kişiliği belirginleşmekte ve ilişkiye daha aktif katılmaktadır. Bu durum annenin tutumlarını etkileyebilmektedir (Ayyıldız, 2005; Ömeroğlu, 1996)

Çocuğun cinsiyeti: Gerek anne/babanın kız ve erkek çocuklar için farklı beklentiler içinde olmaları, gerekse kız ve erkek çocukların doğuştan getirdikleri farklı yapılar çocukların cinsiyetlerine göre farklı yetiştirilme tutumlarına neden olabilmektedir (Ömeroğlu, 1996). Anne/baba erkek çocuklarını daha güçlü ve dayanıklı bulur, hareketli oyunlarını cesaretlendirir, ona daha katı, yönlendirici, daha az şefkatli davranır ve kız çocuklarına göre daha çok ödöl ve ceza verirler. Ayrıca, erkek çocuklarının cinsiyet rollerinin dışına çıkan davranışları hem anne hem de babalar tarafından daha çok engellenmektedir (Cüceloğlu, 1993). Geleneksel toplumlarda kız-erkek ayrımı belirgindir. Erkek çocuk şımartılarak tüm istekleri yerine getirilir. Kız

çocuk ise annesini örnek alarak boyun eğen, ezik ve çekingen bir kimlik geliştirir (Yörükoğlu, 2000).

2.5.2. Anne- babaların kendi yetiştiriliş tarzları

Anne/babaların çocuklarına karşı yönelttikleri tutum ve davranışların temelinde, kendi çocukluk yıllarındaki anne/babalarıyla ilişkileri yatar. Çocukluk yıllarında, gerçek anne sevgisinden yoksun kalmış bireyler, yetişkin yaşamında genellikle katı ve hırçın olurlar. Ya da anne/babalar kendi ailelerinde görmedikleri ilişkileri, yaklaşım biçimlerini ödünlemek amacı ile aşırı koruyucu bir tutum benimseyebilirler. Örneğin, sevgi ve sevecenlikten yoksun bir ailede büyüyen anne ya da baba, çocukluğunda yoksun olduğu şeyi kendi çocuğuna vermek amacıyla aşırı koruyucu bir tutum içine girebilir (Yavuzer, 2002; Cüceloğlu, 1993).

2.5.3. Anne- babaların çocuk gelişimine ilişkin bilgi düzeyleri

Çocuk yetiştirme konusunda bilgi alan anne, çocuğuna nasıl yaklaşması gerektiğini öğrenir. Olumlu ve olumsuz tutumların çocuk üzerindeki etkisi hakkında bilgi sahibi olur. Anne bilgiyi uzman kişilerden, kitap, dergi ve gazetelerden ya da aile büyüklerinden, arkadaşlarından alabilir. Doğru kaynaklardan alınan bilgi tutumları olumlu yönde etkiler. Buna karşılık örneğin aile büyükleri kendi tutumlarının doğru olduğunu düşünerek bu bilgiyi verebilir (Grusec, 2007).

Mızrakçı (1994), çalışmasında; bilgi düzeyi arttıkça, yetkin çocuk yetiştirme tutumuna olan eğilimde artış olduğu sonucuna varmıştır. Annelerin çocuklarının gelişim düzeyinin üzerinde ve altında beklenti içinde olmalarının çocuklarına karşı tutumlarını fazla etkilemediği, yalnız eksik beklenti içindeki kişilerin çocuklarına karşı daha koruyucu bir tutum içinde oldukları belirlenmiştir. Araştırma sonuçları babaların daha çok gördükleri, bildikleri, var olan inançları doğrultusunda çocuklara yaklaştıkları, annelerin ise bu konuda daha çok okuduğu, yenilikleri izlediği ve bunlara uymaya çalıştığı şeklindedir .

2.5.4. Çocukların mizaç özellikleri

İnsanların mizaçları birbirinden farklıdır. Mizaç, bireyin tepkide bulunma eğilimi olarak tanımlanabilir. Organizmanın fizyolojik ve kimyasal yapısının mizaç üzerinde etkili olduğu sanılmaktadır. Bireylerin mizaçları arasındaki farklılıklar ikinci aydan sonra görülmeye başlamaktadır. Dolayısıyla mizacın bir kalıtsal yönü olabileceği gibi çevreyle etkileşim sonucu farklılaşabileceği söylenebilir. Bu farklılıklar, küçük yaşlarda, yetişkinlere oranla daha azdır (Ülgen, Fidan, 1991).

Çocuğun doğuştan getirdiği özellikleri, ailenin ona vereceği uyarımı ve ona göstereceği tepkiyi etkiler. Çocuğun uslu ve sakin olması annenin çocuğa olumlu yaklaşmasına neden olabilir. Çocuğun ağlaması, şımarması, söz dinlememesi ise olumsuz yaklaşımla sonuçlanabilir (Aydoğmuş, Batlaş, Batlaş ve ark, 1990; Ayyıldız, 2005; Mızrakçı, 1994, Ömeroğlu, 1996).

Çocuk kolay ve çabuk uyum sağlıyorsa anne baba çocuk eğitiminde zorlanmaz. Ancak çocuğun bazı gereksinimleri gözden kaçabilir. Anne baba dikkatini problemli bir diğer çocuğa yöneltebilir. Yavaş ısınan çocuğa sahip aileler çocuğun yeni durumlara sessizce karşı çıkması nedeniyle çocuğun davranışlarını daha rahat kabullenirler. Ancak çocuğun yaşı ilerledikçe anne baba çocuğa karşı zorlayıcı davranış gösterebilir. Zor çocuk ailesini sürekli uyardığı için ihmal edilme olasılığı düşüktür. Yeni durumlara kolay uyum sağlayamadığı için anne babanın sabırlı olması, çocuğu aynı durumla birkaç kez karşılaştırması gerekir. Aile olumsuz duygular içinde olabilir. Çocuk baskı ve ceza görebilir. Zor mizaçtaki çocuklar anneyle daha fazla ilişki kurarlar ancak kolay mizaçtaki çocukların kurdukları ilişkinin niteliği daha iyidir (Cüceloğlu, 2000; Mızrakçı, 1994).

Sonuç olarak, anne- baba tutumları gerek anne- babaların kendi bireysel özellikleri gerekse çocuğa ait özelliklere bağlı olarak çeşitli şekillerde etkilenmektedir. Önemli olan bu faktörlerin etkilerinin bilinmesi ve çocuğun gelişimine olumlu etkisi olanları destekleyecek, olumsuz etkisi olanları en aza indirgeyecek çalışmaların yapılabilmesidir.

2.6. Anne- Çocuk İlişkisi

Annenin çocukla ilişkisinin en önemli evresi, doğumdan hemen önce başlayıp, doğumdan sonraki aylarda süregelen ilişkidir. Burada annenin başta eşinin desteği olmak üzere toplumca destek ve yardıma ihtiyacı vardır. Anne çocuk ilişkisinde fiziksel temas büyük önem taşır. Annenin beden kokusu, ısısı, çocuğu alış biçimi bu iletişimde çok önemlidir. Özellikle 0-3 yaş arasında olması gereken bu yakın ilişkinin gerçekleşmemesi, gelecekte görülebilen birtakım davranış bozukluklarının sebebi olarak gösterilmektedir. Yine bu dönemde annenin yokluğundan kaynaklanan “duygusal yoksunluk”, gerek zihinsel gerek duygusal ve sosyal gelişim gerilemesine ve gecikmesine neden olabilmektedir. Hayatın ilk yılında bebeğin psiko- sosyal görevi, güvenmeyi öğrenmektir. Bebek ile annesi arasındaki ilişkiden doğan güven duygusu, insanın ileride kuracağı kişiler arası ilişkilerin temelini oluşturur. Bebeğin ihtiyaçlarına annenin yerinde ve zamanında yönelebilmesi, onun sıkıntılarını giderebilmesi, sözsüz dilini anlayabilmesi anneyle bebek arasında kurulan karşılıklı anlayış ve güvenin temelini oluşturur (Yavuzer, 1995).

Hemen hemen bütün anneler genellikle doğumdan önce çocuğuna karşı duygusal bir tutum geliştirirler. Bu tutumun olumlu olması durumunda anne hamileliği kabul eder. Bu duygusal tutumun olumsuz olması durumunda anne hamileliği reddeder. Dolayısıyla çocuğu da kabul etmez. Ayrıca anne ikili bir duyguya da kapılabilir. Yani bir yandan hamileliği kabul ederken diğer yandan reddedebilir. Çocuğun duygusal gelişiminin sağlıklı olması annenin hamileliğe karşı geliştirdiği duygusal tutuma doğrudan bağlıdır(Özdoğan, 1997).

Çocuğun doğumdan sonra ilk etkileşimde bulunduğu ve kendisine en yakın olan kişi annesidir (Ülgen ve Fidan, 1991). Doğum olayı hem çocuk hem de anne için psikolojik bir travmadır. Çocuğun annesinin karnındaki sıcaklığı, karanlığı, ritmi terk ederek dünyaya gelmesi dramatik bir kopma olayı olarak tanımlanmaktadır. Bu kopma durumu anne için de dramatik bir olaydır. Artık çocuk annenin bedeninin bir parçası değildir. Doğumdan sonra çocuk annenin bedeninin bir parçası olmaktan çıkmış kendi başına bir varlık olmuştur. Bu yüzden doğum olayının doğum olayının

gerçekleşmesinden hemen sonraki dakikalar, hem anne hem de bebeğin bu yeni duruma uyumları ve aralarındaki ilişkinin oluşumu için önemli sayılmaktadır. Bu yüzden uzmanlarca doğumdan sonraki ilk 1- 1.5 saatlik dönemin yani bebeğin uyanık olduğu dönemin sağlıklı anne bebek ilişkisinin oluşumu için genelde en duyarlı süre olduğu kabul edilmektedir. Bu süre içinde anne ve bebeğin sağlıklı olması anne bebek ilişkisinin niteliği üzerinde de etkili olabilmektedir. Bu dönemi takiben bebek 3-4 saat süren derin bir uykuya dalmaktadır(Can, 1999).

Annelik duygusu iç güdüseldir ve bebeğin annesine bağlanması için gerekli olan bir ön koşuldur. Anne bebek arasında kurulacak olan iletişim ve etkileşim biçimi karşılıklı ilişki ile belirlenmektedir. Annenin bebeği ile kuracağı ilişki, ne kadar erken başlarsa ve sağlıklı olursa annelik duygusu da o kadar kuvvetli olabilmektedir. Konu ile ilgili yapılan çalışmalarda, sezeryan ile doğum yapan annelerle normal doğum yapan annelerin bebekleri ile kurdukları ilişki karşılaştırılmıştır. Elde edilen bulgularda, normal doğum yapan ve doğumdan hemen sonra bebekleri yanlarına verilen annelerin sezeryanla doğum yapan annelere göre daha fazla bebeklerine sarıldıkları ve şefkat dolu davranışlar gösterdikleri saptanmıştır (Şener ve Karacan, 1999; Ertem, 2005).

Diğer yandan, annenin çocuğu ile olan ilişkisinin niteliği çocukta güven duygusunun gelişmesi ve yerleşmesinde çok önemli rol oynamaktadır. Kısaca yeni doğan döneminin ilk üç gününde anne bebek yakınlığı bağlılığın gelişimi için son derece önemlidir (Ülgen ve Fidan, 1997).

Anne- bebek arasındaki ilişki öncelikle bebeğin fiziksel ve ruhsal gereksinimlerini doyurur. Her çocuk biyolojik ve genetik yapısı, zeka, duygusal ve sosyal gelişimi açısından başkalarından, hatta öz kardeşlerinden farklıdır. Bu nedenle çocuk yetiştirmenin ustalığı, her çocuğa göre ayrı ve her çocuğun içinde bulunduğu döneme uygun düşecek biçimde farklı davranabilmekte yatar (Ekşi, 1990).

Sağlıklı anne çocuk ilişkisinin oluşumunda annenin ruh sağlığı büyük önem taşımaktadır. Mutsuz bir evlilik sonucu, annenin eşinden yeterli ilgi görememesi, ailenin ekonomik sıkıntıları, babanın, çocuğun doğumunu isteksiz bir şekilde karşılaması,

annenin gerginliğini artıran, dolayısıyla anne çocuk ilişkisini zedeleyen etmenlerdir. İki yıl içinde anne-çocuk arasındaki duygusal ilişkiler, gelişmenin temelini oluşturur. Bebeğine karşı sıcak bir yaklaşım içindeki anne, dil gelişimi açısından “cıvılda” evresini yaşayan 3 ay dolaylarındaki bebeğiyle adeta sohbet eder. Bu iletişim gelişiminin tümünü özellikle dil gelişimini olumlu açıdan etkiler. Annenin okşayarak, besleyerek, oynayarak çocuğuyla kurduğu diyalog, duygusal doyumu sağlanmasına ve anne çocuk arasındaki köprünün pekişmesine neden olur. Schaffer, en başarılı anne çocuk ilişkisinin bebeğin doğal faaliyetlerine annenin geliştirdiği cevapla başladığını vurgular. Bowlby, gelişimin temelinde anne ile çocuk arasındaki sıcak ilişkinin bulunduğunu savunur. Bowlby’e göre bu ilişki doyum ve haz nedenidir (akt. Yavuzer, 1999).

Yaşamın ilk yıllarında anne ile çocuk arasındaki ilişkinin çeşitli nedenlerle engellenmesi, çocuğun anneden yoksun olması, sevgi ve duygusal yakınlık görememesi çocukta, farklı düzeylerde davranış bozukluklarının nedeni olabilmektedir (Albayrak, 2003). Örneğin, “geçici ayrılık” beraberinde endişe, aşırı sevgi gereksinimi, güçlü bir intikam duygusu ve bunlardan doğan suçluluk davranışı bunalımını getirebilir. İç dünyasındaki zorlukları, bu tür tepkilerle yanıtlayan çocuğun sinir sisteminde bozukluklar, davranış ve kişilik yapısında dengesizlikler görülebilir. Çocuk nevrozlarının %30’unda, ciddi duygusal sorunlu çocukların ise %42’sinde anne/çocuk ilişkilerinde yetersizlik bulunmuştur (Yörükoğlu, 2000). Anne/çocuk birlikteliğinin sürdürülmesindeki önemli sorun, annenin çocuğu kabul etmemesidir. Mutsuz bir evlilik sonucu, annenin eşinden yeterli ilgi görememesi, ailenin ekonomik sıkıntıları, babanın çocuğun doğumunu isteksiz bir şekilde karşılaması, annenin gerginliğini artıran, dolayısıyla anne/çocuk ilişkisini zedeleyen etmenlerdendir. Eşiyle uyumu sağlıklı olan, evliliğinde mutlu olan kadınlar evliliklerine anne rolünü kolay yerleştirebilirler (Yavuzer, 1999).

2.7. Konuyla İlgili Yapılan Çalışmalar

Bu bölümde araştırma ile ilgili yurt içinde ve yurt dışında yapılan çalışmaların özetleri tarih sırasına göre verilmiştir.

Yavaş (1996), davranım bozukluğu tanısı alan çocuk ve ergenlerin demografik özelliklerini incelediği araştırmasında, çocuk ruh sağlığı polikliniğine başvuran 17 yaşın altındaki davranım bozukluğu tanısı alan 101 çocuk ve ergeni incelemiştir. Verilerin değerlendirilmesi ki-kare ve t-testiyle yapılmıştır. Çalışmada davranım bozukluğunun yaş, cinsiyet ve aile yapısıyla olan ilişkisi araştırılmıştır. Sonuçta, davranış bozukluğu tanısı alan erkek çocukların yaş ortalamasının kız çocuklarından anlamlı düzeyde düşük olduğu, annelerin %45.5' inin ilkökul ve daha alt eğitim düzeyinde % 10.1' inin ise yüksek okul mezunu ve % 65.7' sinin ev hanımı olduğu, babaların % 21.2'sinin ilkökul, %24.2' sinin yüksek okul mezunu ve % 73.7' sinin memur, işçi ve emekli kesiminden oldukları görülmüştür. Çocuk ve gençlerin % 64.9' unun ilk randevuya tek ebeveynle, % 23.7' sinin her iki ebeveynle geldikleri, çocukların % 50' sinin ailenin ilk çocuğu olduğu ve ortalama kardeş sayısının 2.67 olduğu, çocuk ve gençlerin %19.2' sinin kendisiyle birlikte dört ve daha fazla kardeş, % 31.3' ünün üç kardeş, % 40.4' ünün iki kardeş ve %9.1' inin tek kardeş olduğu saptanmıştır. Davranım Bozukluğu tanısı alan çocuk ve gençlerin ailelerine bakıldığında ise; ebeveynlerinin % 12.6' s ı boşanmıştır ve %7.4' ü üvey ebeveynle yaşamaktadır. %5.3' ünde ebeveynlerden birisi ölmüş ve %4.3'ünde bir ebeveyn yılın büyük kısmını evden ayrı geçirmektedir.

The NICHD Early Child Care Research Network (1998) tarafından yapılan bu çalışmada üç yaşındaki çocukların kendini kontrolü, uyumu ve davranış sorunları üzerinde çocuk bakımının etkileri ele alınmıştır. 1 aylık bebeğe ilişkin veriler 1.364 aileden, iki ya ş çocuklarına ilişkin veriler 1.085 çocuktan, 3 yaşındaki çocuklara ait veriler 1.041 çocuktan toplanmıştır. Çocuk 15, 24 ve 36 aylıkken laboratuarda çocuğun davranışsal işlevi, annenin psikolojik işlevi, anne-çocuk etkileşimi ve ev ortamının niteliği konusunda veriler toplanmıştır. Mizaç, çocuk altı aylıkken Bebek Mizacı Anketi (Medoff-Cooper ve ark., 1993) ile değerlendirilmiştir. Annenin davranışına ilişkin puanlar iki yolla hesaplanmıştır. (1)

Yarı yapılandırılmış, serbest oyun koşullarında evde çocuk- anne etkileşiminin (6,15. aylarda) ya da laboratuarda (24,36. aylarda) bu etkileşimin videoya alınan sırada annenin davranışları ve (2) 6, 15 ve 36. aylarda yapılan ev ziyaretlerinde Home (Caldwell, Baradly 1984) Anketiyle anne davranışlarının değerlendirilmesi. Anne çocuk bağılılığı 15. ayda Ainsworth ve Wittig’ in (1969) Yabancı Durum Uygulamasıyla değerlendirilmiştir. 24 ve 36. aylarda 99 maddelik CBCL davranış sorunlarının değerlendirilmesinde kullanılmıştır. Sosyal yeterlilik ve rahatsızlık verici davranışlar Uyumlu Sosyal Davranış Envanteri’nin (ASBI, Hogan ve ark., 1992) 24 ve 36. aylarda uygulanması yoluyla değerlendirilmiştir. Araştırma sonucunda, çocuğun özelliklerinin ve aile süreçlerinin sorun davranışlar üzerinde güçlü ve süregelen etkiye sahip olduğu, annelere göre 2 ve 3 yaşındaki kızların erkeklere oranla daha işbirlikçi, 3 yaşlarındaki kızların anneleri ile olan etkileşimlerinde daha az olumsuz özellikler gösterdiği saptanmıştır. 6 aylıken bebeklerini zor karakterize eden anneler 2–3 yaşına gelen çocuklarının daha az işbirlikçi olduğunu ve daha fazla davranış sorunu gösterdiklerini belirtmişlerdir (aktaran: Şehirli, 2007: 81).

Zupan ve arkadaşları (2000), yaşları 2 ile 6 arasında değişen 95 çocuğun davranış problemleri ile çeşitli değişkenler açısından ilişkilerin değerlendirildiği bir araştırma yapmışlardır. Araştırma sonucunda davranış problemleri ile yaş ve cinsiyet arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Sourander (2001), üç yaşındaki Finlilerdeki davranışsal ve duygusal sorunları ortaya çıkarmak için çalışma kapsamına Finlandiya’nın hedeflenen iki bölgesindeki, bütün 3 yaşındaki çocukları dâhil etmiştir. 2–3 yaşlarındaki çocuklar için Çocuk Davranış Kontrol Listesi (CBCL/2–3) 374 kişiye uygulamıştır. Toplam sorunlar, dışsallık ve içsellik sorunları ve sendrom derece değerleri cinsiyet, ailesel faktörler, günlük bakım ve uyku düzenlemelerine göre karşılaştırılmıştır. Sonuçta, Erkeklerin kızlara göre, “kendi eşyalarına zarar verme” , “çıgılık atmak”, “işbirliği yapmama”, “kavga”, “insanlara saldırma”, “başkalarının eşyalarına zarar verme”, “dışarı çıkmak istememe”, “yoğunlaşmama”, “hala oturamama”, “ayrılık nedeniyle üzgün olma”, “vurma” maddelerinden daha yüksek puanlar aldığı, kızların ise

“baş ağrısı”, “ağrı”, “hislerin kolaylıkla incinmesi” maddelerinden daha yüksek puanlar aldıkları görülmüştür. Cinsiyetler arasında göze çarpan tek fark zarar vericilik derecesidir. Burada erkekler daha yüksek değerler almıştır. İşsiz ebeveynler ve eğitim seviyesi toplam içsellik ve dışsallık değerlerindeki farklarla olumlu yönde ilgilidir. Tek ebeveynle yaşayan üç yaşındakilerin yüksek içsellik değerleri vardır. Günlük bakım belirti seviyelerinin dışsallaştırılması veya içselleştirilmesinde ciddi farkların oluşmasında etkili değildir (aktaran: Şehirli, 2007: 90).

Kaya (2003), çalışmasında anne ve babaların evlilik uyumları ile çocuklardaki davranış sorunları arasındaki ilişkide çocuk yetiştirme tutumlarının rolünü araştırmıştır. Sonuç olarak, babaların annelere göre daha fazla baskı ve disipline dayalı çocuk yetiştirme tutumlarına sahip oldukları, annelerin değerlendirdikleri çocuklardaki davranış sorunlarının, babaların değerlendirmelerine göre daha yüksek olduğu bu sonucun çıkmasında da annelerin çoğunluğunun ev hanımı olması ve çocukları ile daha çok vakit geçirmelerinin etkili olduğu bulunmuştur. Annelerin ve babaların evlilik uyumları arttıkça, çocuklardaki davranış sorunlarının azaldığı ve annelerin evlilik uyumları azaldıkça çocukların davranış sorunlarının arttığı gözlenmiştir. Annelerin, çocuklarına karşı saldırganlık ve kin davranışları arttıkça ve çocuklarının ihtiyaçlarına karşı ilgisiz ve ihmalcı bir tutum sergiledikçe çocuklardaki davranış sorunlarının, uyumsuzluğun ve güvensizliğin arttığı belirlenmiştir. Evlilik uyumsuzluğunun bulunduğu durumlarda, annelerin olumlu çocuk yetiştirme tutumlarının, evlilik uyumsuzluğunun çocuğun üzerindeki etkisini azaltılabileceği ortaya çıkmıştır. (aktaran: Sarı, 2007: 53)

Kargı ve Erkan (2004), okul öncesi dönem çocuklarının davranış sorunlarını inceledikleri araştırmalarında, 3–5 yaş grubundan 338 çocukla örnekleme oluşturmuşlardır. Araştırma sonucunda; anne-öğretmen görüşlerine göre yapılan karşılaştırmada toplam sorunda, sorunların türlerine bakıldığında dışa yönelimde, içe yönelimde, saldırgan davranışlarda, somatik sorunlarda, kaygı/depresyon ve duygusal yönelimde annelerin öğretmenlere göre çocuklarını daha sorunlu olarak değerlendirdikleri, içe kapanıklık ve dikkat sorunlarında ise öğretmenlerin annelere göre çocukları daha sorunlu olarak değerlendirdikleri ortaya çıkmıştır. Saldırgan davranışlar,

ie yönelim, dışa yönelim ve toplam sorun puanları arasında istatistiksel açıdan cinsiyete göre anlamlı bir fark olduğu ve bu ölçek puanlarında kızların erkeklerden daha yüksek puanlar aldığı belirlenmiştir.

BÖLÜM III

3. YÖNTEM

Bu bölümde, araştırma deseni, araştırmayı temsil ettiği düşünülen evren ve örneklem, veri toplama araçları, uygulama süreci ve araştırmada elde edilen verilerin analizinde kullanılan istatistiksel yöntem ve teknikler tanıtılmıştır.

3.1. Araştırma Modeli

5-6 yaş grubu çocuklarda karşılaşılan davranış problemleri ve annelerinin çocuk yetiştirme tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesini amaçlayan bu araştırmanın modeli betimleyici tarama modelidir. Karasar (1994: 77)' a göre, geçmişte ya da hala var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarına tarama modeli denir.

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini 2009- 2010 yılında Sakarya ilinde bulunan 5- 6 yaş grubu çocuklar ve anneleri oluşturmaktadır.

Araştırmanın örneklemini ise Sakarya il merkezinde bulunan Kadın Doğum ve Çocuk Hastanesinin Çocuk Gelişim Ünitesine başvuran toplam 150 anne ve çocuğu oluşturmaktadır.

3.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada aşağıdaki veri toplama araçları kullanılmıştır.

- Kişisel Bilgi Formu
- PARI (Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği)
- ÇDDÖ (Çocuk Davranışlarını Değerlendirme Ölçeği)

3.3.1. Kişisel bilgi formu

Etkisi araştırılan değişkenler hakkında bilgi toplamak amacıyla kullanılan kişisel bilgi formu, araştırmacı tarafından düzenlenmiştir. 2 bölümden oluşan formun birinci bölümünde, anne ve aile ile ilgili bilgiler, ikinci bölümde ise çocuğa ait bilgilerden her iki bölümde toplam 24 soru yer almıştır. (Ek 1)

3.3.2. PARI (Aile hayatı ve çocuk yetiştirme tutum ölçeği)

Parental Attitude Research Instrument (PARI) Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği kullanılmıştır. Bu ölçek Schaefer ve Bell (1958) tarafından Amerika’da geliştirilmiştir. Aslı 115 maddeden oluşan PARI’nin 23 alt ölçeği bulunmaktadır. PARI’nin Türkçe’ye çevirisi ve uyarlanması Güney ve Ayhan Le Compte- Serap Özer (1978) tarafından yapılmıştır. Türkçe’ye uyarlanan PARI tutum ölçeği, araştırmacılar tarafından Ankara’da yaşayan orta ve düşük sosyo-ekonomik düzeyden 179 anne ile yapılan çalışmada güvenilirlik açısından test edilmiş ve ölçeğin araştırmalarda güvenle kullanılabileceği sonucuna varılmıştır. Ölçeğin içerdiği soruların birbirleriyle kavramsal gruplaşmalarını incelemek amacıyla yapılan faktör analizinde, 5 alt boyut saptanmış ve bu alt boyutlarda ağırlıklı yer alan maddeler seçilip diğerleri elenerek ölçek 60 soruya indirilmiştir. Ölçekteki maddeler soru şeklinde olmayıp, olumlu ve olumsuz ifadeleri içermektedir. Katılımcılar dört basamaklı bir değerlendirme sistemi içerisinde seçimlerini yaparlar. Her ifade için katılımcı görüşünü “çok uygun buluyorum” (4), “oldukça uygun buluyorum” (3), “biraz uygun buluyorum” (2), “hiç uygun bulmuyorum” (1) seçeneklerinden birini daire içine alarak belirtmektedirler.

Ölçeğin 5 alt boyutunu oluşturan faktörler sırasıyla, aşırı annelik boyutu (Faktör 1), demokratik tutum ve eşitlik tanıma boyutu (Faktör 2), ev kadınlığı rolünü reddetme boyutu (Faktör 3), geçimsizlik boyutu (Faktör 4) ve artık boyut olarak ifade edilen, genel bir baskı örüntüsünü ifade eden boyuttur (Faktör 5). Ölçekte yer alan 1, 3, 4, 7, 11, 12, 14, 26, 27, 28, 32, 34, 36, 56 51 ve 55. sorular 1. faktörle; 2, 13, 18, 22, 29, 37, 44, 45 ve 56. sorular 2. faktörle; 6, 9, 16, 17, 21, 23, 31, 38, 41, 42, 49, 52 ve 55. sorular 3. faktörle; 8, 19, 33, 40, 48, ve 54. sorular 4. faktörle; 5, 10, 15, 20, 24, 25, 30, 35, 39, 43, 47, 50, 53, 56, 58 ve 60. sorular 5. faktörle ilişkili olarak değerlendirilmiştir (aktaran: Ayyıldız, 2005: 37). (Ek 2)

3.3.3.Çocuk davranışlarını değerlendirme ölçeği (ÇDDÖ)

Çocukların problem davranışlarını ölçmek için Şehirli (2007) tarafından geliştirilen, geçerlik ve güvenirlik çalışmaları yapılmış 73 maddelik “ Çocuk Davranışlarını Değerlendirme Ölçeği” kullanılmıştır. Ölçek “ *hiçbir zaman , nadiren, bazen, sıklıkla, her zaman*” biçiminde yanıt seçenekleri olan beşli bir derecelendirme ölçeğidir. Cevaplamada seçenekler ve her bir seçeneğe verilen puanlar şöyledir: “Hiçbir Zaman”(1), “Nadiren”(2), “Bazen”(3), “Sıklıkla”(4), “Her Zaman”(5). Ölçekten alınacak yüksek puan, istenmeyen davranışın sıklığını göstermektedir. Ölçekte 21 madde olumlu anlam taşıdığından tersine çevrilerek puanlanmaktadır.

Ölçekten alınabilecek en yüksek puan 365, en düşük puan 73’ tür. Alınan puanın yüksek olması genel olarak çocuğun istenmeyen davranışlarının fazla olduğu biçiminde değerlendirilmektedir.

Çocuk Davranışlarını Değerlendirme Ölçeği, 3 faktörden (isyankar davranışlar, uyum ve sosyal kaygı) ve 73 maddeden oluşan beşli likert tipi bir ölçektir. Ölçeğin öğretmenlere uygulanması ile geçerlik ve güvenirlik çalışması yapılmıştır. Ölçeğin Cronbach alpha iç tutarlık kat sayısı toplamda .95 ve iki yarı test korelasyonu toplamda .82 olarak ortaya çıkmıştır. Çocuk Davranışlarını Değerlendirme Ölçeğindeki maddelerin madde-toplam korelasyonlarının .001 düzeyinde anlamlı olduğu

bulunmuştur. Bu durum, alt ölçeklerin istenmeyen davranışlarla ilgili görece birbirlerinden bağımsız yapıları ölçtüğü; herhangi bir alt boyuta ilişkin istenmeyen bazı davranışları yüksek olan bir çocuğun geneldeki istenmeyen davranışların da yüksek olduğu şeklinde yorumlanabilir. (Şehirli, 2007: 127). (Ek 3)

Geçerlik güvenirlik çalışması yapılan ölçekte toplam puan olarak ifade edilen değerler bu çalışmada genel çocuk ifadesi ile gösterilmiştir.

Bu çalışmada, ölçeğin geçerlik güvenirlik çalışmasını yapan uygulayıcının izni ve onayı alınarak “ Çocuk Davranışlarını Değerlendirme Ölçeği” araştırma gereği annelere uygulanmıştır.

3.4. Verilerin Uygulanması ve Toplanması

Ölçme araçları, Sakarya Kadın Doğum ve Çocuk Hastanesi Çocuk Gelişim Ünitesine başvuran 5- 6 yaş çocuğa sahip annelere uygulanmıştır. Ölçme araçlarının eksik ya da hatalı doldurulmaması için araştırmacı annelere birebir soru cevap şeklinde uygulamıştır.

3.5.Verilerin İstatistiksel Analizi

Çalışmada elde edilen bulgular değerlendirilirken, istatistiksel analizler için SPSS (Statistical Package for Social Sciences) for Windows 15.0 programı kullanılmıştır. Çalışma verileri değerlendirilirken tanımlayıcı istatistiksel metotları (Frekans, Yüzde, Ortalama, Standart sapma) kullanılmıştır. Hipotez testlerinin analizinde ise bağımsız örnek t-testi, anova, korelasyon ve regresyon analizleri kullanılmıştır.

Tablo 1- 16 arası çalışma grubunun demografik bilgilerinin analizinde frekans ve yüzdelik değerler kullanılmıştır.

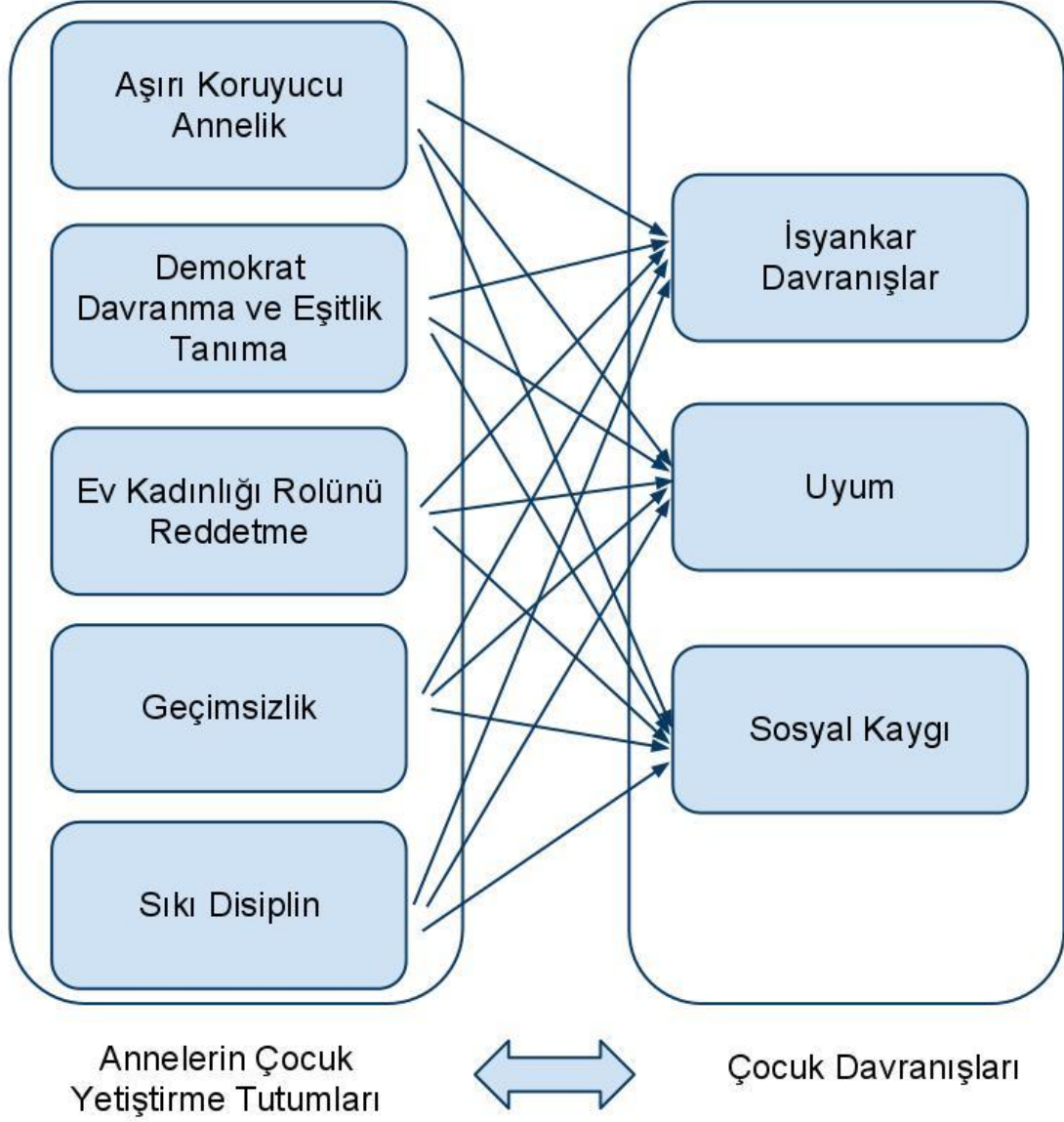
Çalışma Grubunun Annelerin Çocuk Yetiştirme Tutumları ve Çocuk Davranışlarını Değerlendirme Ölçeklerinin Alt Boyutları ile anne- baba yaşı, anne- baba eğitim durumu, annenin kendi yetiştirilme tarzı, annenin çocuk yetiştirme konusunda problemle karşılaştığında danıştığı fertler, ailedeki çocuk sayısı, çocuğun kaçınıcı çocuk olduğu değişkenleri arasındaki farklılaşma durumuna ilişkin bulgular için tek yönlü varyans analizi (ANOVA) kullanılmıştır.

Çalışma grubunun annelerin çocuk yetiştirme tutumları ve çocuk davranışlarını değerlendirme ölçeklerinin alt boyutları ile anne- babanın çalışıp çalışmama durumu, ailede çocukla en çok vakit geçiren birey, annenin çocuk yetiştirmeyeyle ilgili bilgi alma durumu, çocukların sürekli sağlık sorunu olup olmama durumu, çocuğun yaşı, çocuğun cinsiyeti değişkenleri arasındaki farklılaşma durumuna ilişkin bulgular için t testi kullanılmıştır.

Çalışma grubunun annelerin çocuk yetiştirme tutumları ve çocuk davranışlarını değerlendirme ölçeklerinin alt boyutlarının aralarındaki ilişkiler için korelasyon analizi kullanılmıştır.

Anne tutumlarının isyankar davranışlar, uyum ve sosyal kaygı üzerindeki etkisine ilişkin bulgularda regresyon analizi kullanılmıştır.

3.6.Araştırmanın Modeli

Şekil 1a. Araştırmanın Model

BÖLÜM IV

4.BULGULAR

5-6- yaş çocuğa sahip annelerin çocuk yetiştirme tutumları ve çocuklarında karşılaşılan davranış problemleri arasındaki ilişkinin incelenmesi amacıyla yürütülen araştırmada, Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği(PARI) ve Çocuk Davranışlarını Değerlendirme Ölçeği (ÇDDÖ) ile elde edilen bulgular aşağıdaki alt başlıklara göre düzenlenmiştir.

- Çalışma grubunun demografik özelliklerine ilişkin bulgular Tablo 1- 16 arasında verilmiştir.
- Çalışma grubunun PARI ve ÇDDÖ’ nin alt boyutlarının ortalamasına ilişkin bulgular Tablo 17- 18 arasında verilmiştir.
- Çalışma grubunun PARI ve ÇDDÖ’ nin alt boyutlarının demografik özellikler ile farklılaşma durumu ilişkisi ile ilgili bulgular Tablo 19- 33 arasında verilmiştir.

Çalışma grubunun PARI ve ÇDDÖ’ nin alt boyutların aralarındaki ilişkilere ait bulgular Tablo 34- 37 arasında verilmiştir.

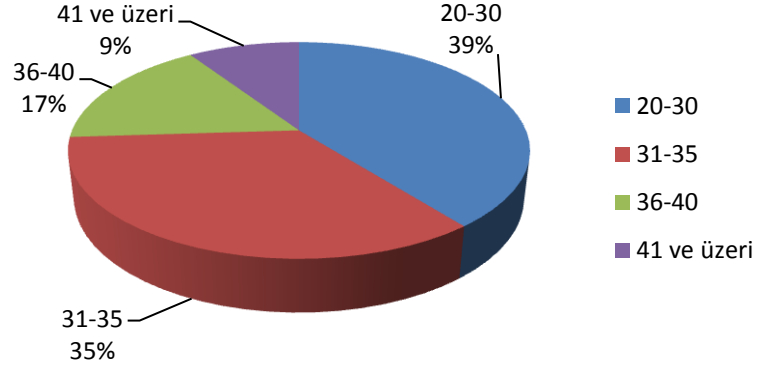
4.1.Çalışma Grubunun Demografik Özelliklerine İlişkin Bulgular

Çalışma grubunun demografik özelliklerine ilişkin verilerin frekans dağılımları ve yüzdelik değerleri Tablo 1- 16 arasında sunulmuştur.

Tablo 1. Çalışma grubunun yaşlarına göre frekans ve yüzde dağılımları

	Frekans	Yüzde (%)
20-30	59	39,3
31-35	52	34,7
36-40	25	16,7
41 ve üzeri	14	9,3
Toplam	150	100,0

Çalışma grubunun yaşlarına göre dağılımı Tablo 1’de incelenmiştir. Buna göre araştırmaya katılan annelerin 59’u (% 39,3) 20-30 yaş, 52’si (% 34,7) 31-35 yaş, 25’i (% 16,7) 36-40 yaş aralığındadır.

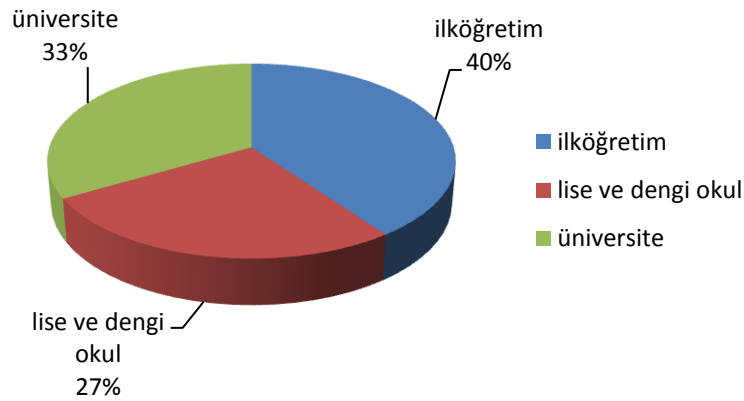

Şekil 1. Çalışma grubunun yaşlarına göre dağılım grafiği

Tablo 2. Çalışma grubunun öğrenim durumlarına göre frekans ve yüzde dağılımları

	Frekans	Yüzde (%)
İlköğretim	60	40,0
Lise ve dengi okul	40	26,7
Üniversite	50	33,3
Toplam	150	100,0

Çalışma grubunun öğrenim durumlarına göre dağılımı Tablo 2’de incelenmiştir. Buna göre araştırmaya katılan annelerin 60’ı (% 40,0) ilköğretim, 40’ı (% 26,7) lise ve dengi okul, 50’si (% 33,3) üniversite eğitim seviyesindedir.

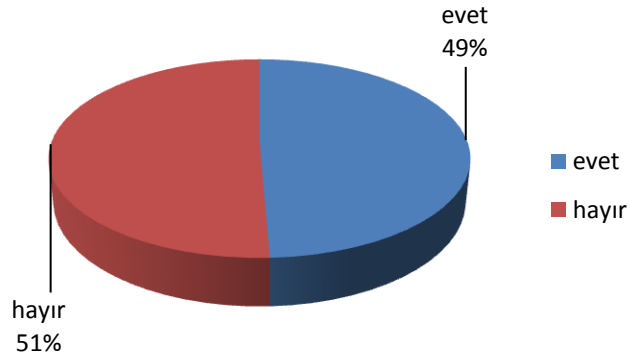

Şekil 2. Çalışma grubunun öğrenim durumlarına göre dağılım grafiği

Tablo 3. Çalışma grubunun gelir getiren bir işte çalışma durumuna göre frekans ve yüzde dağılımları

	Frekans	Yüzde (%)
Evet	74	49,3
Hayır	76	50,7
Toplam	150	100,0

Çalışma grubunun gelir getiren bir işte çalışma durumuna göre dağılımı Tablo 3’de incelenmiştir. Buna göre araştırmaya katılan annelerin 74’ünün (% 49,3) gelir getiren bir işte çalıştığı, 76’sının (% 50,7) gelir getiren bir işte çalışmadığı görülmektedir.

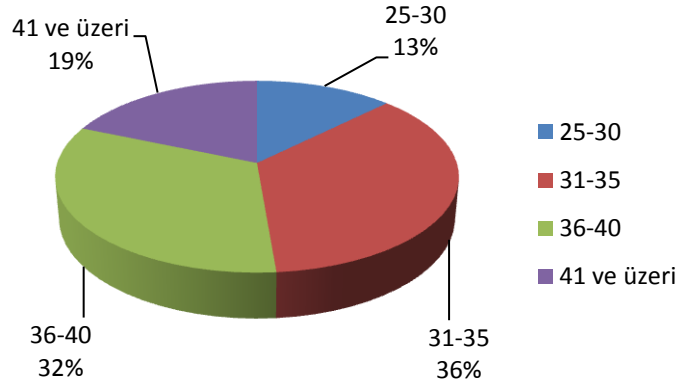

Şekil 3. Çalışma grubunun gelir getiren bir işte çalışma durumuna göre dağılım grafiği

Tablo 4. Çalışma grubunun eşlerinin yaşlarına göre frekans ve yüzde dağılımları

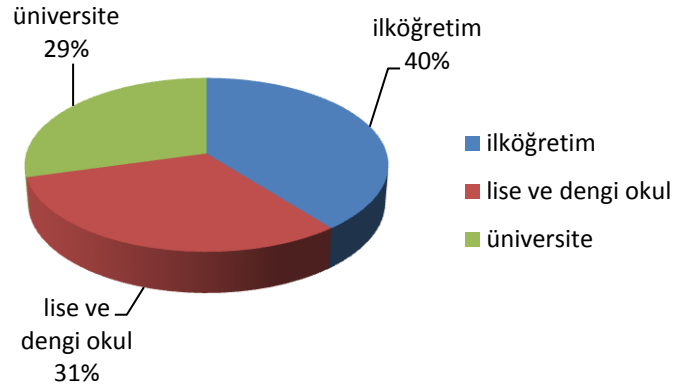
	Frekans	Yüzde (%)
25-30	19	12,7
31-35	54	36,0
36-40	49	32,7
41 ve üzeri	28	18,7
Toplam	150	100,0

Çalışma grubunun eşlerinin yaşlarına göre dağılımı Tablo 4’de incelenmiştir. Buna göre araştırmaya katılan annelerin eşlerinin 19’u (% 12,7) 25-30 yaş, 54’ü (% 36,0) 31-35 yaş, 49’u (% 32,7) 36-40 yaş, 28’i (% 18,7) 41 ve üzeri yaş aralığındadır.

Şekil 4. Çalışma grubunun eşlerinin yaşlarına göre dağılım grafiği**Tablo 5. Çalışma grubunun eşlerinin öğrenim durumlarına göre frekans ve yüzde dağılımları**

	Frekans	Yüzde (%)
İlköğretim	59	39,3
Lise ve dengi okul	47	31,3
Üniversite	44	29,3
Toplam	150	100,0

Çalışma grubunun eşlerinin öğrenim durumlarına göre dağılımı Tablo 5’de incelenmiştir. Buna göre araştırmaya katılan annelerin eşlerinin 59’u (% 39,3) ilköğretim, 47’si (% 31,3) lise ve dengi okul, 44’ü (% 29,3) üniversite eğitim seviyesindedir.

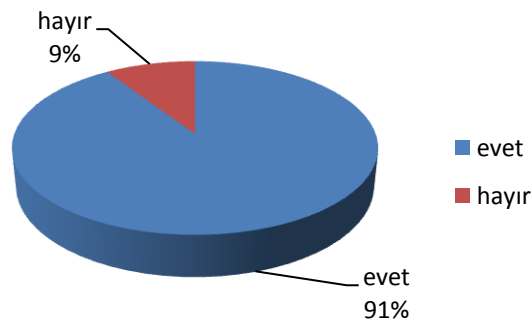

Şekil 5. Çalışma grubunun eşlerinin öğrenim durumlarına göre dağılım grafiği

Tablo 6. Çalışma grubunun eşlerinin çalışma durumlarına göre frekans ve yüzde dağılımları

	Frekans	Yüzde (%)
Evet	136	90,7
Hayır	14	9,3
Toplam	150	100,0

Çalışma grubunun eşlerinin çalışıp çalışmama durumuna göre dağılımı Tablo 6'da incelenmiştir. Buna göre araştırmaya katılan annelerin eşlerinin 136'sı (% 90,7) bir işte çalıştığı, 14'ünün (% 9,3) çalışmadığı görülmektedir.

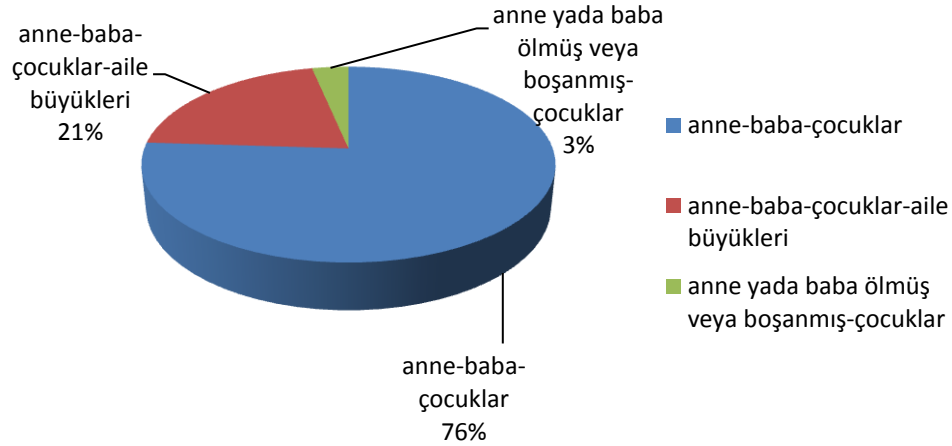

Şekil 6. Çalışma grubunun eşlerinin çalışma durumlarına göre dağılım grafiği

Tablo 7. Çalışma grubunun ailesini oluşturan fertlere göre frekans ve yüzde dağılımları

	Frekans	Yüzde (%)
Anne-baba-çocuklar	114	76,0
Anne-baba-çocuklar-aile büyükleri	31	20,7
Anne yada baba ölmüş veya boşanmış-çocuklar	5	3,3
Toplam	150	100,0

Çalışma grubunun ailesini oluşturan fertlere göre dağılımı Tablo 7’de incelenmiştir. Buna göre araştırmaya katılan annelerin 114’ünün (% 76,0) kendisi, eşi ve çocuklarıyla birlikte yaşadığı, 31’inin (% 20,7) kendisi, eşi, çocukları ve aile büyükleriyle birlikte yaşadığı, 5’inin (% 3,3) eşlerinin öldüğü, eşlerinden boşandığı ve sadece çocuklarıyla yaşadığı görülmektedir.

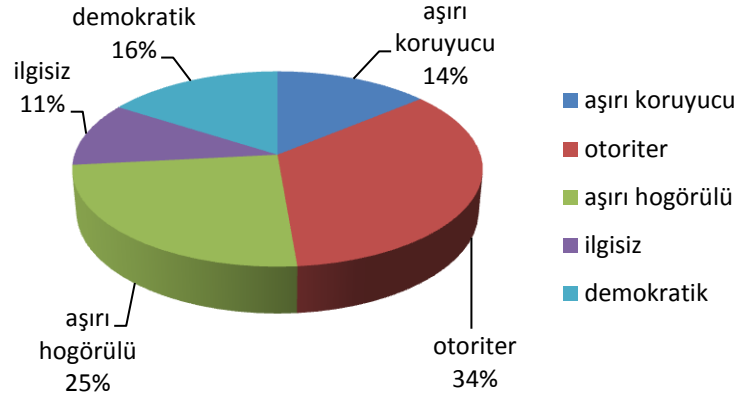

Şekil 7. Çalışma grubunun ailesini oluşturan fertlere göre dağılım grafiği

Tablo 8. Çalışma grubunun kendi (annenin) yetiştirilme tarzlarına göre frekans ve yüzde dağılımları

	Frekans	Yüzde (%)
Aşırı koruyucu	21	14,0
Otoriter	52	34,7
Aşırı hoşgörülü	37	24,7
İlgisiz	16	10,7
Demokratik	24	16,0
Toplam	150	100,0

Çalışma grubunun kendi (annenin) yetiştirilme tarzlarına göre dağılımı Tablo 8’de incelenmiştir. Buna göre araştırmaya katılan annelerin 21’inin (% 14,0) aşırı koruyucu, 52’sinin (% 34,7) otoriter, 37’sinin (% 24,7) aşırı hoşgörülü, 16’sının (% 10,7) ilgisiz, 24’ünün (% 16,0) demokratik bir şekilde yetiştirildiği görülmektedir.

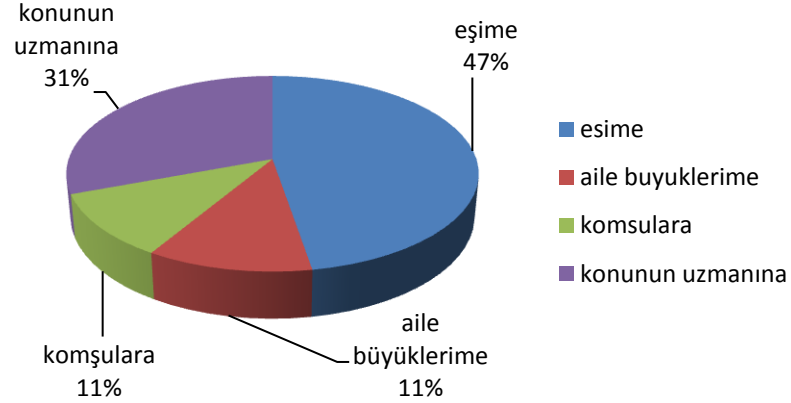

Şekil 8. Çalışma grubunun kendi yetiştirilme tarzlarına göre dağılım grafiği

Tablo 9. Çalışma grubunun çocuk yetiştirme konusunda problemle karşılaştığında danıştığı kişilere göre frekans ve yüzde dağılımları

	Frekans	Yüzde (%)
Eşime	71	47,3
Aile büyüklerime	17	11,3
Komsulara	16	10,7
Konunun uzmanına	46	30,7
Toplam	150	100,0

Çalışma grubunun çocuk yetiştirme konusunda problemle karşılaştığından danıştığı kişilere göre dağılımı Tablo 9’da incelenmiştir. Buna göre araştırmaya katılan annelerin 71’inin (% 47,3) çocuk yetiştirme konusunda problemle karşılaştığında eşine, 17’sinin (% 11,3) aile büyüklerine, 16’sının (% 10,7) komşulara, 46’sının (% 30,7) konusunun uzmanına danıştığı görülmektedir.

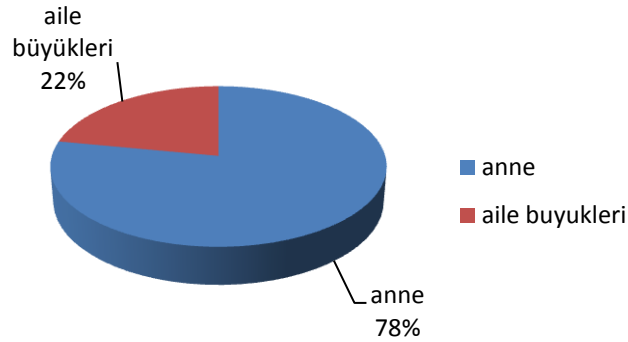

Şekil 9. Çalışma grubunun çocuk yetiştirme konusunda problemle karşılaştığından danıştığı kişilere göre dağılım grafiği

Tablo 10. Çalışma grubunun çocuklarının ailede en çok vakit geçirdiği bireylere göre frekans ve yüzde dağılımları

	Frekans	Yüzde (%)
Anne	117	78,0
Aile büyükleri / büyük kardeşler / bakıcı/baba	33	22,0
Toplam	150	100,0

Çalışma grubunun çocuklarının ailede en çok vakit geçirdiği bireylere göre dağılımı Tablo 10'da incelenmiştir. Buna göre araştırmaya katılan annelerin 117'sinin (% 78,0) çocuğunun kendisiyle, 33'ünün (% 22,0) aile büyükleri ile vakit geçirdikleri görülmektedir.

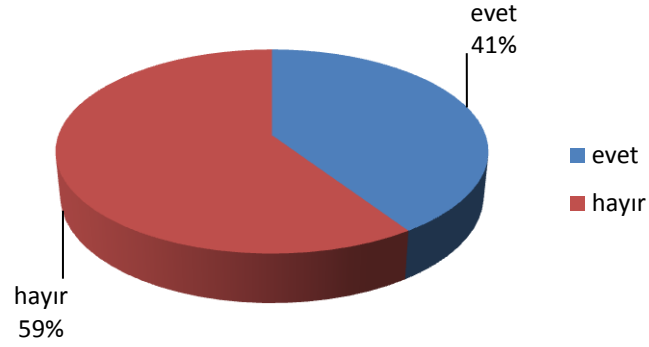

Şekil 10. Çalışma grubunun çocuklarının ailede en çok vakit geçirdiği bireylere göre dağılım grafiği

Tablo 11. Çalışma grubunun çocuklarını yetiştirme ile ilgili bilgi alma durumlarına göre frekans ve yüzde dağılımları

	Frekans	Yüzde (%)
Evet	61	40,7
Hayır	89	59,3
Toplam	150	100,0

Çalışma grubunun çocuklarını yetiştirme ile ilgili bilgi alma durumuna göre dağılımı Tablo 11’de incelenmiştir. Buna göre araştırmaya katılan annelerin 61’inin (% 40,7) çocuklarını yetiştirme ile ilgili bilgi aldıkları, 89’unun (% 59,3) çocuklarını yetiştirme ile ilgili bilgi almadıkları görülmektedir.

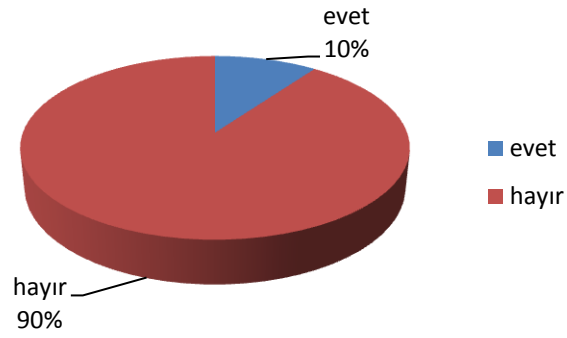

Şekil 11. Çalışma grubunun çocuklarını yetiştirme ile ilgili bilgi alma durumlarına göre dağılım grafiği

Tablo 12. Çalışma grubunun çocuklarının sürekli sağlık sorunlarının olma durumuna göre frekans ve yüzde dağılımları

	Frekans	Yüzde (%)
Evet	15	10,0
Hayır	135	90,0
Toplam	150	100,0

Çalışma grubunun çocuklarının sürekli sağlık sorunlarının olma durumuna göre dağılımı Tablo 12’de incelenmiştir. Buna göre araştırmaya katılan annelerin 15’inin (% 10,0) çocuklarının sürekli sağlık sorunlarının olduğu, 135’inin (% 90,0) çocuklarının sürekli sağlık sorunlarının olmadığı görülmektedir.

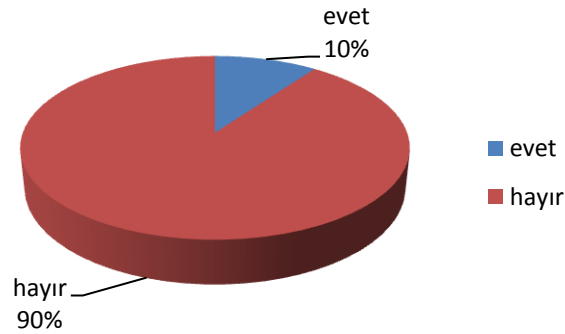

Şekil 12. Çalışma grubunun çocuklarının sürekli sağlık sorunlarının olma durumuna göre dağılım grafiği

Tablo 13. Çalışma grubunun çocuklarının yaşlarına göre frekans ve yüzde dağılımları

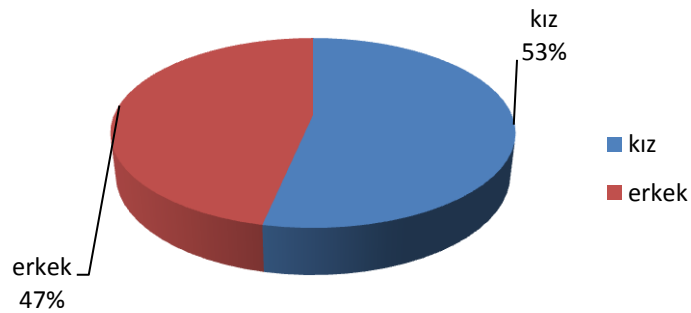
	Frekans	Yüzde (%)
5	101	67,3
6	49	32,7
Toplam	150	100,0

Çalışma grubunun çocuklarının yaşlarına göre dağılımı Tablo 13’de incelenmiştir. Buna göre araştırmaya katılan annelerin 101’inin (% 67,3) 5 yaşında, 49’unun (% 32,7) 6 yaşında çocuklarının olduğu görülmektedir.

Şekil 13. Çalışma grubunun çocuklarının yaşlarına göre dağılım grafiği**Tablo 14. Çalışma grubunun çocuklarının cinsiyetlerine göre frekans ve yüzde dağılımları**

	Frekans	Yüzde (%)
Kız	80	53,3
Erkek	70	46,7
Toplam	150	100,0

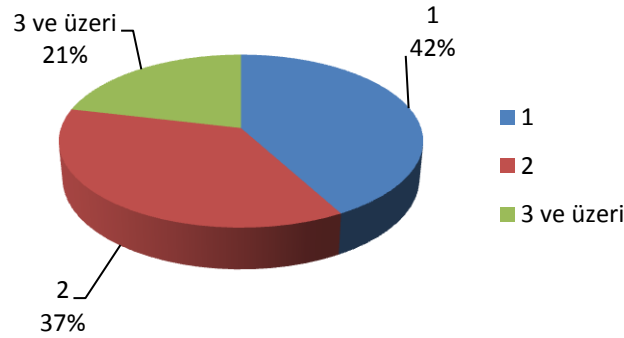
Çalışma grubunun çocuklarının cinsiyetlerine göre dağılımı Tablo 14’de incelenmiştir. Buna göre araştırmaya katılan annelerin 80’inin (% 53,3) çocuklarının cinsiyeti kız, 70’inin (% 46,7) çocuklarının cinsiyeti erkektir.

Şekil 14. Çalışma grubunun çocuklarının cinsiyetlerine göre dağılım grafiği

Tablo 15. Çalışma grubunun ailesindeki çocuk sayısına göre frekans ve yüzde dağılımları

	Frekans	Yüzde (%)
1	63	42,0
2	55	36,7
3 ve üzeri	32	21,3
Toplam	150	100,0

Çalışma grubunun ailesindeki çocuk sayısına göre dağılımı Tablo 15’de incelenmiştir. Buna göre araştırmaya katılan annelerin 63’ünün (% 42,0) ailesinde 1 çocuk, 55’inin (% 36,7) ailesinde 2 çocuk, 32’sinin (% 21,3) ailesinde 3 ve üzeri çocuğunun olduğu görülmektedir.

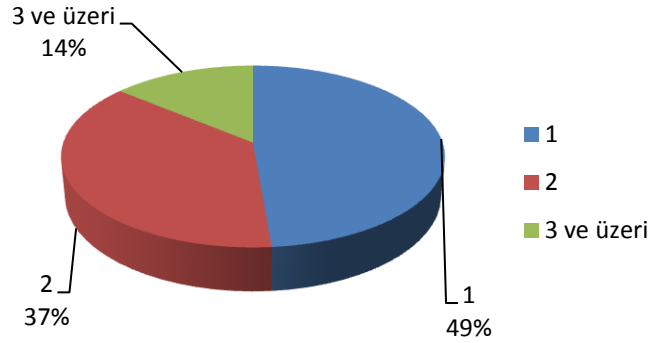

Şekil 15. Çalışma grubunun ailesindeki çocuk sayısına göre dağılım grafiği

Tablo 16. Çalışma grubunun araştırma için değerlendirdiği çocuğun kaçınıcı olduğuna göre frekans ve yüzde dağılımları

	Frekans	Yüzde (%)
1	73	48,7
2	56	37,3
3 ve üzeri	21	14,0
Toplam	150	100,0

Çalışma grubunun araştırma için değerlendirdiği çocuğun kaçınıcı olduğuna göre dağılımı Tablo 16’da incelenmiştir. Buna göre araştırmaya katılan annelerin 63’ünün (% 42,0) ailesinde 1 çocuk, 55’inin (% 36,7) ailesinde 2 çocuk, 32’sinin (% 21,3) ailesinde 3 ve üzeri çocuğunun olduğu görülmektedir.

Şekil 16. Çalışma grubunun araştırma için değerlendirdiği çocuğun kaçınıcı olduğuna göre dağılım grafiği

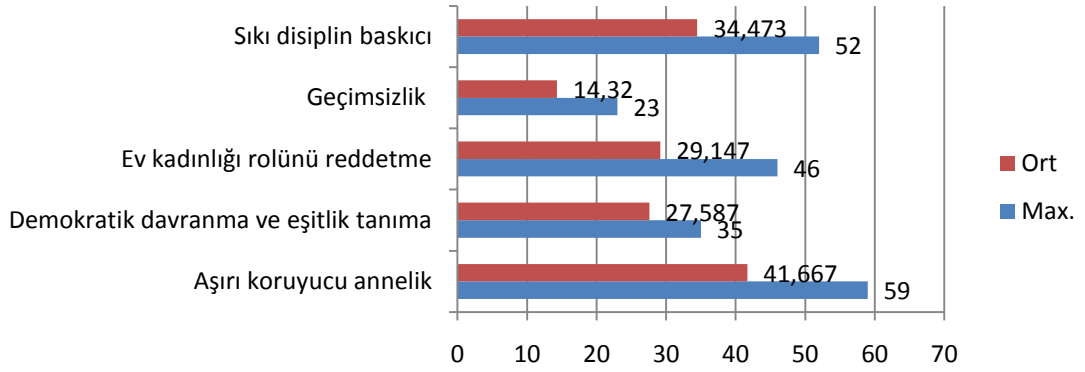
4.2.Çalışma grubunun PARI ve ÇDDÖ' nin alt boyutlarının aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri

Çalışma grubunun PARI ve ÇDDÖ' nin alt boyutlarının aritmetik ortalamaları ve standart sapma değerleri Tablo 17- 18' de sunulmuştur.

Tablo 17. Araştırmaya katılan annelerin PARI alt boyutlarının aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri

	N	Min.	Max.	Ort	S.s
Aşırı koruyucu annelik	150	18,000	59,000	41,667	8,106
Demokratik davranma ve eşitlik tanıma	150	16,000	35,000	27,587	3,670
Ev kadınlığı rolünü reddetme	150	16,000	46,000	29,147	6,144
Geçimsizlik	150	6,000	23,000	14,320	3,869
Sıkı disiplin baskıcı	150	19,000	52,000	34,473	7,344

Tablo 17'de görüldüğü üzere, araştırmaya katılan annelerin çocuk yetiştirme tutumları ölçeğinin alt boyutlarının ortalamaları incelendiğinde, aşırı koruyucu annelik alt boyutunun ortalamasının en yüksek, geçimsizlik alt boyutunun ortalamasının en düşük olduğu görülmektedir.

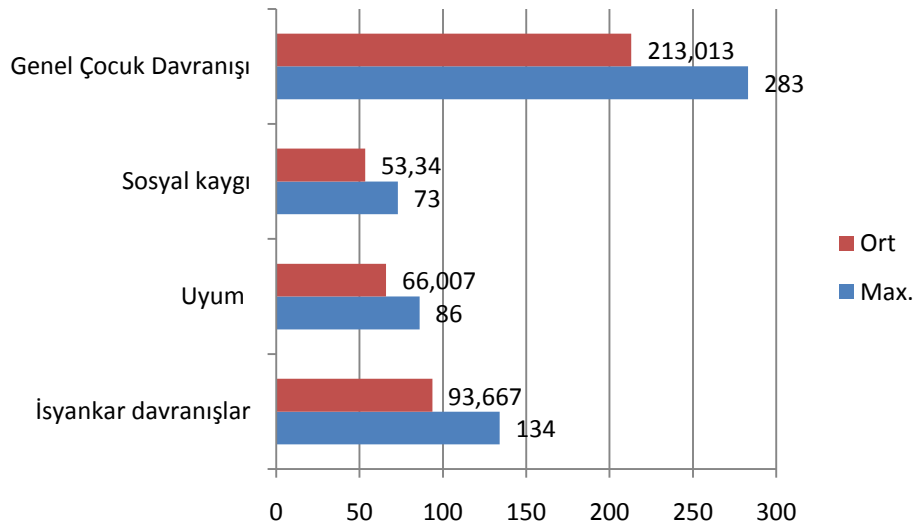

Şekil 17. Araştırmaya katılan annelerin PARI alt boyutlarının ortalamaları

Tablo 18. Araştırmaya katılan annelerin ÇDDÖ' nin alt boyutlarının aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri

	N	Min.	Max.	Ort	S.s
İsyankar davranışlar	150	69,000	134,000	93,667	13,397
Uyum	150	48,000	86,000	66,007	8,736
Sosyal kaygı	150	36,000	73,000	53,340	7,715
Genel Çocuk Davranışı	150	177,000	283,000	213,013	19,040

Tablo 18'de görüldüğü üzere, araştırmaya katılan annelerin çocuk davranışlarını değerlendirme ölçeğinin alt boyutlarının ortalamaları incelendiğinde, genel çocuk davranışı alt boyutunun ortalamasının en yüksek, sosyal kaygı alt boyutunun ortalamasının en düşük olduğu görülmektedir.

Şekil 18. Araştırmaya katılan annelerin ÇDDÖ' nin alt boyutlarının ortalamaları

4.3.Çalışma grubunun PARI ve ÇDDÖ' nin alt boyutlarının demografik özellikler ile farklılaşma durumuna ilişkin bulgular

Çalışma grubunun PARI ve ÇDDÖ' nin alt boyutlarının demografik özellikler ile ilgili tek yönlü varyans analizi sonuçları Tablo 19-33 arasında sunulmuştur.

Tablo 19. Çalışma grubunun PARI ve ÇDDÖ' nin alt boyutları ile anne yaşı değişkeni arasındaki farklılaşma durumu ile ilgili tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları

PARI ve ÇDDÖ Alt Boyutları	Grup	N	Ort	Ss	F	p
Aşırı koruyucu annelik	20-30	59	42,288	7,898	1,146	0,333
	31-35	52	41,192	8,437		
	36-40	25	39,720	7,150		
	41 ve üzeri	14	44,286	9,152		
Demokratik davranma ve eşitlik tanıma	20-30	59	27,424	3,465	0,540	0,656
	31-35	52	27,385	3,825		
	36-40	25	28,440	3,465		
	41 ve üzeri	14	27,500	4,416		
Ev kadınlığı rolünü reddetme	20-30	59	29,271	7,024	0,039	0,990
	31-35	52	28,962	5,394		
	36-40	25	29,360	5,353		
	41 ve üzeri	14	28,929	6,719		
Geçimsizlik	20-30	59	14,000	3,259	1,212	0,308
	31-35	52	14,673	4,062		
	36-40	25	13,560	3,841		
	41 ve üzeri	14	15,714	5,298		
Sıkı disiplin baskıcı	20-30	59	35,390	7,117	1,912	0,130
	31-35	52	32,942	7,366		
	36-40	25	33,840	6,581		
	41 ve üzeri	14	37,429	8,715		
İsyankar davranışlar	20-30	59	94,763	15,399	1,116	0,345
	31-35	52	92,000	12,725		
	36-40	25	91,920	10,747		
	41 ve üzeri	14	98,357	10,225		
Uyum	20-30	59	65,525	10,097	0,951	0,418
	31-35	52	66,635	8,061		
	36-40	25	67,520	7,154		
	41 ve üzeri	14	63,000	7,328		
Sosyal kaygı	20-30	59	53,153	7,852	0,208	0,891
	31-35	52	53,942	7,344		
	36-40	25	53,120	8,069		
	41 ve üzeri	14	52,286	8,507		
Genel Çocuk Davranışı	20-30	59	213,441	21,220	0,028	0,994
	31-35	52	212,577	17,349		
	36-40	25	212,560	19,829		
	41 ve üzeri	14	213,643	15,400		

Tablo 19’da, çalışma grubunun PARI ve ÇDDÖ’ nin alt boyutları ile anne yaşı değişkeni arasındaki farklılaşma durumu ile ilgili tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçlarına bakıldığında, aşırı koruyucu annelik ($F=1,146$; $p>0.05$), demokratik davranma ve eşitlik tanıma ($F=0,540$; $p>0.05$), ev kadınlığı rolünü reddetme($F=0,039$; $p>0.05$), geçimsizlik($F=1,212$; $p>0.05$), sıkı disiplin(baskıcı) ($F=1,912$; $p>0.05$), isyankar davranışlar ($F=1,116$; $p>0.05$), uyum ($F=0,951$; $p>0.05$), sosyal kaygı ($F=0,208$; $p>0.05$) ve genel çocuk davranışı ($F=0,028$; $p>0.05$) alt boyutlarında anlamlı farklılık bulunmamıştır.

Tablo 20. Çalışma grubunun PARI ve ÇDDÖ' nin alt boyutları ile anne öğrenim durumu değişkeni arasındaki farklılaşma durumu ile ilgili tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları

PARI ve ÇDDÖ Alt Boyutları	Grup	N	Ort	Ss	S.Hata	F	p
Aşırı koruyucu annelik	İlköğretim	60	44,867	6,035	0,779	15,100	0,000
	Lise ve dengi okul	40	42,525	8,221	1,300		
	Üniversite	50	37,140	8,251	1,167		
Demokratik davranma ve eşitlik tanıma	İlköğretim	60	26,883	3,827	0,494	1,859	0,159
	Lise ve dengi okul	40	28,075	3,300	0,522		
	Üniversite	50	28,040	3,692	0,522		
Ev kadınlığı rolünü reddetme	İlköğretim	60	30,317	6,411	0,828	2,243	0,110
	Lise ve dengi okul	40	27,725	5,765	0,911		
	Üniversite	50	28,880	5,954	0,842		
Geçimsizlik	İlköğretim	60	16,167	3,294	0,425	14,415	0,000
	Lise ve dengi okul	40	13,675	3,633	0,574		
	Üniversite	50	12,620	3,806	0,538		
Sıkı disiplin baskıcı	İlköğretim	60	37,800	6,809	0,879	22,209	0,000
	Lise ve dengi okul	40	35,500	6,579	1,040		
	Üniversite	50	29,660	5,971	0,844		
İsyankar davranışlar	İlköğretim	60	96,400	14,243	1,839	2,709	0,070
	Lise ve dengi okul	40	93,525	14,468	2,288		
	Üniversite	50	90,500	10,746	1,520		
Uyum	İlköğretim	60	64,550	9,212	1,189	1,556	0,214
	Lise ve dengi okul	40	67,550	8,967	1,418		
	Üniversite	50	66,520	7,815	1,105		
Sosyal kaygı	İlköğretim	60	55,867	7,165	0,925	5,773	0,004
	Lise ve dengi okul	40	51,975	7,889	1,247		
	Üniversite	50	51,400	7,513	1,063		
Genel Çocuk Davranışı	İlköğretim	60	216,817	21,558	2,783	2,713	0,070
	Lise ve dengi okul	40	213,050	19,765	3,125		
	Üniversite	50	208,420	13,880	1,963		

Tablo 20'deki çalışma grubunun PARI ve ÇDDÖ' nin alt boyutları ile anne öğrenim durumu değişkeni arasındaki farklılaşma durumu ile ilgili tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçlarına bakıldığında aşırı koruyucu annelik ($F=15,100$; $p<0.05$), geçimsizlik ($F=14,415$; $p<0.05$), sıkı disiplin ($F=22,209$; $p<0.05$) ve sosyal kaygı ($F=5,773$; $p<0.05$) alt boyutları anlamlı bulunmuştur. Ortalamalar arasındaki farka

göre, eğitim seviyesi ilköğretim ve lise dengi okullardan mezun annelerin aşırı koruyucu annelik düzeyi, öğrenim seviyesi üniversite mezunu annelerin aşırı koruyucu annelik düzeyinden yüksektir. Ortalamalar arasındaki farka göre, öğrenim seviyesi lise ve dengi okullar ve üniversiteden mezun annelerin geçimsizlik düzeyi, öğrenim seviyesi ilköğretim mezunu annelerin geçimsizlik düzeyinden yüksektir. Ortalamalar arasındaki farka göre, öğrenim seviyesi ilköğretim ve lise dengi okullardan mezun annelerin sıkı disiplin baskıcı düzeyi, öğrenim seviyesi üniversite mezunu annelerin sıkı disiplin baskıcı düzeyinden yüksektir. Ortalamalar arasındaki farka göre, öğrenim seviyesi ilköğretimden mezun annelerin çocuklarının sosyal kaygı düzeyi, öğrenim seviyesi lise dengi okul ve üniversite mezunu annelerin çocuklarının sosyal kaygı düzeyinden yüksektir.

Araştırmaya katılan annelerin çocuk yetiştirme tutumları ölçeği ve çocuk davranışlarını değerlendirme ölçeği alt boyutu puanlarının anne öğrenim durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, anne öğrenim durumu ($F=1,859$; $p>0.05$), ev kadınlığı rolünü reddetme ($F=2,243$; $p>0.05$), isyankar davranışlar ($F=2,709$; $p>0.05$), uyum ($F=1,556$; $p>0.05$) ve genel çocuk davranışı ($F=2,713$; $p>0.05$) gruplarının ortalamaları arasındaki fark, istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır.

Tablo 21. Çalışma grubunun PARI ve ÇDDÖ' nin alt boyutları ile gelir getiren bir işte çalışma durumu değişkeni arasındaki farklılaşma durumu ile ilgili bağımsız grup t- testi sonuçları

PARI ve ÇDDÖ Alt Boyutları	Grup	N	Ort	S.s	t	P
Aşırı koruyucu annelik	Evet	74	39,459	7,999	-3,406	0,001
	Hayır	76	43,816	7,666		
Demokratik davranma ve eşitlik tanıma	Evet	74	27,770	3,165	0,603	0,547
	Hayır	76	27,408	4,116		
Ev kadınlığı rolünü reddetme	Evet	74	28,797	5,529	-0,686	0,494
	Hayır	76	29,487	6,708		
Geçimsizlik	Evet	74	13,432	3,331	-2,837	0,005
	Hayır	76	15,184	4,172		
Sıkı disiplin baskıcı	Evet	74	32,041	6,078	-4,224	0,000
	Hayır	76	36,842	7,724		
İsyankar davranışlar	Evet	74	91,392	11,247	-2,075	0,040
	Hayır	76	95,882	14,945		
Uyum	Evet	74	66,784	8,138	1,076	0,284
	Hayır	76	65,250	9,272		
Sosyal kaygı	Evet	74	51,554	7,259	-2,865	0,005
	Hayır	76	55,079	7,794		
Genel Çocuk Davranışı	Evet	74	209,730	16,413	-2,108	0,037
	Hayır	76	216,211	20,906		

Tablo 21’de görüldüğü gibi, araştırmaya katılan annelerin çocuk yetiştirme tutumları ölçeği ve çocuk davranışlarını değerlendirme ölçeği alt boyut puanlarının gelir getiren bir işte çalışma durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen bağımsız grup t testi sonucunda, aşırı koruyucu annelik ($t=-3,406$; $p<0.05$), geçimsizlik ($t=-2,837$; $p<0.05$), sıkı disiplin ($t=-4,224$; $p<0.05$), isyankar davranışlar ($t=-2,075$; $p>0.05$), sosyal kaygı ($t=-2,865$; $p<0.05$) ve genel çocuk davranışı ($t=-2,108$; $p>0.05$) grupların aritmetik ortalamaları arasındaki fark, istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur Ortalamalar arasındaki farka göre, gelir getiren bir işte çalışmayan annelerin aşırı koruyucu annelik düzeyi, geçimsizlik düzeyi ve sıkı disiplin (baskıcı) düzeyi gelir getiren bir işte çalışan annelerinkinden yüksektir. Ortalamalar arasındaki farka göre, gelir getiren bir işte çalışmayan annelerin çocuklarının isyankar davranışlar düzeyi, sosyal kaygı düzeyi ve

genel çocuk davranışları düzeyi gelir getiren bir işte çalışan annelerin çocuklarınınkinden yüksektir.

Araştırmaya katılan annelerin çocuk yetiştirme tutumları ölçeği ve çocuk davranışlarını değerlendirme ölçeği demokratik davranma ve eşitlik tanıma alt boyutu($t=0,603$; $p>0.05$), ev kadınlığı rolünü reddetme ($t=-0,686$; $p>0.05$) ve uyum ($t=1,076$; $p>0.05$) puanlarının gelir getiren bir işte çalışma durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen bağımsız grup t testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki fark, istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır.

Tablo 22. Çalışma grubunun PARI ve ÇDDÖ' nin alt boyutları ile eşlerinin yaşı değişkeni arasındaki farklılaşma durumu ile ilgili tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları

PARI ve ÇDDÖ Alt Boyutları	Grup	N	Ort	Ss	F	P
Aşırı koruyucu annelik	25-30	19	41,105	9,439	0,206	0,892
	31-35	54	41,148	8,386		
	36-40	49	42,265	7,645		
	41 ve üzeri	28	42,000	7,727		
Demokratik davranma ve eşitlik tanıma	25-30	19	26,895	3,635	0,780	0,507
	31-35	54	27,500	3,715		
	36-40	49	28,184	3,569		
	41 ve üzeri	28	27,179	3,821		
Ev kadınlığı rolünü reddetme	25-30	19	30,895	8,252	0,706	0,550
	31-35	54	28,815	5,607		
	36-40	49	28,633	5,619		
	41 ve üzeri	28	29,500	6,489		
Geçimsizlik	25-30	19	13,632	3,320	1,463	0,227
	31-35	54	14,204	3,662		
	36-40	49	13,959	3,553		
	41 ve üzeri	28	15,643	4,908		
Sıkı disiplin baskıcı	25-30	19	35,263	7,527	0,631	0,596
	31-35	54	33,815	7,981		
	36-40	49	34,061	6,286		
	41 ve üzeri	28	35,929	7,793		
İsyankar davranışlar	25-30	19	99,158	17,500	1,330	0,267
	31-35	54	92,741	13,731		
	36-40	49	93,592	11,585		
	41 ve üzeri	28	91,857	12,298		

Uyum	25-30	19	68,211	11,213	1,909	0,131
	31-35	54	64,370	9,048		
	36-40	49	67,714	8,088		
	41 ve üzeri	28	64,679	6,667		
Sosyal kaygı	25-30	19	54,316	8,347	0,257	0,857
	31-35	54	53,611	7,002		
	36-40	49	53,184	9,052		
	41 ve üzeri	28	52,429	6,191		
Genel Çocuk Davranışı	25-30	19	221,684	21,255	2,143	0,097
	31-35	54	210,722	18,769		
	36-40	49	214,490	19,017		
	41 ve üzeri	28	208,964	16,754		

Tablo 22’de, çalışma grubunun PARI ve ÇDDÖ’ nin alt boyutları ile eşlerinin yaşı değişkeni arasındaki farklılaşma durumu ile ilgili tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçlarına bakıldığında aşırı koruyucu annelik ($F=0,206$; $p>0.05$), demokratik davranma ve eşitlik tanıma ($F=0,780$; $p>0.05$), ev kadınlığı rolünü reddetme ($F=0,706$; $p>0.05$), geçimsizlik ($F=1,463$; $p>0.05$), sıkı disiplin (baskıcı) ($F=0,631$; $p>0.05$), isyankar davranışlar ($F=1,330$; $p>0.05$), uyum ($F=1,909$; $p>0.05$), sosyal kaygı ($F=0,257$; $p>0.05$) ve genel çocuk davranışı ($F=2,143$; $p>0.05$) alt boyutlarının ortalamaları arasındaki fark, istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır.

Tablo 23. Çalışma grubunun PARI ve ÇDDÖ' nin alt boyutları ile eşlerinin öğrenim durumu değişkeni arasındaki farklılaşma durumu ile ilgili tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları

PARI ve ÇDDÖ Alt Boyutları	Grup	N	Ort	Ss	S.Hata	F	P
Aşırı koruyucu annelik	İlköğretim	59	45,492	5,823	0,758	16,257	0,000
	Lise ve dengi okul	47	41,085	8,262	1,205		
	Üniversite	44	37,159	8,226	1,240		
Demokratik davranma ve eşitlik tanıma	İlköğretim	59	26,339	3,849	0,501	5,999	0,003
	Lise ve dengi okul	47	28,404	3,341	0,487		
	Üniversite	44	28,386	3,350	0,505		
Ev kadınlığı rolünü reddetme	İlköğretim	59	30,610	6,167	0,803	2,880	0,059
	Lise ve dengi okul	47	28,000	6,036	0,880		
	Üniversite	44	28,409	5,966	0,899		
Geçimsizlik	İlköğretim	59	16,288	3,179	0,414	19,387	0,000
	Lise ve dengi okul	47	14,000	3,805	0,555		
	Üniversite	44	12,023	3,454	0,521		
Sıkı disiplin baskıcı	İlköğretim	59	39,000	6,664	0,868	28,040	0,000
	Lise ve dengi okul	47	33,064	6,598	0,962		
	Üniversite	44	29,909	5,365	0,809		
İsyankar davranışlar	İlköğretim	59	96,864	14,436	1,879	4,769	0,010
	Lise ve dengi okul	47	94,149	13,806	2,014		
	Üniversite	44	88,864	9,950	1,500		
Uyum	İlköğretim	59	65,220	8,708	1,134	0,655	0,521
	Lise ve dengi okul	47	65,872	9,779	1,426		
	Üniversite	44	67,205	7,584	1,143		
Sosyal kaygı	İlköğretim	59	54,898	6,656	0,867	3,399	0,036
	Lise ve dengi okul	47	53,596	8,584	1,252		
	Üniversite	44	50,977	7,651	1,153		
Genel Çocuk Davranışı	İlköğretim	59	216,983	20,334	2,647	3,588	0,030
	Lise ve dengi okul	47	213,617	20,142	2,938		
	Üniversite	44	207,045	14,354	2,164		

Tablo 23’de görüldüğü gibi, araştırmaya katılan annelerin çocuk yetiştirme tutumları ölçeği ve çocuk davranışlarını değerlendirme ölçeği aşırı koruyucu annelik ($F=16,257$; $p<0.05$), demokratik davranma ve eşitlik tanıma ($F=5,999$; $p<0.05$), geçimsizlik ($F=19,387$; $p<0.05$), sıkı disiplin ($F=28,040$; $p<0.05$), isyankar davranışlar ($F=4,769$; $p<0.05$), sosyal kaygı ($F=3,399$; $p<0.05$) ve genel çocuk

davranışı ($F=3,588$; $p<0.05$) alt boyut puanlarının baba öğrenim durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, baba öğrenim durumu gruplarının ortalamaları arasındaki fark, istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur.

Ortalamalar arasındaki farka göre, eşlerinin öğrenim durumu ilköğretim olan annelerin aşırı koruyucu annelik düzeyleri, eşlerinin öğrenim durumu lise ve dengi okul ve üniversite olan annelerin aşırı koruyucu annelik düzeylerinden yüksektir. Ortalamalar arasındaki farka göre, eşlerinin öğrenim durumu lise ve dengi okul olan annelerin demokratik davranma ve eşitlik tanıma düzeyleri, eşlerinin öğrenim durumu ilköğretim ve üniversite olan annelerin demokratik davranma ve eşitlik tanıma düzeylerinden yüksektir. Ortalamalar arasındaki farka göre, eşlerinin öğrenim durumu ilköğretim olan annelerin geçimsizlik düzeyleri, eşlerinin öğrenim durumu lise ve dengi okul ve üniversite olan geçimsizlik düzeylerinden yüksektir. Ortalamalar arasındaki farka göre, eşlerinin öğrenim durumu ilköğretim olan annelerin sıkı disiplin baskıcı düzeyleri, eşlerinin öğrenim durumu lise ve dengi okul ve üniversite olan annelerin sıkı disiplin baskıcı düzeylerinden yüksektir. Ortalamalar arasındaki farka göre, eşlerinin öğrenim durumu ilköğretim olan annelerin çocuklarının isyankar davranışlar düzeyleri, eşlerinin öğrenim durumu lise ve dengi okul ve üniversite olan annelerin çocuklarının isyankar davranışlar düzeylerinden yüksektir. Ortalamalar arasındaki farka göre, eşlerinin öğrenim durumu ilköğretim olan annelerin çocuklarının sosyal kaygı düzeyleri, eşlerinin öğrenim durumu üniversite olan annelerin çocuklarının sosyal kaygı düzeylerinden yüksektir. Ortalamalar arasındaki farka göre, eşlerinin öğrenim durumu ilköğretim olan annelerin çocuklarının genel çocuk davranışı düzeyleri, eşlerinin öğrenim durumu üniversite olan annelerin çocuklarının genel çocuk davranışı düzeylerinden yüksektir.

Araştırmaya katılan annelerin çocuk yetiştirme tutumları ölçeği ev kadınlığı rolünü reddetme ($F=2,880$; $p>0.05$) ve uyum ($F=0,655$; $p>0.05$) alt boyutu puanlarının baba öğrenim durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, baba öğrenim durumu gruplarının ortalamaları arasındaki fark, istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır

Tablo 24. Çalışma grubunun PARI ve ÇDDÖ' nin alt boyutları ile eşlerinin çalışıp çalışmama durumu değişkeni arasındaki farklılaşma durumu ile ilgili bağımsız grup t- testi sonuçları

PARI ve ÇDDÖ Alt Boyutları	Grup	N	Ort	S.s	T	p
Aşırı koruyucu annelik	Evet	136	41,662	8,324	-0,023	0,982
	Hayır	14	41,714	5,784		
Demokratik davranma ve eşitlik tanıma	Evet	136	27,625	3,751	0,398	0,691
	Hayır	14	27,214	2,833		
Ev kadınlığı rolünü reddetme	Evet	136	29,419	6,094	1,703	0,091
	Hayır	14	26,500	6,223		
Geçimsizlik	Evet	136	14,272	3,860	-0,472	0,638
	Hayır	14	14,786	4,080		
Sıkı disiplin baskıcı	Evet	136	34,404	7,338	-0,357	0,721
	Hayır	14	35,143	7,645		
İsyankar davranışlar	Evet	136	93,985	13,826	0,907	0,366
	Hayır	14	90,571	7,773		
Uyum	Evet	136	65,809	8,937	-0,864	0,389
	Hayır	14	67,929	6,391		
Sosyal kaygı	Evet	136	53,419	7,852	0,390	0,697
	Hayır	14	52,571	6,418		
Genel Çocuk Davranışı	Evet	136	213,213	19,464	0,400	0,690
	Hayır	14	211,071	14,720		

Tablo 24'de görüldüğü gibi, araştırmaya katılan annelerin çocuk yetiştirme tutumları ölçeği ve çocuk davranışlarını değerlendirme ölçeği alt boyutu puanlarının eşlerinin çalışıp çalışmama durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen bağımsız grup t testi sonucunda, aşırı koruyucu annelik ($t=-0,023$; $p>0.05$), demokratik davranma ve eşitlik tanıma

($t=0,398$; $p>0.05$), ev kadınlığı rolünü reddetme ($t=1,703$; $p>0.05$), geçimsizlik ($t=-0,472$; $p>0.05$), sıkı disiplin ($t=-0,357$; $p>0.05$), isyankar davranışlar ($t=0,907$; $p>0.05$), uyum ($t=-0,864$; $p>0.05$), sosyal kaygı ($t=0,390$; $p>0.05$), genel çocuk davranışı ($t=0,400$; $p>0.05$) grupların aritmetik ortalamaları arasındaki fark, istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır.

Tablo 25. Çalışma grubunun PARI ve ÇDDÖ' nin alt boyutları ile annenin kendi yetiştirilme tarzı değişkeni arasındaki farklılaşma durumu ile ilgili tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları

PARI ve ÇDDÖ Alt Boyutları	Grup	N	Ort	Ss	F	p
Aşırı koruyucu annelik	Aşırı koruyucu	21	43,095	8,209	2,282	0,063
	Otoriter	52	40,885	8,699		
	Aşırı hoşgörölü	37	43,081	7,918		
	İlgisiz	16	44,438	5,164		
	Demokratik	24	38,083	7,649		
Demokratik davranma ve eşitlik tanıma	Aşırı koruyucu	21	28,714	2,217	5,631	0,000
	Otoriter	52	26,750	3,259		
	Aşırı hoşgörölü	37	28,730	3,834		
	İlgisiz	16	24,688	5,029		
	Demokratik	24	28,583	2,858		
Ev kadınlığı rolünü reddetme	Aşırı koruyucu	21	27,333	5,859	2,209	0,071
	Otoriter	52	30,462	5,992		
	Aşırı hoşgörölü	37	28,703	6,146		
	İlgisiz	16	31,188	5,552		
	Demokratik	24	27,208	6,467		
Geçimsizlik	Aşırı koruyucu	21	13,810	3,894	2,491	0,046
	Otoriter	52	13,865	3,476		
	Aşırı hoşgörölü	37	15,000	3,536		
	İlgisiz	16	16,563	3,098		
	Demokratik	24	13,208	4,995		
Sıkı disiplin baskıcı	Aşırı koruyucu	21	36,714	6,798	4,081	0,004
	Otoriter	52	34,673	6,741		
	Aşırı hoşgörölü	37	36,027	7,290		
	İlgisiz	16	34,875	8,617		
	Demokratik	24	29,417	6,440		
İsyankar davranışlar	Aşırı koruyucu	21	94,286	13,077	2,797	0,028
	Otoriter	52	94,212	13,234		
	Aşırı hoşgörölü	37	93,514	14,319		
	İlgisiz	16	101,125	11,820		
	Demokratik	24	87,208	11,413		
Uyum	Aşırı koruyucu	21	69,857	9,051	1,791	0,134
	Otoriter	52	64,981	8,833		
	Aşırı hoşgörölü	37	65,324	9,696		
	İlgisiz	16	63,563	8,205		
	Demokratik	24	67,542	5,985		

Sosyal kaygı	Aşırı koruyucu	21	53,810	5,202	3,768	0,006
	Otoriter	52	52,385	8,168		
	Aşırı hoşgörölü	37	54,649	8,580		
	İlgisiz	16	58,313	4,029		
	Demokratik	24	49,667	7,209		
Genel Çocuk Davranışı	Aşırı koruyucu	21	217,952	14,105	2,897	0,024
	Otoriter	52	211,577	18,926		
	Aşırı hoşgörölü	37	213,486	21,761		
	İlgisiz	16	223,000	13,466		
	Demokratik	24	204,417	18,657		

Tablo 25’de çalışma grubunun PARI ve ÇDDÖ’ nin alt boyutları ile annenin kendi yetiştirilme tarzı değişkeni arasındaki farklılaşma durumu ile ilgili tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçlarına bakıldığında demokratik davranma ve eşitlik tanıma ($F=5,631$; $p<0.05$), geçimsizlik ($F=2,491$; $p<0.05$), sıkı disiplin ($F=4,081$; $p<0.05$), isyankar davranışlar ($F=2,797$; $p<0.05$), sosyal kaygı ($F=3,768$; $p<0.05$) ve genel çocuk davranışı ($F=2,897$; $p<0.05$) alt boyutlarında anlamlı farklılık bulunmuştur.

Ortalamalar arasındaki farka göre, annenin kendi yetiştirilme tarzı aşırı koruyucu, aşırı hoşgörölü ve demokratik olan annelerin demokratik davranma ve eşitlik tanıma düzeyleri, annenin kendi yetiştirilme tarzı ilgisiz olan annelerin demokratik davranma ve eşitlik tanıma düzeylerinden yüksektir. Ortalamalar arasındaki farka göre, annenin kendi yetiştirilme tarzı ilgisiz olan annelerin geçimsizlik düzeyleri, annenin kendi yetiştirilme tarzı koruyucu, otoriter ve demokratik olan annelerin geçimsizlik düzeylerinden yüksektir. Ortalamalar arasındaki farka göre, annenin kendi yetiştirilme tarzı aşırı koruyucu olan annelerin sıkı disiplin baskıcı düzeyleri, annenin kendi yetiştirilme tarzı demokratik olan annelerin sıkı disiplin baskıcı düzeylerinden yüksektir. Ortalamalar arasındaki farka göre, annenin kendi yetiştirilme tarzı otoriter ve ilgisiz olan annelerin çocuklarının isyankar davranışlar düzeyleri, annenin kendi yetiştirilme tarzı demokratik olan annelerin çocuklarının isyankar davranışlar düzeylerinden yüksektir. Ortalamalar arasındaki farka göre, annenin kendi yetiştirilme tarzı ilgisiz olan annelerin çocuklarının sosyal kaygı düzeyleri, annenin kendi yetiştirilme tarzı otoriter, aşırı hoşgörölü ve demokratik olan annelerin çocuklarının sosyal kaygı düzeylerinden yüksektir. Ortalamalar arasındaki farka göre, annenin kendi yetiştirilme tarzı aşırı hoşgörölü ve ilgisiz olan annelerin çocuklarının genel çocuk

davranışı düzeyi, kendi yetiştirilme tarzı demokratik olan annelerin çocuklarının genel çocuk davranışı düzeylerinden yüksektir.

Aşırı koruyucu annelik ($F=2,282$; $p>0.05$), ev kadınlığı rolünü reddetme ($F=2,209$; $p>0.05$) ve uyum ($F=1,791$; $p>0.05$) alt boyutlarında ise anlamlı farklılık bulunmamıştır.

Tablo 26. Çalışma grubunun PARI ve ÇDDÖ' nin alt boyutları ile çocuk yetiştirme konusunda problemle karşılaştığında danıştığı fertler değişkeni arasındaki farklılaşma durumu ile ilgili tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları

PARI ve ÇDDÖ Alt Boyutları	Grup	N	Ort	Ss	F	p
Aşırı koruyucu annelik	Eşime	71	41,803	8,405	0,814	0,488
	Aile büyüklerime	17	42,412	4,744		
	Komsulara	16	43,875	7,126		
	Konunun uzmanına	46	40,413	8,896		
Demokratik davranma ve eşitlik tanıma	Eşime	71	26,944	3,561	5,147	0,002
	Aile büyüklerime	17	28,941	2,883		
	Komsulara	16	25,563	4,320		
	Konunun uzmanına	46	28,783	3,379		
Ev kadınlığı rolünü reddetme	Eşime	71	28,789	5,831	3,987	0,009
	Aile büyüklerime	17	29,706	3,496		
	Komsulara	16	33,750	6,990		
	Konunun uzmanına	46	27,891	6,482		
Geçimsizlik	Eşime	71	14,141	3,510	1,943	0,125
	Aile büyüklerime	17	15,882	2,913		
	Komsulara	16	15,438	3,502		
	Konunun uzmanına	46	13,630	4,625		
Sıkı disiplin baskıcı	Eşime	71	34,099	6,908	2,158	0,096
	Aile büyüklerime	17	36,059	7,146		
	Komsulara	16	38,125	7,509		
	Konunun uzmanına	46	33,196	7,733		
İsyankar davranışlar	Eşime	71	91,930	12,386	1,806	0,149
	Aile büyüklerime	17	96,529	12,410		
	Komsulara	16	99,750	14,929		
	Konunun uzmanına	46	93,174	14,328		
Uyum	Eşime	71	65,423	8,852	0,443	0,723
	Aile büyüklerime	17	64,941	10,615		
	Komsulara	16	67,250	9,234		
	Konunun uzmanına	46	66,870	7,748		
Sosyal kaygı	Eşime	71	53,662	7,919	1,895	0,133
	Aile büyüklerime	17	56,588	4,431		
	Komsulara	16	53,563	9,743		
	Konunun uzmanına	46	51,565	7,314		
Genel Çocuk Davranışı	Eşime	71	211,014	17,077	1,600	0,192
	Aile büyüklerime	17	218,059	16,146		
	Komsulara	16	220,563	22,654		
	Konunun uzmanına	46	211,609	21,091		

Tablo 26’da çalışma grubunun PARI ve ÇDDÖ’ nin alt boyutları ile çocuk yetiştirme konusunda problemle karşılaştığında danıştığı fertler değişkeni arasındaki farklılaşma durumu ile ilgili tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçlarına bakıldığında demokratik davranma ve eşitlik tanıma ($F=5,147$; $p<0.05$) ile ev kadınlığı rolünü reddetme ($F=3,987$; $p<0.05$) alt boyutlarında anlamlı farklılık bulunmuştur.

Ortalamalar arasındaki farka göre, çocuk yetiştirme konusunda problemle karşılaştığında konunun uzmanına danışan annelerin demokratik davranma ve eşitlik tanıma düzeyi, çocuk yetiştirme konusunda problemle karşılaştığında eşine ve komşulara danışan annelerin demokratik davranma ve eşitlik tanıma düzeyinden yüksektir. Çocuk yetiştirme konusunda problemle karşılaştığında komşulara danışan annelerin ev kadınlığı rolünü reddetme düzeyi, çocuk yetiştirme konusunda problemle karşılaştığından eşine ve konunun uzmanına danışan annelerin ev kadınlığı rolünü reddetme düzeyinden yüksektir.

Aşırı koruyucu annelik ($F=0,814$; $p>0.05$), geçimsizlik ($F=1,943$; $p>0.05$), sıkı disiplin ($F=2,158$; $p>0.05$), isyankar davranışlar ($F=1,806$; $p>0.05$), uyum ($F=0,443$; $p>0.05$), sosyal kaygı ($F=1,895$; $p>0.05$) ve genel çocuk davranışı ($F=1,600$; $p>0.05$) alt boyutlarında anlamlı farklılık bulunmamıştır.

Tablo 27. Çalışma grubunun PARI ve ÇDDÖ' nin alt boyutları ile çocuklarının ailede en çok vakit geçirdiği birey değişkeni arasındaki farklılaşma durumu ile ilgili bağımsız grup t- testi sonuçları

PARI ve ÇDDÖ Alt Boyutları	Grup	N	Ort	S.s	T	p
Aşırı koruyucu annelik	Anne / baba	117	41,581	8,167	-0,242	0,809
	Aile büyükleri / büyük kardeşler / bakıcı	33	41,970	8,002		
Demokratik davranma ve eşitlik tanıma	Anne / baba	117	27,897	3,656	1,972	0,050
	Aile büyükleri / büyük kardeşler / bakıcı	33	26,485	3,554		
Ev kadınlığı rolünü reddetme	Anne / baba	117	29,564	6,121	1,575	0,117
	Aile büyükleri / büyük kardeşler / bakıcı	33	27,667	6,086		
Geçimsizlik	Anne / baba	117	14,521	4,114	1,202	0,231
	Aile büyükleri / büyük kardeşler / bakıcı	33	13,606	2,772		
Sıkı disiplin baskıcı	Anne / baba	117	34,590	7,360	0,364	0,716
	Aile büyükleri / büyük kardeşler / bakıcı	33	34,061	7,382		
İsyankar davranışlar	Anne / baba	117	93,889	13,428	0,381	0,703
	Aile büyükleri / büyük kardeşler / bakıcı	33	92,879	13,462		
Uyum	Anne / baba	117	65,769	8,690	-0,626	0,533
	Aile büyükleri / büyük kardeşler / bakıcı	33	66,848	8,980		
Sosyal kaygı	Anne / baba	117	53,863	7,481	1,572	0,118
	Aile büyükleri / büyük kardeşler / bakıcı	33	51,485	8,348		
Genel Çocuk Davranışı	Anne / baba	117	213,521	18,709	0,614	0,540
	Aile büyükleri / büyük kardeşler / bakıcı	33	211,212	20,368		

Tablo 27’de çalışma grubunun PARI ve ÇDDÖ’ nin alt boyutları ile çocuklarının ailede en çok vakit geçirdiği birey değişkeni arasındaki farklılaşma durumu ile ilgili bağımsız grup t- testi sonuçlarına bakıldığında aşırı koruyucu annelik ($t=-0,242$; $p>0.05$), demokratik davranma ve eşitlik tanıma ($t=1,972$; $p>0.05$), ev kadınlığı rolünü reddetme ($t=1,575$; $p>0.05$), geçimsizlik ($t=1,202$; $p>0.05$), sıkı disiplin ($t=0,364$; $p>0.05$), isyankar davranışlar ($t=0,381$; $p>0.05$), uyum ($t=-0,626$; $p>0.05$), sosyal kaygı ($t=1,572$; $p>0.05$) ve genel çocuk davranışı ($t=0,614$; $p>0.05$) alt boyutlarında anlamlı farklılık bulunmamıştır.

Tablo 28. Çalışma grubunun PARI ve ÇDDÖ' nin alt boyutları ile çocuklarını yetiştirme ile ilgili bilgi alma durumu değişkeni arasındaki farklılaşma durumu ile ilgili bağımsız grup t- testi sonuçları

PARI ve ÇDDÖ Alt Boyutları	Grup	N	Ort	S.s	T	P
Aşırı koruyucu annelik	Evet	61	39,590	8,617	-2,650	0,009
	Hayır	89	43,090	7,455		
Demokratik davranma ve eşitlik tanıma	Evet	61	28,557	3,101	2,740	0,007
	Hayır	89	26,921	3,891		
Ev kadınlığı rolünü reddetme	Evet	61	28,590	5,661	-0,918	0,360
	Hayır	89	29,528	6,458		
Geçimsizlik	Evet	61	13,246	3,965	-2,883	0,005
	Hayır	89	15,056	3,644		
Sıkı disiplin baskıcı	Evet	61	31,885	7,380	-3,725	0,000
	Hayır	89	36,247	6,808		
İsyankar davranışlar	Evet	61	90,164	9,564	-2,707	0,008
	Hayır	89	96,067	15,072		
Uyum	Evet	61	67,820	7,898	2,129	0,035
	Hayır	89	64,764	9,102		
Sosyal kaygı	Evet	61	51,344	6,978	-2,677	0,008
	Hayır	89	54,708	7,932		
Genel Çocuk Davranışı	Evet	61	209,328	13,203	-1,982	0,049
	Hayır	89	215,539	21,889		

Tablo 28'de çalışma grubunun PARI ve ÇDDÖ' nin alt boyutları ile çocuklarını yetiştirme ile ilgili bilgi alma durumu değişkeni arasındaki farklılaşma durumu ile ilgili bağımsız grup t- testi sonuçlarına bakıldığında aşırı koruyucu annelik ($t=-2,650$; $p<0.05$), demokratik davranma ve eşitlik tanıma ($t=2,740$; $p<0.05$), geçimsizlik ($t=-2,883$; $p<0.05$), sıkı disiplin ($t=-3,725$; $p<0.05$), isyankar davranışlar ($t=-2,707$; $p<0.05$), uyum ($t=2,129$; $p<0.05$), sosyal kaygı ($t=-2,677$; $p<0.05$) ve genel çocuk davranışı ($t=-1,982$; $p<0.05$) alt boyutlarında anlamlı farklılık bulunmuştur. Ev kadınlığı rolünü reddetme ($t=-0,918$; $p>0.05$) alt boyutunda ise anlamlı farklılık bulunmamıştır.

Ortalamalar arasındaki farka göre, çocuklarını yetiştirme ile ilgili bilgi almayan annelerin aşırı koruyucu annelik düzeyi, geçimsizlik düzeyi, sıkı disiplin düzeyi, çocuklarını yetiştirme ile ilgili bilgi alan annelerinkinden yüksektir. Çocuklarını yetiştirme ile ilgili bilgi alan annelerin demokratik davranma ve eşitlik tanıma düzeyi

çocuklarını yetiştirme ile ilgili bilgi almayan annelerinkinden yüksektir. Çocuklarını yetiştirme ile ilgili bilgi almayan annelerin çocuklarının isyankar davranışlar düzeyi, sosyal kaygı düzeyi ve genel çocuk davranışı düzeyi çocuklarını yetiştirme ile ilgili bilgi alan annelerin çocuklarıinkinden yüksektir. Çocuklarını yetiştirme ile ilgili bilgi alan annelerin çocuklarının uyum düzeyi çocuklarını yetiştirme ile ilgili bilgi almayan annelerin çocuklarıinkinden yüksektir.

Tablo 29. Çalışma grubunun PARI ve ÇDDÖ' nin alt boyutları ile çocuklarının sürekli sağlık sorununun olma durumu değişkeni arasındaki farklılaşma durumu ile ilgili bağımsız grup t- testi sonuçları

PARI ve ÇDDÖ Alt Boyutları	Grup	N	Ort	S.s	T	P
Aşırı koruyucu annelik	Evet	15	39,667	9,286	-1,007	0,315
	Hayır	135	41,889	7,972		
Demokratik davranma ve eşitlik tanıma	Evet	15	28,867	3,357	1,429	0,155
	Hayır	135	27,444	3,687		
Ev kadınlığı rolünü reddetme	Evet	15	25,733	6,041	-2,300	0,023
	Hayır	135	29,526	6,059		
Geçimsizlik	Evet	15	14,133	3,642	-0,196	0,845
	Hayır	135	14,341	3,906		
Sıkı disiplin baskıcı	Evet	15	33,067	8,137	-0,781	0,436
	Hayır	135	34,630	7,267		
İsyankar davranışlar	Evet	15	97,933	13,139	1,303	0,195
	Hayır	135	93,193	13,389		
Uyum	Evet	15	65,000	9,304	-0,469	0,640
	Hayır	135	66,119	8,700		
Sosyal kaygı	Evet	15	53,800	6,178	0,243	0,809
	Hayır	135	53,289	7,884		
Genel Çocuk Davranışı	Evet	15	216,733	15,448	0,797	0,427
	Hayır	135	212,600	19,403		

Tablo 29'da Çalışma grubunun PARI ve ÇDDÖ' nin alt boyutları ile çocuklarının sürekli sağlık sorununun olma durumu değişkeni arasındaki farklılaşma durumu ile ilgili bağımsız grup t- testi sonuçlarına bakıldığında ev kadınlığı rolünü reddetme ($t=-2,300$; $p<0.05$) alt boyutunda anlamlı farklılık bulunmuştur. Ortalamalar

arasındaki farka göre, çocuklarının sürekli sağlık sorunu olmayan annelerin ev kadınlığı rolünü reddetme düzeyi, çocuklarının sürekli sağlık sorunu olan annelerin ev kadınlığı rolünü reddetme düzeyinden yüksektir.

Aşırı koruyucu annelik ($t=-1,007$; $p>0.05$), demokratik davranma eşitlik tanıma ($t=1,429$; $p>0.05$), geçimsizlik ($t=-0,196$; $p>0.05$), sıkı disiplin (baskıcı) ($t=-0,781$; $p>0.05$), isyankar davranışlar ($t=1,303$; $p>0.05$), uyum ($t=-0,469$; $p>0.05$), sosyal kaygı ($t=0,243$; $p>0.05$) ve genel çocuk davranışı ($t=0,797$; $p>0.05$) alt boyutlarında anlamlı farklılık bulunmamıştır.

Tablo 30. Çalışma grubunun PARI ve ÇDDÖ' nin alt boyutları ile çocuğunun yaşı değişkeni arasındaki farklılaşma durumu ile ilgili bağımsız grup t- testi sonuçları

PARI ve ÇDDÖ Alt Boyutları	Grup	N	Ort	S.s	T	P
Aşırı koruyucu annelik	5 yaşında	101	40,584	8,205	-2,385	0,018
	6 yaşında	49	43,898	7,492		
Demokratik davranma ve eşitlik tanıma	5 yaşında	101	27,871	3,483	1,368	0,173
	6 yaşında	49	27,000	4,000		
Ev kadınlığı rolünü reddetme	5 yaşında	101	29,149	6,418	0,005	0,996
	6 yaşında	49	29,143	5,601		
Geçimsizlik	5 yaşında	101	14,050	3,996	-1,231	0,220
	6 yaşında	49	14,878	3,569		
Sıkı disiplin baskıcı	5 yaşında	101	33,149	6,789	-3,274	0,001
	6 yaşında	49	37,204	7,751		
İsyankar davranışlar	5 yaşında	101	94,347	13,865	0,892	0,374
	6 yaşında	49	92,265	12,396		
Uyum	5 yaşında	101	66,416	8,005	0,823	0,412
	6 yaşında	49	65,163	10,115		
Sosyal kaygı	5 yaşında	101	53,871	7,730	1,213	0,227
	6 yaşında	49	52,245	7,645		
Genel Çocuk Davranışı	5 yaşında	101	214,634	18,844	1,503	0,135
	6 yaşında	49	209,673	19,200		

Tablo 30'da çalışma grubunun PARI ve ÇDDÖ' nin alt boyutları ile çocuğunun yaşı değişkeni arasındaki farklılaşma durumu ile ilgili bağımsız grup t- testi sonuçlarına bakıldığında aşırı koruyucu annelik ($t=-2,385$; $p<0.05$) ve sıkı disiplin ($t=-3,274$;

$p<0.05$) alt boyutlarında anlamlı farklılık bulunmuştur. Ortalamalar arasındaki farka göre, 6 yaşında çocuğu olan annelerin aşırı koruyuculuk annelik düzeyi ve sıkı disiplin düzeyi, 5 yaşında çocuğu olan annelerinkinden yüksektir.

Demokratik davranma ve eşitlik tanıma ($t=1,368$; $p>0.05$), ev kadınlığı rolünü reddetme ($t=0,005$; $p>0.05$), geçimsizlik ($t=-1,231$; $p>0.05$), isyankar davranışlar ($t=0,892$; $p>0.05$), uyum ($t=0,823$; $p>0.05$), sosyal kaygı ($t=1,213$; $p>0.05$) ve genel çocuk davranışı ($t=1,503$; $p>0.05$) alt boyutlarında anlamlı farklılık bulunmamıştır.

Tablo 31. Çalışma grubunun PARI ve ÇDDÖ' nin alt boyutları ile çocuğunun cinsiyeti değişkeni arasındaki farklılaşma durumu ile ilgili bağımsız grup t- testi sonuçları

PARI ve ÇDDÖ Alt Boyutları	Grup	N	Ort	S.s	T	P
Aşırı koruyucu annelik	Kız	80	40,925	7,886	-1,200	0,232
	Erkek	70	42,514	8,324		
Demokratik davranma ve eşitlik tanıma	Kız	80	27,550	4,152	-0,130	0,896
	Erkek	70	27,629	3,056		
Ev kadınlığı rolünü reddetme	Kız	80	28,488	5,526	-1,409	0,161
	Erkek	70	29,900	6,744		
Geçimsizlik	Kız	80	14,100	3,433	-0,743	0,458
	Erkek	70	14,571	4,326		
Sıkı disiplin baskıcı	Kız	80	34,188	7,094	-0,508	0,612
	Erkek	70	34,800	7,657		
İsyankar davranışlar	Kız	80	93,600	12,923	-0,065	0,948
	Erkek	70	93,743	14,012		
Uyum	Kız	80	65,950	9,118	-0,085	0,933
	Erkek	70	66,071	8,343		
Sosyal kaygı	Kız	80	53,488	6,580	0,250	0,803
	Erkek	70	53,171	8,882		
Genel Çocuk Davranışı	Kız	80	213,038	17,324	0,017	0,987
	Erkek	70	212,986	20,958		

Tablo 31'de Çalışma grubunun PARI ve ÇDDÖ' nin alt boyutları ile çocuğunun cinsiyeti değişkeni arasındaki farklılaşma durumu ile ilgili bağımsız grup t- testi sonuçlarına bakıldığında aşırı koruyucu annelik ($t=-1,200$; $p>0.05$), demokratik davranma ve eşitlik tanıma ($t=-0,130$; $p>0.05$), ev kadınlığı rolünü reddetme ($t=-1,409$; $p>0.05$), geçimsizlik ($t=-0,743$; $p>0.05$), sıkı disiplin (baskıcı) ($t=-0,508$; $p>0.05$), isyankar davranışlar ($t=-0,065$; $p>0.05$), uyum ($t=-0,085$; $p>0.05$), sosyal kaygı ($t=0,250$; $p>0.05$) ve genel çocuk davranışı ($t=0,017$; $p>0.05$) alt boyutlarında anlamlı farklılık bulunmamıştır.

Tablo 32. Çalışma grubunun PARI ve ÇDDÖ' nin alt boyutları ile ailedeki çocuk sayısı değişkeni arasındaki farklılaşma durumu ile ilgili tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları

PARI ve ÇDDÖ Alt Boyutları	Grup	N	Ort	Ss	S.Hata	F	P
Aşırı koruyucu annelik	1	63	39,810	8,330	1,049	3,255	0,041
	2	55	42,491	7,208	0,972		
	3 ve üzeri	32	43,906	8,551	1,512		
Demokratik davranma ve eşitlik tanıma	1	63	27,587	3,599	0,453	0,190	0,827
	2	55	27,400	3,353	0,452		
	3 ve üzeri	32	27,906	4,365	0,772		
Ev kadınlığı rolünü reddetme	1	63	28,651	5,137	0,647	0,767	0,466
	2	55	29,964	7,108	0,958		
	3 ve üzeri	32	28,719	6,228	1,101		
Geçimsizlik	1	63	13,397	3,757	0,473	3,412	0,036
	2	55	14,782	3,848	0,519		
	3 ve üzeri	32	15,344	3,840	0,679		
Sıkı disiplin baskıcı	1	63	32,651	7,026	0,885	6,085	0,003
	2	55	34,491	6,644	0,896		
	3 ve üzeri	32	38,031	7,986	1,412		
İsyankar davranışlar	1	63	92,508	12,552	1,581	0,774	0,463
	2	55	93,564	13,651	1,841		
	3 ve üzeri	32	96,125	14,626	2,586		
Uyum	1	63	67,683	8,515	1,073	2,040	0,134
	2	55	64,909	8,195	1,105		
	3 ve üzeri	32	64,594	9,741	1,722		
Sosyal kaygı	1	63	53,095	7,437	0,937	1,584	0,209
	2	55	52,418	8,107	1,093		
	3 ve üzeri	32	55,406	7,409	1,310		
Genel Çocuk Davranışı	1	63	213,286	17,214	2,169	0,773	0,463
	2	55	210,891	20,628	2,781		
	3 ve üzeri	32	216,125	19,761	3,493		

Tablo 32’de çalışma grubunun PARI ve ÇDDÖ’ nin alt boyutları ile ailedeki çocuk sayısı değişkeni arasındaki farklılaşma durumu ile ilgili tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçlarına bakıldığında aşırı koruyucu annelik ($F=3,255$; $p<0.05$), geçimsizlik ($F=3,412$; $p<0.05$) ve sıkı disiplin (baskıcı) ($F=6,085$; $p<0.05$) alt boyutlarında anlamlı farklılık bulunmuştur. Ortalamalar arasındaki farka göre, ailesinde 3 ve üzeri çocuğu olan annelerin aşırı koruyucu annelik düzeyleri, geçimsizlik düzeyleri

ve sıkı disiplin (baskıcı) düzeyleri ailesinde 1 çocuğu olan annelerin aşırı koruyucu annelik düzeylerinden yüksektir.

Demokratik davranma ve eşitlik tanıma ($F=0,190$; $p>0.05$), ev kadınlığı rolünü reddetme ($F=0,767$; $p>0.05$), isyankar davranışlar ($F=0,774$; $p>0.05$), uyum ($F=2,040$; $p>0.05$), sosyal kaygı ($F=1,584$; $p>0.05$) ve genel çocuk davranışı ($F=0,773$; $p>0.05$) alt boyutlarında anlamlı farklılık bulunmamıştır.

Tablo 33. Çalışma grubunun PARI ve ÇDDÖ' nin alt boyutları ile çocuğunun kaçınıcı çocuk olduğu sayısı değişkeni arasındaki farklılaşma durumu ile ilgili tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları

PARI ve ÇDDÖ Alt Boyutları	Grup	N	Ort	Ss	S.Hata	F	p
Aşırı koruyucu annelik	1	73	40,027	8,234	0,964	3,207	0,043
	2	56	42,857	7,645	1,022		
	3 ve üzeri	21	44,190	8,010	1,748		
Demokratik davranma ve eşitlik tanıma	1	73	27,384	3,631	0,425	0,528	0,591
	2	56	27,982	3,142	0,420		
	3 ve üzeri	21	27,238	4,999	1,091		
Ev kadınlığı rolünü reddetme	1	73	29,164	5,580	0,653	1,209	0,302
	2	56	28,464	6,804	0,909		
	3 ve üzeri	21	30,905	6,107	1,333		
Geçimsizlik	1	73	13,575	3,752	0,439	3,116	0,047
	2	56	14,786	3,779	0,505		
	3 ve üzeri	21	15,667	4,127	0,901		
Sıkı disiplin baskıcı	1	73	32,918	7,247	0,848	6,254	0,002
	2	56	34,768	6,641	0,888		
	3 ve üzeri	21	39,095	7,739	1,689		
İsyankar davranışlar	1	73	93,836	12,906	1,510	3,203	0,043
	2	56	91,179	13,442	1,796		
	3 ve üzeri	21	99,714	13,591	2,966		
Uyum	1	73	67,301	8,237	0,964	1,816	0,166
	2	56	65,196	9,208	1,230		
	3 ve üzeri	21	63,667	8,800	1,920		
Sosyal kaygı	1	73	53,630	7,415	0,868	1,823	0,165
	2	56	52,071	7,762	1,037		
	3 ve üzeri	21	55,714	8,307	1,813		
Genel Çocuk Davranışı	1	73	214,767	17,256	2,020	3,075	0,049
	2	56	208,446	20,685	2,764		
	3 ve üzeri	21	219,095	18,544	4,047		

Tablo 33'de Çalışma grubunun PARI ve ÇDDÖ' nin alt boyutları ile çocuğunun kaçınıcı çocuk olduğu sayısı değişkeni arasındaki farklılaşma durumu ile ilgili tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçlarına bakıldığında aşırı koruyucu annelik ($F=3,207$; $p<0.05$), geçimsizlik ($F=3,116$; $p<0.05$), sıkı disiplin (baskıcı) ($F=6,254$; $p<0.05$), isyankar davranışlar ($F=3,203$; $p<0.05$) ve genel çocuk davranışı ($F=3,075$; $p<0.05$) alt boyutlarında anlamlı farklılık bulunmuştur.

Ortalamalar arasındaki farka göre, ailesinde 3. ve üzeri sıradaki çocuğu olan annelerin aşırı koruyucu annelik düzeyleri, geçimsizlik düzeyleri ve sıkı disiplin (baskıcı) düzeyleri ailesinde 1. sıradaki çocuğu olan annelerinkinden yüksektir. Ailesinde 3. ve üzeri sıradaki çocuğu olan annelerin çocuklarının isyankar davranış düzeyleri, ailesinde 2.sıradaki çocuğu olan annelerin çocuklarının isyankar davranış düzeylerinden yüksektir.

Demokratik davranma ve eşitlik tanıma ($F=0,528$; $p>0.05$), ev kadınlığı rolünü reddetme ($F=1,209$; $p>0.05$), uyum ($F=1,816$; $p>0.05$) ve sosyal kaygı ($F=1,823$; $p>0.05$) alt boyutlarında anlamlı farklılık bulunmamıştır.

4.4.Çalışma grubunun PARI ve ÇDDÖ' nin alt boyutlarının aralarındaki ilişkiler

Çalışma grubunun PARI ve ÇDDÖ' nin alt boyutlarının arasındaki korelasyon sonuçları Tablo 34' de sunulmuştur.

Tablo 34. Çalışma grubunun PARI ve ÇDDÖ' nin alt boyutlarının arasındaki korelasyon sonuçları

Boyutlar	Boyut	N	r	P
Demokratik davranma ve eşitlik tanıma	Aşırı koruyucu annelik	150	-0,034	0,680
Ev kadınlığı rolünü reddetme	Aşırı koruyucu annelik	150	0,388	0,000
Ev kadınlığı rolünü reddetme	Demokratik davranma ve eşitlik tanıma	150	-0,152	0,063
Geçimsizlik	Aşırı koruyucu annelik	150	0,596	0,000
Geçimsizlik	Demokratik davranma ve eşitlik tanıma	150	-0,050	0,546
Geçimsizlik	Ev kadınlığı rolünü reddetme	150	0,410	0,000
Sıkı disiplin (baskıcı)	Aşırı koruyucu annelik	150	0,671	0,000
Sıkı disiplin (baskıcı)	Demokratik davranma ve eşitlik tanıma	150	-0,238	0,003
Sıkı disiplin (baskıcı)	Ev kadınlığı rolünü reddetme	150	0,393	0,000
Sıkı disiplin (baskıcı)	Geçimsizlik	150	0,433	0,000
İsyankar davranışlar	Aşırı koruyucu annelik	150	0,263	0,001
İsyankar davranışlar	Demokratik davranma ve eşitlik tanıma	150	-0,148	0,071
İsyankar davranışlar	Ev kadınlığı rolünü reddetme	150	0,417	0,000
İsyankar davranışlar	Geçimsizlik	150	0,222	0,006
İsyankar davranışlar	Sıkı disiplin baskıcı	150	0,343	0,000
Uyum	Aşırı koruyucu annelik	150	-0,118	0,149
Uyum	Demokratik davranma ve eşitlik tanıma	150	0,176	0,031
Uyum	Ev kadınlığı rolünü reddetme	150	-0,249	0,002
Uyum	Geçimsizlik	150	-0,169	0,039
Uyum	Sıkı disiplin baskıcı	150	-0,103	0,208
Uyum	İsyankar davranışlar	150	-0,218	0,007
Sosyal kaygı	Aşırı koruyucu annelik	150	0,020	0,807
Sosyal kaygı	Demokratik davranma ve eşitlik tanıma	150	-0,156	0,057
Sosyal kaygı	Ev kadınlığı rolünü reddetme	150	0,265	0,001
Sosyal kaygı	Geçimsizlik	150	0,103	0,211
Sosyal kaygı	Sıkı disiplin baskıcı	150	0,174	0,034
Sosyal kaygı	İsyankar davranışlar	150	0,557	0,000
Sosyal kaygı	Uyum	150	-0,125	0,128
Genel Çocuk Davranışı	Aşırı koruyucu annelik	150	0,139	0,091

Genel Çocuk Davranışı	Demokratik davranma ve eşitlik tanıma	150	-0,086	0,294
Genel Çocuk Davranışı	Ev kadınlığı rolünü reddetme	150	0,287	0,000
Genel Çocuk Davranışı	Geçimsizlik	150	0,120	0,142
Genel Çocuk Davranışı	Sıkı disiplin baskıcı	150	0,264	0,001
Genel Çocuk Davranışı	İsyankar davranışlar	150	0,829	0,000
Genel Çocuk Davranışı	Uyum	150	0,255	0,002
Genel Çocuk Davranışı	Sosyal kaygı	150	0,740	0,000

Tablo 34'den anlaşılabacağı üzere, çalışma grubunun PARI ve ÇDDÖ' nin alt boyutlarının arasındaki korelasyon sonuçlarında; ev kadınlığı rolünü reddetme alt boyutu ile aşırı koruyucu annelik alt boyutu arasında ($R=0,388$; $p<0.05$), geçimsizlik alt boyutu ile aşırı koruyucu annelik alt boyutu arasında ($R=0,596$; $p<0.05$), geçimsizlik alt boyutu ile ev kadınlığı rolünü reddetme alt boyutu arasında ($R=0,410$; $p<0.05$), sıkı disiplin baskıcı alt boyutu ile aşırı koruyucu annelik alt boyutu arasında ($R=0,671$; $p<0.05$), sıkı disiplin baskıcı alt boyutu ile ev kadınlığı rolünü reddetme alt boyutu arasında ($R=0,393$; $p<0.05$), sıkı disiplin baskıcı alt boyutu ile geçimsizlik alt boyutu arasında ($R=0,433$; $p<0.05$), isyankar davranışlar alt boyutu ile aşırı koruyucu annelik alt boyutu arasında ($R=0,263$; $p<0.05$), isyankar davranışlar alt boyutu ile ev kadınlığı rolünü reddetme alt boyutu arasında ($R=0,417$; $p<0.05$), isyankar davranışlar alt boyutu ile geçimsizlik alt boyutu arasında ($R=0,222$; $p<0.05$), isyankar davranışlar alt boyutu ile sıkı disiplin (baskıcı) alt boyutu arasında ($R=0,343$; $p<0.05$), uyum alt boyutu ile demokratik davranma ve eşitlik tanıma alt boyutu arasında ($R=0,176$; $p<0.05$), sosyal kaygı alt boyutu ile ev kadınlığı rolünü reddetme ($R=0,265$; $p<0.05$), sosyal kaygı alt boyutu ile sıkı disiplin (baskıcı) alt boyutu arasında ($R=0,174$; $p<0.05$), sosyal kaygı alt boyutu ile isyankar davranışlar alt boyutu arasında ($R=0,557$; $p<0.05$), genel çocuk davranışı alt boyutu ile ev kadınlığı rolünü reddetme alt boyutu arasında ($R=0,287$; $p<0.05$), genel çocuk davranışı alt boyutu ile sıkı disiplin alt boyutu arasında ($R=0,264$; $p<0.05$), genel çocuk davranışı alt boyutu ile isyankar davranışlar alt boyutu arasında ($R=0,829$; $p<0.05$), genel çocuk davranışı alt boyutu ile uyum alt boyutu arasında ($R=0,255$; $p<0.05$), genel çocuk davranışı alt boyutu ile sosyal kaygı alt boyutu arasında ($R=0,740$; $p<0.05$), istatistiksel açıdan pozitif yönde bir ilişki saptanmıştır.

Sıkı disiplin baskıcı alt boyutu ile demokratik davranma eşitlik tanıma alt boyutu arasında ($R=-0,238$; $p<0.05$), uyum alt boyutu ile ev kadınlığı rolünü reddetme alt boyutu arasında ($R=-0,249$; $p<0.05$), uyum alt boyutu ile geçimsizlik alt boyutu arasında ($R=-0,169$; $p<0.05$), uyum alt boyutu ile isyankar davranışlar alt boyutu arasında ($R=-0,218$; $p>0.05$) negatif yönde bir ilişki saptanmıştır.

Demokratik davranma ve eşitlik tanıma alt boyutu ile aşırı koruyucu annelik alt boyutu arasında ($R=-0,034$; $p>0.05$), ev kadınlığı rolünü reddetme alt boyutu ile demokratik davranma ve eşitlik tanıma alt boyutu arasında ($R=0,152$; $p>0.05$), geçimsizlik alt boyutu ile demokratik davranma ve eşitlik tanıma alt boyutu arasında ($R=-0,050$; $p>0.05$), isyankar davranışlar alt boyutu ile demokratik davranma ve eşitlik tanıma alt boyutu arasında ($R=-0,148$; $p>0.05$), uyum alt boyutu ile aşırı koruyucu annelik alt boyutu arasında ($R=-0,118$; $p>0.05$), uyum alt boyutu ile sıkı disiplin baskıcı alt boyutu arasında ($R=-0,103$; $p>0.05$), sosyal kaygı alt boyutu ile aşırı koruyucu annelik alt boyutu arasında ($R=0,020$; $p>0.05$), sosyal kaygı alt boyutu ile demokratik davranma ve eşitlik tanıma alt boyutu arasında ($R=-0,156$; $p>0.05$), sosyal kaygı alt boyutu ile geçimsizlik alt boyutu arasında ($R=0,103$; $p>0.05$), sosyal kaygı alt boyutu ile uyum alt boyutu arasında ($R=-0,125$; $p>0.05$), genel çocuk davranışı alt boyutu ile ölçeğinin aşırı koruyucu annelik alt boyutu arasında ($R=0,139$; $p>0.05$), genel çocuk davranışı alt boyutu ile demokratik davranma ve eşitlik tanıma alt boyutu arasında ($R=-0,086$; $p>0.05$), genel çocuk davranışı alt boyutu ile geçimsizlik alt boyutu arasında ($R=0,120$; $p>0.05$) istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki saptanmamıştır.

ÇDDÖ'nin alt boyutları üzerinde anne tutumlarını inceleyen regresyon modeli Tablo 35-37 arasında sunulmuştur.

Tablo 15. İsyankar davranışlar üzerinde anne tutumlarını inceleyen regresyon modeli

Bağımlı Değişken	Bağımsız değişken	Katsayı		t	p	F	Model (p)	r2
		B	S. hata					
İsyankar Davranışlar	Sabit	65,009	10,666	6,095	0,000	7,865	,000	0,187
	Aşırı koruyucu annelik	-0,005	0,188	-0,029	0,977			
	Demokratik davranma ve eşitlik tanıma	-0,179	0,283	-0,631	0,529			
	Ev kadınlığı rolünü reddetme	0,724	0,184	3,929	0,000			
	Geçimsizlik	-0,010	0,328	-0,031	0,975			
	Sıkı disiplin (baskıcı)	0,373	0,192	1,942	0,054			

Annelerin çocuk yetiştirme tutumlarının isyankar davranışlar üzerinde etkisini gösteren regresyon modeli anlamlıdır. Ev kadınlığını rolünü reddetme anne tutumu isyankar davranışları pozitif yönde etkilemektedir. Ev kadınlığı rolünü reddetme bir birim arttığında isyankar davranışlar 0,724 birim artmaktadır. İsyankar davranışlara etki eden değişkenlerden ev kadınlığı rolünü reddetme, isyankar davranışları %18 oranında açıklamaktadır.

Tablo 36. Uyum üzerinde anne tutumlarını inceleyen regresyon modeli

Bağımlı değişken	Bağımsız değişken	Katsayı		t	p	F	Model (p)	r ²
		B	S. hata					
Uyum	Sabit	65,446	7,485	8,744	0,000	2,859	,0170	0,059
	Aşırı koruyucu annelik	-0,029	0,132	-0,222	0,824			
	Demokratik davranma ve eşitlik tanıma	0,373	0,199	1,879	0,062			
	Ev kadınlığı rolünü reddetme	-0,293	0,129	-2,268	0,025			
	Geçimsizlik	-0,208	0,230	-0,902	0,368			
	Sıkı disiplin (baskıcı)	0,087	0,135	0,644	0,520			

Annelerin çocuk yetiştirme tutumlarının uyum üzerinde etkisini gösteren regresyon modeli anlamlıdır. Ev kadınlığı rolünü reddetme, demokratik davranma ve eşitlik tanıma değişkenleri uyumu etkilemektedir. Demokratik davranma ve eşitlik tanıma anne tutumu uyumu pozitif yönde etkilemektedir. Ev kadınlığı rolünü reddetme anne tutumu uyumu negatif yönde etkilemektedir. Ev kadınlığı rolünü reddetme bir birim arttığında uyum 0,29 birim azalmaktadır. Demokratik davranma ve eşitlik tanıma bir birim arttığında uyum 0,37 birim artmaktadır. Uyuma etki eden değişkenlerden ev kadınlığı rolünü reddetme, demokratik davranma ve eşitlik tanıma değişkenleri uyumu %5 oranında açıklamaktadır.

Tablo 37. Sosyal kaygı üzerinde anne tutumlarını inceleyen regresyon modeli

Bağımlı değişken	Bağımsız değişken	Katsayı		t	p	F	Model (p)	r ²
		B	S. hata					
Sosyal Kaygı	Sabit	49,669	6,527	7,610	0,000	3,671	,004	0,082
	Aşırı koruyucu annelik	-0,234	0,115	-2,034	0,044			
	Demokratik davranma ve eşitlik tanıma	-0,162	0,173	-0,932	0,353			
	Ev kadınlığı rolünü reddetme	0,311	0,113	2,757	0,007			
	Geçimsizlik	0,117	0,201	0,581	0,562			
	Sıkı disiplin (baskıcı)	0,208	0,118	1,765	0,080			

Annelerin çocuk yetiştirme tutumlarının sosyal kaygı üzerinde etkisini gösteren regresyon modeli anlamlıdır. Ev kadınlığı rolünü reddetme, aşırı koruyucu annelik değişkenleri sosyal kaygıyı etkilemektedir. Aşırı koruyucu annelik tutumu sosyal kaygıyı negatif yönde etkilemektedir. Ev kadınlığı rolünü reddetme annelik tutumu ise sosyal kaygıyı pozitif yönde etkilemektedir. Ev kadınlığı rolünü reddetme bir birim arttığında sosyal kaygı 0,31 birim artmaktadır. Aşırı koruyucu annelik bir birim arttığında sosyal kaygı 0,23 birim azalmaktadır. Sosyal kaygıya etki eden değişkenlerden ev kadınlığı rolünü reddetme, aşırı koruyucu annelik değişkenleri sosyal kaygıyı %8 oranında açıklamaktadır.

BÖLÜM V

5. SONUÇLAR VE TARTIŞMA

Bu bölümde, araştırma sorularına ilişkin yapılan istatistiksel analizler sonrası elde edilen bulguların ilgili araştırma sonuçları da göz önünde bulundurularak tartışması yapılmış, araştırma sonuçlarına ve geliştirilen önerilere yer verilmiştir.

Bu araştırma 5-6 yaş grubu çocuklarda karşılaşılan davranış problemleri ve annelerinin çocuk yetiştirme tutumlarının çeşitli değişkenlere göre incelenmesi konusunda 2009- 2010 yılında Sakarya İlinde gerçekleştirilmiştir.

Araştırmanın örneklemini, Sakarya ilinde bulunan Kadın Doğum ve Çocuk Hastanesi Çocuk Gelişim Ünitesine Başvuran 5- 6 yaş grubu çocuğu olan 150 anne oluşturmuştur.

Betimsel bir araştırma niteliği taşıyan bu çalışmada, “ Kişisel Bilgi Formu” nun yanı sıra annelerin çocuk yetiştirme tutumlarını belirlemek amacıyla “Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği” , çocukların davranışlarını değerlendirmek için ise “ Çocuk Davranışlarını Değerlendirme Ölçeği” kullanılmıştır.

5.1.Çalışma Grubunun Demografik Özellikleri

Araştırmanın örneklemini oluşturan annelerin % 39,3’ ünün 20- 30 yaş, % 34,7’ sinin 31- 35 yaş, % 16,7’ sinin 36- 40 yaşları arasında olduğu belirlenmiştir.

Araştırma sonucunda annelerin % 40,0’ nın ilköğretim, % 26,7’ sinin lise ve dengi okul, % 33,3’ ünün üniversite öğrenim seviyesinde olduğu belirlenmiştir.

Araştırmaya katılan annelerin % 49,3' ünün gelir getiren bir işte çalıştığı, % 50,7' sinin gelir getiren bir işte çalışmadığı görülmektedir. Annelerin eşlerinin % 90,7' sinin bir işte çalıştığı, % 9,3' ünün çalışmadığı görülmektedir.

Araştırmaya katılan annelerin eşlerinin % 12,7' si 25-30 yaş, % 36,0' ı 31-35 yaş, % 32,7' si 36-40 yaş, % 18,7' si 41 ve üzeri yaş aralığındadır. Annelerin eşlerinin % 39,3' ü ilköğretim, % 31,3' ü lise ve dengi okul, % 29,3' ü üniversite öğrenim seviyesindedir.

Araştırmaya katılan annelerin % 76,0' sının kendisi, eşi ve çocuklarıyla birlikte yaşadığı, % 20,7' sinin kendisi, eşi, çocukları ve aile büyükleriyle birlikte yaşadığı, % 3,3' ünün eşlerinin öldüğü, eşlerinden boşandığı ve sadece çocuklarıyla yaşadığı görülmektedir.

Araştırmaya katılan annelerin kendi anneleri tarafından % 14,0' ünün aşırı koruyucu, % 34,7' sinin otoriter, % 24,7' sinin aşırı hoşgörülü, % 10,7' sinin ilgisiz, % 16,0' sının demokratik bir şekilde yetiştirildiği görülmektedir.

Araştırmaya katılan annelerin % 47,3' ünün çocuk yetiştirme konusunda problemle karşılaştığında eşine, % 11,3' ünün aile büyüklerine, % 10,7' sinin komşulara, % 30,7' sinin konunun uzmanına danıştığı görülmektedir.

Araştırmaya katılan annelerin % 78,0' inin çocuğunun kendisiyle, % 22,0' sinin aile büyükleri ile vakit geçirdikleri görülmektedir.

Araştırmaya katılan annelerin çocuk yetiştirme konusunda bilgi alıp almama durumuna bakıldığında % 40,7' sinin bilgi aldıkları, % 59,3' ünün bilgi almadıkları görülmektedir.

Araştırmaya katılan annelerin çocuklarının % 10,0' unun sürekli sağlık sorunlarının olduğu, % 90,0' inin sürekli sağlık sorunlarının olmadığı görülmektedir

Araştırmaya katılan annelerin % 67,3' ünün 5 yaşında, % 32,7' sinin 6 yaşında çocuklarının olduğu görülmektedir. Annelerin % 53,3' ünün çocuklarının cinsiyeti kız, % 46,7' sinin çocuklarının cinsiyeti erkektir. Araştırmaya katılan annelerin % 42,0'

sinin ailesinde 1 çocuk, % 36,7' sinin ailesinde 2 çocuk, % 21,3' ünün ailesinde 3 ve üzeri çocuğunun olduğu görülmektedir. Örneklem grubunun araştırma için değerlendirdiği çocuğun kaçınıcı olduğuna göre dağılımı % 42,0' sinin ailesinde 1. çocuk, % 36,7' sinin ailesinde 2. çocuk, % 21,3' ünün ailesinde 3. ve üzeri çocuk olduğu görülmektedir.

5.2.Araştırmaya Katılan Annelerin PARI Alt Boyutlarının Ortalamaları

Araştırmaya katılan annelerin çocuk yetiştirme tutumları ölçeğinin alt boyutlarının ortalamaları incelendiğinde, aşırı koruyucu annelik alt boyutunun ortalamasının en yüksek (41,667), geçimsizlik alt boyutunun ortalamasının en düşük (14,320) olduğu görülmektedir.

5.3.Çalışma Grubunun PARI Alt Boyutları Demografik Özellikler ile Farklılaşma Durumu İlişkisi

Örneklem grubunun annelerin çocuk yetiştirme tutumları ölçeğinin alt boyutları ile anne yaşı değişkeni arasındaki farklılaşma durumu ilişkisine bakıldığında; araştırmaya katılan annelerin çocuk yetiştirme tutum ölçeği aşırı koruyucu annelik alt boyutu, demokratik davranma ve eşitlik tanıma alt boyutu, ev kadınlığı rolünü reddetme alt boyutu, geçimsizlik alt boyutu, sıkı disiplin(baskıcı) alt boyutu puanlarının sonucunda yaş gruplarının ortalamaları arasındaki fark, istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır.

Durmuş (2006: 113), 3-6 yaş arası çocuğu olan ebeveynlerin kişilik özellikleri ile anne-baba tutumlarının bazı değişkenlere göre incelenmesiyle ilgili betimsel çalışmasında annelerin çocuk yetiştirme tutumlarının yaşlarına göre farklılık göstermediği sonucuna ulaşmıştır. Bu bulgu araştırma sonucunu destekler niteliktedir.

Araştırmaya katılan annelerin çocuk yetiştirme tutumları ölçeği aşırı koruyucu annelik alt boyutu, geçimsizlik alt boyutu, sıkı disiplin(baskıcı) alt boyutu puanlarının anne öğrenim durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, anne öğrenim durumu gruplarının ortalamaları arasındaki fark, istatistiksel olarak anlamlı

bulunmuştur. Ortalamalar arasındaki farka göre, eğitim seviyesi ilköğretim ve lise dengi okullardan mezun annelerin aşırı koruyucu annelik düzeyi ve sıkı disiplin (baskıcı) öğrenim seviyesi üniversite mezunu annelerin aşırı koruyucu annelik düzeyinden yüksektir. Öğrenim seviyesi lise ve dengi okullar ve üniversiteden mezun annelerin geçimsizlik düzeyi, öğrenim seviyesi ilköğretim mezunu annelerin geçimsizlik düzeyinden yüksektir.

Sarı (2007: 130), anasınıfına devam eden 5-6 yaş grubu çocukların, annelerinin çocuk yetiştirme tutumlarının, çocuğun sosyal uyum ve becerilerine etkisinin incelenmesiyle ilgili betimsel çalışmada annelerin çocuk yetiştirme tutumlarının aşırı koruyucu tutum alt boyutunda, geçimsizlik alt boyutunda ve sıkı disiplin (baskıcı) alt boyutunda eğitim seviyelerine göre anlamlı farklılık gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Bu bulgu araştırma sonucunun üç alt boyutunu destekler niteliktedir.

Araştırmaya katılan annelerin çocuk yetiştirme tutumları ölçeği demokratik davranma ve eşitlik tanıma alt boyutu ile ev kadınlığı rolünü reddetme puanlarının anne eğitim durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, anne eğitim durumu gruplarının ortalamaları arasındaki fark, istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır.

Şanlı (2007: 66), Annelerin çocuk yetiştirme tutumlarını etkileyen etmenlerin incelenmesiyle ilgili betimsel çalışmada annelerin çocuk yetiştirme tutumlarının ev kadınlığı rolünü reddetme alt boyutunda ve demokratik tutum alt boyutunda annelerin eğitim durumuna göre anlamlı farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmıştır. Bu bulgu araştırma sonucunu destekler niteliktedir.

Araştırmaya katılan annelerin çocuk yetiştirme tutumları ölçeği aşırı koruyucu annelik alt boyutu, geçimsizlik alt boyutu ve sıkı disiplin (baskıcı) alt boyutu puanlarının gelir getiren bir işte çalışma durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen bağımsız grup t testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki fark, istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Ortalamalar arasındaki farka göre, gelir getiren bir işte çalışmayan

annelerin aşırı koruyucu annelik düzeyi, gelir getiren bir işte çalışan annelerin aşırı koruyucu annelik düzeyinden, gelir getiren bir işte çalışmayan annelerin geçimsizlik düzeyi, gelir getiren bir işte çalışan annelerin geçimsizlik düzeyinden, gelir getiren bir işte çalışmayan annelerin sıkı disiplin (baskıcı) düzeyi, gelir getiren bir işte çalışan annelerin sıkı disiplin baskıcı düzeyinden yüksektir.

Araştırmaya katılan annelerin çocuk yetiştirme tutumları ölçeği demokratik davranma ve eşitlik tanıma alt boyutu puanlarının ve ev kadınlığı rolünü reddetme alt boyutu puanlarının gelir getiren bir işte çalışma durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen bağımsız grup t testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki fark, istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır.

Şentürk (2007: 69), 5-6 yaş çocukların çalışan ve çalışmayan annelerinin çocuk yetiştirme tutumları ile bu çocukların sosyal-duygusal uyum düzeylerinin karşılaştırılmasıyla ilgili çalışmada annelerin çalışma durumları değişkenine göre PARI alt ölçek puanları için yapılan ilişkisiz grup "t" testinde Koruyucu, Demokratik ve Baskıcı ana babalık tutum alt boyutlarında istatistiksel açıdan anlamlı farklılık bulunmuştur. Aritmetik ortalamaları dikkate alındığında, ev kadını olan annelerin koruyucu ana babalık tutumları, çalışan annelerinkinden anlamlı derecede daha yüksektir. Demokratik ana babalık tutumlarında ise, çalışan annelerin tutumları, çalışmayanlardan anlamlı derecede daha yüksek bulunmuştur. Yine çalışmayan annelerin baskıcı çocuk yetiştirme tutumları, çalışan annelerinkinden daha yüksek düzeydedir. Ev kadınlığını rolünü reddetme ve karı-koca geçimsizliği boyutlarında, annelerin çalışma özelliğine göre farklılık bulunamamıştır. Bu çalışmayla birlikte araştırma bulguları desteklemiş durumdadır.

Araştırmaya katılan annelerin çocuk yetiştirme tutumları ölçeği aşırı koruyucu annelik alt boyutu, demokratik davranma ve eşitlik tanıma alt boyutu, ev kadınlığı rolünü reddetme alt boyutu, geçimsizlik alt boyutu, sıkı disiplin (baskıcı) alt boyutu puanlarının eşlerinin yaşı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, eşlerinin yaşı gruplarının ortalamaları arasındaki fark, istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır.

Sarı (2007: 127), anasınıfına devam eden 5-6 yaş grubu çocukların, annelerinin çocuk yetiştirme tutumlarının, çocuğun sosyal uyum ve becerilerine etkisinin incelenmesiyle ilgili betimsel çalışmasında annelerin çocuk yetiştirme tutumlarının aşırı koruyucu alt boyutu, demokratik davranma ve eşitlik tanıma alt boyutu ve sıkı disiplin (baskıcı) alt boyutuna göre anlamlı farklılık göstermediği sonucuna varılmıştır. Bu bulgular araştırma sonucunu destekler niteliktedir. Aynı çalışmada ev kadınlığı rolünü reddetme alt boyutu ve geçimsizlik alt boyutuna göre ise anlamlı farklılık göstermektedir bu da araştırma sonucunun bu alt boyutlarını desteklememektedir.

Araştırmaya katılan annelerin çocuk yetiştirme tutumları ölçeği aşırı koruyucu annelik alt boyutu, demokratik davranma ve eşitlik tanıma alt boyutu, geçimsizlik alt boyutu, sıkı disiplin alt boyutu puanlarının baba öğrenim durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, baba öğrenim durumu gruplarının ortalamaları arasındaki fark, istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Ev kadınlığı rolünü reddetme alt boyutunda ise anlamlı farklılık bulunmamıştır.

Öğrenim seviyesinin yükselmesiyle beraber aşırı koruyuculuk boyutunda azalma olduğu düşünülmektedir. Öğrenim seviyesinin yükselmesiyle beraber demokratik tutumun arttığı araştırma bulgumuz tarafından desteklenmektedir. Öğrenim seviyesi düştükçe karı-koca geçimsizliğinin arttığı araştırmamız tarafından desteklenmektedir.

Şendoğdu (2000: 98), anaokuluna devam eden 5-6 yaş grubu çocuklarının anne babalarını algılamaları ile anne-babaların kendi tutumlarını algılamaları arasındaki ilişkiyi incelemiştir. 150 çocuk (80 kız, 70 erkek) örneklem olarak alınmıştır. Örneklem alt, orta ve üste sosyo ekonomik düzeydeki üç okuldan 50 şer çocuk olarak seçilmiştir. Veri toplamada, PARI, Bilgi Formu ve Aile Tutumları Testi kullanılmıştır. Anne ve babanın eğitim düzeyi arttıkça aşırı koruyuculuk düzeyinde azalma olduğu saptanmıştır. Aşırı koruyucu annelik boyutu ile babanın eğitim düzeyi arasındaki ilişki önemli bulunmuştur. Anne babaların eğitim düzeyleri düştükçe daha fazla baskı- disiplin uyguladıkları görülmüştür.

Poyraz (2007: 74), babaların babalık rolünü algılamalarıyla kendi ebeveynlerinin tutumları arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Öğrenim grupları arasında Babalık Rolü Algı Ölçeği (BRAÖ) puanları açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık görülmektedir. İlkokul ve ortaokul arasında anlamlı farklılık görülmezken, lise ve üniversite grupları arasında anlamlı farklılık görülmektedir. Öğrenim seviyesi arttıkça BRAÖ puanları da artmaktadır. Babaların öğrenim düzeyi yükseldikçe babalık rolü algısının artması babaların çocuklarına ve ailesine göstereceği sevgi ve ilgiyi olumlu yönde etkilediği daha olgun ve hoş görülme oldukları ve kendilerine güvenlerinin arttığı şeklinde yorumlanabilir. Baba, eğitimi yükseldikçe, daha demokratik, daha modern ve esnek bir cinsiyet rolüne sahip olmakta, dolayısıyla anne – baba sorumluluğunu daha çok almaktadır. Ayrıca eğitilmiş baba çocuk gelişimi konusunda kendini daha yeterli gördüğü için de çocuğunun bakımına daha aktif katılmaktadır.

Özmert vd. (2001: 4), yaptığı bir çalışma annenin eğitim durumunun çocuğun başarısını dört - sekiz kat, babanın eğitim durumunun ise başarıyı on kata kadar etkilediğini göstermektedir.

Araştırmaya katılan annelerin çocuk yetiştirme tutumları ölçeği aşırı koruyucu annelik alt boyutu, demokratik davranma ve eşitlik tanıma alt boyutu, geçimsizlik alt boyutu, ev kadınlığını reddetme alt boyutu ve sıkı disiplin alt boyutu puanlarının eşlerinin şuan çalışıp çalışmama durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen bağımsız grup t testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki fark, istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır.

Araştırmaya katılan annelerin çocuk yetiştirme tutumları ölçeği demokratik davranma ve eşitlik tanıma alt boyutu, geçimsizlik alt boyutu, ve sıkı disiplin alt boyutu puanlarının annenin kendi yetiştirilme tarzı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, annenin yetiştirilme tarzı gruplarının ortalamaları arasındaki fark, istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Ortalamalar arasındaki farka göre, annenin yetiştirilme tarzı aşırı koruyucu, aşırı hoşgörülü ve demokratik olan annelerin

demokratik davranma ve eşitlik tanıma düzeyleri, annenin yetiştirilme tarzı ilgisiz olan annelerin demokratik davranma ve eşitlik tanıma düzeylerinden yüksektir.

Şanlı (2007: 73), annelerin çocuk yetiştirme tutumlarını etkileyen etmenlerin incelenmesiyle ilgili betimsel çalışmasında annelerin kendi annesinin tutumuna göre PARI tutum ölçeğinin ev kadınlığı rolünü reddetme alt boyut puan ortalamalarında istatistiksel olarak anlamlı fark olduğu bulunmuştur. Farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek için Bonferroni düzeltmeli Mann Whitney U testi yapılmıştır. Kendi annesinin tutumu aşırı koruyucu olan annelerin ev kadınlığı rolünü reddetme alt boyut puan ortalamaları demokratik olan annelerin puan ortalamalarından anlamlı derecede yüksek olarak belirlenmiştir . Annelerin kendi annesinin tutumuna göre aşırı koruyucu, demokratik, geçimsizlik ve sıkı disiplin alt boyut puan ortalamalarında anlamlı fark olmadığı belirlenmiştir bu da araştırma sonuçlarını desteklememektedir.

Mızrakçı (1994: 128), yaptığı “Annelerin Çocuk Yetiştirme Tutumlarına Etki Eden Faktörler: Demografik Özellikleri, Kendi Yetiştiriliş Tarzları, Çocuk Gelişimine İlişkin Bilgi Düzeyleri Ve Çocuğun Mizacına İlişkin Algıları” adlı araştırmasına göre annelerin kendi yetiştiriliş tarzları da çocuk yetiştirme tutumlarında etkili görülmektedir. Kişilerin bu konuda babalarından çok annelerinde etkilendiği gözlenmiştir. Bu durumun hem çocukların yetişmesinde hem de kişilerin bu konuda annelerini model alma olasılıklarının yüksek olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Bu çalışmada annelerin sevgi boyutunda kendi anneleri ile tam bir uyuşma içinde olduğu söylenebilir. Annelerini hoşgörülü olarak niteleyen kişilerin en az eğilim gösteren kişiler olduğu saptanmıştır. Annesini otoriter olarak niteleyen kişilerden bu durumu onaylayanların otoriter ve yeni yaklaşımlara eğilim gösterdikleri belirlenmiştir. Annelerin otoriter tutumunu onaylamayan kişilerin ise ilgisiz annelik tutumuna eğilimli olduğu görülmüştür. Aynı şekilde annelerini ilgisiz olarak niteleyen kişilerin otoriter anneliğe eğilim oldukları saptanmıştır. Bu kişilerin sevgi, boyutunda anneleri ile birlikte oldukları ancak kontrol konusunda annelerine duydukları tepki sonucunda tam tersi bir tutuma yöneldikleri görülmektedir.

Araştırmaya katılan annelerin çocuk yetiştirme tutumları ölçeği demokratik davranma ve eşitlik tanıma alt boyutu ve ev kadınlığı rolünü reddetme alt boyutu puanlarının çocuk yetiştirme konusunda problemle karşılaştığında danıştığı fertler değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, çocuk yetiştirme konusunda problemle karşılaştığında danıştığı fertler gruplarının ortalamaları arasındaki fark, istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Ortalamalar arasındaki farka göre, çocuk yetiştirme konusunda problemle karşılaştığında konunun uzmanına danışan annelerin demokratik davranma ve eşitlik tanıma düzeyi, çocuk yetiştirme konusunda problemle karşılaştığında eşine ve komşulara danışan annelerin demokratik davranma ve eşitlik tanıma düzeyinden yüksektir. Ortalamalar arasındaki farka göre, çocuk yetiştirme konusunda problemle karşılaştığında komşulara danışan annelerin ev kadınlığı rolünü reddetme düzeyi, çocuk yetiştirme konusunda problemle karşılaştığında eşine ve konunun uzmanına danışan annelerin ev kadınlığı rolünü reddetme düzeyinden yüksektir.

Araştırmaya katılan annelerin çocuk yetiştirme tutumları ölçeği aşırı koruyucu annelik alt boyutu, geçimsizlik alt boyutu ve sıkı disiplin alt boyutu puanlarının çocuk yetiştirme konusunda problemle karşılaştığında danıştığı fertler değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, çocuk yetiştirme konusunda problemle karşılaştığında danıştığı fertler gruplarının ortalamaları arasındaki fark, istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır.

Araştırmaya katılan annelerin çocuk yetiştirme tutumları ölçeği aşırı koruyucu annelik alt boyutu, demokratik davranma ve eşitlik tanıma alt boyutu, ev kadınlığı rolünü reddetme alt boyutu, geçimsizlik alt boyutu, sıkı disiplin alt boyutu puanlarının çocuklarının ailede en çok vakit geçirdiği birey değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen bağımsız grup t testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki fark, istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır.

Araştırmaya katılan annelerin çocuk yetiştirme tutumları ölçeği aşırı koruyucu annelik alt boyutu, geçimsizlik alt boyutu, demokratik davranma ve eşitlik tanıma alt boyutu, sıkı disiplin alt boyutu puanlarının çocuklarını yetiştirme ile ilgili bilgi alma durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen bağımsız grup t testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki fark, istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Ortalamalar arasındaki farka göre, çocuklarını yetiştirme ile ilgili bilgi almayan annelerin aşırı koruyucu annelik düzeyi, çocuklarını yetiştirme ile ilgili bilgi alan annelerin aşırı koruyucu annelik düzeyinden yüksektir. Ortalamalar arasındaki farka göre, çocuklarını yetiştirme ile ilgili bilgi alan annelerin demokratik davranma ve eşitlik tanıma düzeyi, çocuklarını yetiştirme ile ilgili bilgi almayan annelerin demokratik davranma ve eşitlik tanıma düzeyinden yüksektir. Ortalamalar arasındaki farka göre, çocuklarını yetiştirme ile ilgili bilgi almayan annelerin geçimsizlik düzeyi, çocuklarını yetiştirme ile ilgili bilgi alan annelerin geçimsizlik düzeyinden yüksektir. Ortalamalar arasındaki farka göre, çocuklarını yetiştirme ile ilgili bilgi almayan annelerin sıkı disiplin (baskıcı) düzeyi, çocuklarını yetiştirme ile ilgili bilgi alan annelerin sıkı disiplin (baskıcı) düzeyinden yüksektir.

Araştırmaya katılan annelerin çocuk yetiştirme tutumları ölçeği ev kadınlığı rolünü reddetme alt boyutu puanlarının çocuklarını yetiştirme ile ilgili bilgi alma durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen bağımsız grup t testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki fark, istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır.

Kaya (1994: 53), yaptığı çalışmaya göre, anne-babalara çocuk bakımı ve eğitimi ile ilgili eğitim verilmesi onların konu hakkında daha iyi hissetmelerini, çocuklarına karşı otoriter tutumlarının azalması, demokratik tutumlarının artması ve çocuklarının olumsuz davranışlarında iyileşmeler olmasını sağlamıştır.

Şanlı (2007: 71), annelerin çocuk yetiştirme tutumlarını etkileyen etmenlerin incelenmesiyle ilgili betimsel çalışmasında annelerin çocuk yetiştirme konusunda bilgi alma durumlarına göre PARI tutum ölçeğinin aşırı koruyucu, demokratik, ev kadınlığı rolünü reddetme ve sıkı disiplin alt boyut puan ortalamalarında istatistiksel olarak

anlamli fark olduğu bulunmuştur. Çocuk yetiştirme konusunda bilgi alan annelerin demokratik alt boyut puan ortalamaları bilgi almayan annelerin puan ortalamalarından anlamlı derecede yüksek, buna karşılık aşırı koruyucu, ev kadınlığı rolünü reddetme ve sıkı disiplin alt boyut puan ortalamaları anlamlı derecede düşük olarak belirlenmiştir.

Annelerin çocuk yetiştirme konusunda bilgi alma durumlarına göre geçimsizlik alt boyut puan ortalamalarında anlamlı fark olmadığı belirlenmiştir. Araştırma sonucunu destekler niteliktedir.

Araştırmaya katılan annelerin çocuk yetiştirme tutumları ölçeği ev kadınlığı rolünü reddetme alt boyutu puanlarının çocuklarının sürekli sağlık sorunun olma durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen bağımsız grup t testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki fark, istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Ortalamalar arasındaki farka göre, çocuklarının sürekli sağlık sorunu olmayan annelerin ev kadınlığı rolünü reddetme düzeyi, çocuklarının sürekli sağlık sorunu olan annelerin ev kadınlığı rolünü reddetme düzeyinden yüksektir.

Araştırmaya katılan annelerin çocuk yetiştirme tutumları ölçeği aşırı koruyucu annelik alt boyutu, geçimsizlik alt boyutu, sıkı disiplin alt boyutu, demokratik davranma ve eşitlik tanıma alt boyutu puanlarının çocuklarının sürekli sağlık sorunun olma durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen bağımsız grup t testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki fark, istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır.

Ayyıldız (2005: 51), zonguldak il merkezinde 0-6 yaş çocuğı olan annelerin çocuk yetiştirme tutumlarıyla ilgili çalışmasında çocuğun sağlık sorunu olup-olmaması durumuyla PARI tutum ölçeğinin koruyucu ve otoriter boyutları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur bu da araştırma sonucunu desteklememektedir.

Araştırmaya katılan annelerin çocuk yetiştirme tutumları ölçeği aşırı koruyucu annelik alt boyutu, sıkı disiplin baskıcı alt boyutu puanlarının çocuğunun yaşı

değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen bağımsız grup t testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki fark, istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur . Ortalamalar arasındaki farka göre, 6 yaşında çocuğu olan annelerin aşırı koruyuculuk annelik düzeyi, 5 yaşında çocuğu olan annelerin aşırı koruyuculuk annelik düzeyinden yüksektir. Ortalamalar arasındaki farka göre, 6 yaşında çocuğu olan annelerin sıkı disiplin baskıcı düzeyi, 5 yaşında çocuğu olan annelerin sıkı disiplin baskıcı düzeyinden yüksektir.

Araştırmaya katılan annelerin çocuk yetiştirme tutumları ölçeği aşırı koruyucu annelik alt boyutu, geçimsizlik alt boyutu ve sıkı disiplin alt boyutu puanlarının çocuğunun kaçınıcı çocuk olduğu sayısı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, çocuğunun kaçınıcı çocuk olduğu sayısı gruplarının ortalamaları arasındaki fark, istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Ortalamalar arasındaki farka göre, ailesinde 3. ve üzeri sıradaki çocuğu olan annelerin aşırı koruyucu annelik düzeyleri, ailesinde 1. sıradaki çocuğu olan annelerin aşırı koruyucu annelik düzeylerinden yüksektir. Ortalamalar arasındaki farka göre, ailesinde 3. ve üzeri sıradaki çocuğu olan annelerin geçimsizlik düzeyleri, ailesinde 1. sıradaki çocuğu olan annelerin geçimsizlik düzeylerinden yüksektir. Ortalamalar arasındaki farka göre, ailesinde 3. ve üzeri sıradaki çocuğu olan annelerin sıkı disiplin baskıcı düzeyleri, ailesinde 1. ve 2.sıradaki çocuğu olan annelerin sıkı disiplin baskıcı düzeylerinden yüksektir.

Araştırmaya katılan annelerin çocuk yetiştirme tutumları ölçeği demokratik davranma ve eşitlik tanıma alt boyutu puanlarının çocuğunun kaçınıcı çocuk olduğu sayısı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, çocuğunun kaçınıcı çocuk olduğu sayısı gruplarının ortalamaları arasındaki fark, istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır.

Ailenin ilk çocukta beklentileri yüksek olmaktadır. Bu nedenle ilk çocuk daha olgun yetiştirilmekte, ona yetişkinmiş gibi davranılmaktadır. Küçük çocuklara daha az otonomi ve sorumluluk verilmektedir. Anne baba küçük çocuğa karşı hoşgörölü ve

kabul eden bir tutum sergilerken, büyük çocuğa daha denetleyici davranmaktadır. Çocuk sayısı arttıkça aile çocuk yetiştirme konusunda daha fazla deneyim kazanmaktadır. Çocuk büyüdükçe kişiliği belirginleşmekte ve ilişkiye daha aktif katılmaktadır. Bu durum annenin tutumlarını etkileyebilmektedir (Ayyıldız, 2005; Ömeroğlu, 1996).

Araştırmaya katılan annelerin çocuk yetiştirme tutumları ölçeği aşırı koruyucu annelik alt boyutu, demokratik davranma ve eşitlik tanıma alt boyutu, ev kadınlığı rolünü reddetme alt boyutu, geçimsizlik alt boyutu, sıkı disiplin alt boyutu puanlarının çocuğunun cinsiyeti değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen bağımsız grup t testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki fark, istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır.

Sarı (2007: 97), anasınıfına devam eden 5-6 yaş grubu çocukların, annelerinin çocuk yetiştirme tutumlarının, çocuğun sosyal uyum ve becerilerine etkisinin incelenmesiyle ilgili çalışmasında kız çocuklar ve erkek çocuklar arasında “Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu” ölçeğindeki alt boyutlara verilen cevaplar bakımından fark bulunmamaktadır. Araştırma sonucunu destekler niteliktedir.

Araştırmaya katılan annelerin çocuk yetiştirme tutumları ölçeği aşırı koruyucu annelik alt boyutu, geçimsizlik alt boyutu ve sıkı disiplin alt boyutu puanlarının ailedeki çocuk sayısı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, ailedeki çocuk sayısı gruplarının ortalamaları arasındaki fark, istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Ortalamalar arasındaki farka göre, ailesinde 3 ve üzeri çocuğu olan annelerin aşırı koruyucu annelik düzeyleri, ailesinde 1 çocuğu olan annelerin aşırı koruyucu annelik düzeylerinden yüksektir. Ortalamalar arasındaki farka göre, ailesinde 3 ve üzeri çocuğu olan annelerin geçimsizlik düzeyleri, ailesinde 1 çocuğu olan annelerin geçimsizlik düzeylerinden yüksektir. Ortalamalar arasındaki farka göre, ailesinde 3 ve üzeri çocuğu olan annelerin sıkı disiplin baskıcı düzeyleri, ailesinde 1 ve 2 çocuğu olan annelerin sıkı disiplin baskıcı düzeylerinden yüksektir.

Ömeroğlu (1996: 74), okul öncesi dönemde çocuğun terbiyesinde annenin rolü ve annelerin çocuk yetiştirme tutumlarını (anne tutumlarının demografik bilgilere göre farklılaşıp farklılaşmadığına ilişkin bir araştırma) incelediği araştırmasında, verileri, Kasım 1993-Nisan 1994 tarihleri arasında Of ilçesine bağlı Saraçlı, Fındıkoba ve Meyvalı köylerindeki 50 anne ile İstanbul'un Fatih ilçesindeki 53 anneye uygulanan anket ve PARI ölçeğiyle elde etmiştir. Veriler frekans dağılımları olarak özetlenmiş ve tablolaştırılmıştır. PARI ölçeğinden elde edilen anne tutumlarına ilişkin puanların anketten elde edilen demografik bilgilere göre farklılaşıp farklılaşmadığı t-testi ve varyans analizi teknikleriyle istatistiksel olarak çözümlenmiştir. Çocuk sayısı (Toplam 103 kişiden, 36 tanesinin 1, 33 tanesinin 2, 20 tanesinin 3, 7 tanesinin 4, 7 tanesinin 4'ten çok) değişkenine göre koruyucu annelik için varyans analizi sonuçları incelendiğinde, koruyucu annelik tutumu, demokratik annelik tutumu, ev kadınlığını reddetme tutumu, eş geçimsizliği tutumu, baskıcı annelik tutumu, annelerin kaç çocuğu olduğuna göre farklılık göstermemektedir. 4 ve 4'ten fazla çocuğu olan anneler, 1 ve 2 çocuklu annelere göre daha baskıcı annelik tutumuna sahiptirler. Çocuk sayısı çoğaldıkça anneler daha baskıcı olmaktadır.

5.4.Araştırmaya Katılan Annelerin ÇDDÖ'nin Alt Boyutlarının Ortalamaları

Araştırmaya katılan annelerin çocuk davranışlarını değerlendirme ölçeğinin alt boyutlarının ortalamaları incelendiğinde, isyankar davranışlar alt boyutunun ortalamasının yüksek (93,667), sosyal saygı alt boyutunun ortalamasının en düşük (53,340) olduğu görülmektedir.

5.5.Çalışma Grubunun Annelerin Çocuklarının ÇDDÖ'nin Alt Boyutlarının Demografik Özellikler ile Farklılaşma Durumu İlişkisi

Araştırmaya katılan annelerin çocuk davranışlarını değerlendirme ölçeği isyankar davranışlar alt boyutu, uyum alt boyutu, sosyal kaygı alt boyutu ve genel çocuk davranışı puanlarının anne ve baba yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA)

sonucunda, yaş gruplarının ortalamaları arasındaki fark, istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır.

Mavi Dervişoğlu (2007: 97), okul öncesi kurumlarına devam eden 6 yaş çocuklarının, sosyal becerilerini ve problem davranışlarını etkileyen faktörlerin incelenmesiyle ilgili araştırmasında örnekleme alınan çocukların annelerinin ve babalarının yaşlarına ilişkin değişkenlerin, sosyal beceri ve problem davranışları açısından fark yaratıp yaratmadığını incelemek amacıyla tek yönlü varyans analizi yapılmış ve elde edilen sonuçlara göre; “Okul öncesi ve anasınıfı davranış ölçeği” nde “Sosyal Beceri” bölümünde grup ortalaması arası farklar istatistiksel olarak önemli bulunmuştur. Anne - babanın yaşının genç olması yeterli deneyime sahip olmaması, çocuğuna da bu konuda ki deneyimlerini aktaramamasına neden olmaktadır. Anne-babanın yaşı küçüldükçe fiziksel cezaya daha sık başvurdıkları görülmektedir. Anne-babanın yaşı büyüdükçe deneyimleri artıkça çocuklarına karşı yönelttikleri sağlıklı tutum ve yaklaşımlarında da artış görülmektedir (Bacanlı, 2000). Bu alanda yapılan çalışmaların çoğu bu çalışmada ortaya çıkan bulguları destekler nitelikte değildir.

Araştırmaya katılan annelerin çocuk davranışlarını değerlendirme ölçeği isyankar davranışlar alt boyutu, uyum alt boyutu ve genel çocuk davranışı alt boyutu puanlarının anne öğrenim durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, anne öğrenim durumu gruplarının ortalamaları arasındaki fark, istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır.

Araştırmaya katılan annelerin çocuk davranışlarını değerlendirme ölçeği sosyal kaygı alt boyutu puanlarının anne öğrenim durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, anne öğrenim durumu gruplarının ortalamaları arasındaki fark, istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Ortalamalar arasındaki farka göre, öğrenim seviyesi ilköğretimden mezun annelerin sosyal kaygı düzeyi, öğrenim seviyesi lise dengi okul ve üniversite mezunu annelerin sosyal kaygı düzeyinden yüksektir.

Güven vd. (2004)' nın yaptığı araştırmada anne öğrenim düzeyi artıkça grupların sosyal duygusal uyum puanlarının anlamlı derecede arttığı bulgusuna ulaşılmıştır. Tuğrul (1991), anaokulu eğitimi alan ve almayan çocukların ruhsal uyumlarını incelediği araştırmasında annenin öğrenim düzeyinin çocukların ruhsal uyum davranışları üzerinde önemli farklılık yaratmadığı sonucuna ulaşmıştır. İstatistiksel olarak anlamlı farklılık olmamasına rağmen anne öğrenim düzeyi düştükçe çocuklardaki ruhsal uyum problemlerinde artış olduğu saptanmıştır.

Araştırmaya katılan annelerin çocuk davranışlarını değerlendirme ölçeği uyum alt boyutu puanlarının annenin çalışma durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen bağımsız grup t testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki fark, istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır.

Araştırmaya katılan annelerin çocuk davranışlarını değerlendirme ölçeği isyankar davranışlar alt boyutu, sosyal kaygı alt boyutu ve genel çocuk davranış puanlarının annenin çalışma durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen bağımsız grup t testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki fark, istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Ortalamalar arasındaki farka göre, gelir getiren bir işte çalışmayan annelerin isyankar davranışlar düzeyi, gelir getiren bir işte çalışan annelerin isyankar davranışlar düzeyinden yüksektir. Ortalamalar arasındaki farka göre, gelir getiren bir işte çalışmayan annelerin çocuklarının sosyal kaygı düzeyi, gelir getiren bir işte çalışan annelerin çocuklarının sosyal kaygı düzeyinden yüksektir. Ortalamalar arasındaki farka göre, gelir getiren bir işte çalışmayan annelerin çocuklarının genel çocuk davranış düzeyi, gelir getiren bir işte çalışan annelerin çocuklarının genel çocuk davranış düzeyinden yüksektir.

Bulut' un (2000) araştırması da bu tezi destekler nitelikte sonuçlar ortaya çıkarmış ve 6 yaş grubu çalışmayan annelerin çocuklarının davranış sorunu puanlarının çalışan annelerin çocuklarına oranla daha yüksek olduğu sonucunu ortaya koymuştur. Gürsoy (2002), annesi ev hanımı olan çocukların saldırganlık eğilimlerinin annesi ev hanımı olmayanlardan daha yüksek olduğunu belirlemiştir. Tuğrul' un (1991)

araştırmasında ise annenin çalışma durumunun uyum puanları bakımından istatistiksel düzeyde önemsiz olduğu görülmüştür.

Araştırmaya katılan annelerin çocuk davranışlarını değerlendirme ölçeği uyum alt boyutu puanlarının baba öğrenim durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, baba öğrenim durumu gruplarının ortalamaları arasındaki fark, istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır.

Araştırmaya katılan annelerin çocuk davranışlarını değerlendirme ölçeği isyankar davranışlar alt boyutu, sosyal kaygı alt boyutu ve genel çocuk davranışı alt boyutu puanlarının baba öğrenim durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, baba öğrenim durumu gruplarının ortalamaları arasındaki fark, istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Ortalamalar arasındaki farka göre, eşlerinin öğrenim durumu ilköğretim olan annelerin çocuklarının isyankar davranışlar düzeyleri, eşlerinin öğrenim durumu lise ve dengi okul ve üniversite olan annelerin çocuklarının isyankar davranışlar düzeylerinden yüksektir. Ortalamalar arasındaki farka göre, eşlerinin öğrenim durumu ilköğretim olan annelerin çocuklarının sosyal kaygı düzeyleri, eşlerinin öğrenim durumu üniversite olan annelerin çocuklarının sosyal kaygı düzeylerinden yüksektir. Ortalamalar arasındaki farka göre, eşlerinin öğrenim durumu ilköğretim olan annelerin çocuklarının genel çocuk davranışı düzeyleri, eşlerinin öğrenim durumu üniversite olan annelerin çocuklarının genel çocuk davranışı düzeylerinden yüksektir.

Özbey (2009: 508), okul öncesi eğitim kurumuna devam eden 60–72 aylık çocukların problem davranışlarının bazı değişkenlere göre incelenmesiyle ilgili çalışmada, problem davranış ölçeği'nin tümü ve dışa yönelim, antisosyal, ben merkezci alt boyutlarında babası lisansüstü öğrenime sahip çocukların sıra ortalama puanlarının diğerlerine göre yüksek olması dikkat çekicidir. Başka bir ifadeyle babası lisansüstü mezunu olan çocuklar daha fazla problem davranışlara sahiptir. Problem davranış ölçeği'nin toplamında ve dışa yönelim, ben merkezci alt boyutlarında babası lisansüstü mezunu çocuklardan sonra babası ilkokul mezunu

olan çocukların daha fazla problem davranışlara sahip olduğu görülmektedir. Anti sosyal alt boyutta ise ikinci sırada davranış problemine sahip çocuklar, babası yüksekokul-üniversite mezunu olan çocuklardır. Bu durum yüksekokul-üniversite mezunu olan babaların çocuklarından beklentilerini yüksek tutmaları ya da çalışma koşullarının yoğunluğu nedeniyle çocuklarına nitelikli zaman ayıramamasının bir sonucu olabilir. İlkokul mezunu babaların ise ebeveynlikle ilgili geleneksel çocuk yetiştirme biçimleri çocukların problem davranışlarının nedeni olabilir. Yapılan bu çalışmaya göre araştırma sonucu desteklenmektedir.

Araştırmaya katılan annelerin çocuk davranışlarını değerlendirme ölçeği isyankar davranışlar alt boyutu, uyum alt boyutu, sosyal kaygı alt boyutu ve genel çocuk davranışı alt boyutu puanlarının eşlerinin çalışma durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen bağımsız grup t testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki fark, istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır.

Araştırmaya katılan annelerin çocuk davranışlarını değerlendirme ölçeği uyum alt boyutu puanlarının annenin kendi yetiştirilme tarzı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, annenin kendi yetiştirilme tarzı gruplarının ortalamaları arasındaki fark, istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır.

Araştırmaya katılan annelerin çocuk davranışlarını değerlendirme ölçeği isyankar davranışlar alt boyutu puanlarının annenin kendi yetiştirilme tarzı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, annenin kendi yetiştirilme tarzı gruplarının ortalamaları arasındaki fark, istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Ortalamalar arasındaki farka göre, kendi yetiştirilme tarzı otoriter ve ilgisiz olan annelerin çocuklarının isyankar davranışlar düzeyleri, kendi yetiştirilme tarzı demokratik olan annelerin çocuklarının isyankar davranışlar düzeylerinden yüksektir. Ortalamalar arasındaki farka göre, annenin kendi yetiştirilme tarzı ilgisiz olan annelerin çocuklarının sosyal kaygı düzeyleri, kendi yetiştirilme tarzı otoriter, aşırı hoşgörülü ve demokratik olan annelerin çocuklarının sosyal kaygı düzeylerinden yüksektir. Ortalamalar

arasındaki farka göre, annenin kendi yetiştirilme tarzı aşırı hoşgörölü ve ilgisiz olan annelerin çocuklarının genel çocuk davranışları düzeyi, kendi yetiştirilme tarzı demokratik olan annelerin çocuklarının genel çocuk davranışları düzeylerinden yüksektir.

Araştırmaya katılan annelerin çocuk davranışlarını değerlendirme ölçeği isyankar davranışlar alt boyutu, uyum alt boyutu, sosyal kaygı alt boyutu ve genel çocuk davranışları alt boyutu puanlarının çocuk yetiştirme konusunda problemle karşılaştığında danıştığı fertler değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, çocuk yetiştirme konusunda problemle karşılaştığından danıştığı fertler gruplarının ortalamaları arasındaki fark, istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır.

Araştırmaya katılan annelerin çocuk davranışlarını değerlendirme ölçeği isyankar davranışlar alt boyutu, uyum alt boyutu, sosyal kaygı alt boyutu ve genel çocuk davranışları alt boyutu puanlarının çocuklarının ailede en çok vakit geçirdiği birey değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen bağımsız grup t testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki fark, istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır.

Araştırmaya katılan annelerin çocuk davranışlarını değerlendirme ölçeği isyankar davranışlar alt boyutu, uyum alt boyutu, sosyal kaygı alt boyutu ve genel çocuk davranışları alt boyutu puanlarının çocuklarını yetiştirme ile ilgili bilgi alma durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen bağımsız grup t testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki fark, istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Ortalamalar arasındaki farka göre, çocuklarını yetiştirme ile ilgili bilgi almayan annelerin çocuklarının isyankar davranışlar düzeyi, çocuklarını yetiştirme ile ilgili bilgi alan annelerin çocuklarının isyankar davranışlar düzeyinden yüksektir. Ortalamalar arasındaki farka göre, çocuklarını yetiştirme ile ilgili bilgi alan annelerin çocuklarının uyum düzeyi, çocuklarını yetiştirme ile ilgili bilgi almayan annelerin çocuklarının uyum düzeyinden yüksektir. Ortalamalar arasındaki farka göre, çocuklarını yetiştirme ile ilgili bilgi almayan annelerin çocuklarının sosyal kaygı düzeyi, çocuklarını yetiştirme ile ilgili bilgi alan annelerin çocuklarının sosyal kaygı düzeyinden yüksektir. Ortalamalar

arasındaki farka göre, çocuklarını yetiştirme ile ilgili bilgi almayan annelerin çocuklarının genel çocuk davranışı düzeyi, çocuklarını yetiştirme ile ilgili bilgi alan annelerin çocuklarının genel çocuk davranışı düzeyinden yüksektir.

Araştırmaya katılan annelerin çocuk davranışlarını değerlendirme ölçeği isyankar davranışlar alt boyutu, uyum alt boyutu, sosyal kaygı alt boyutu ve genel çocuk davranışı alt boyutu puanlarının çocuklarının sürekli sağlık sorunun olma durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen bağımsız grup t testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki fark, istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır.

Araştırmaya katılan annelerin çocuk davranışlarını değerlendirme ölçeği isyankar davranışlar alt boyutu, uyum alt boyutu, sosyal kaygı alt boyutu ve genel çocuk davranışı alt boyutu puanlarının çocuğunun yaşı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen bağımsız grup t testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki fark, istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır.

Alan yazınına bakıldığında anaokulu döneminde yaşça büyük çocukların daha küçük çocuklara oranla daha saldırgan ve kaygılı oldukları görülmüştür (Kanlıkılıçer, 2005). Bu sonucun aksine, bazı araştırmalarda ise yaşı etkisinin davranış sorunlarında ve kaygıda anlamsız olduğu ortaya çıkmıştır (Şener, vd. 1995; Kargı ve Erkan, 2004).

Araştırmaya katılan annelerin çocuk davranışlarını değerlendirme ölçeği isyankar davranışlar alt boyutu, uyum alt boyutu, sosyal kaygı alt boyutu ve genel çocuk davranışı alt boyutu puanlarının çocuğunun cinsiyeti değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen bağımsız grup t testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki fark, istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır.

Erkan ve Kargı (2004), okul öncesi dönem çocuklarının davranışlarını psikolojik belirtiler yönünden inceleyen araştırmalarında erkek çocukların somatizasyon puanlarının kız çocuklarına göre daha yüksek olduğunu bulmuşlardır. Kız çocukların içe kapanıklık puanları ise erkek çocuklara göre daha yüksektir.

Toplam problem davranışlarda, içe ve dışa yönelim boyutlarında ise kız çocukları için öğretmenler ve ebeveynler daha fazla sorun bildirmişlerdir. Kanlıklılıçer (2005), 3–6 yaş çocuklarının davranış problemini bazı değişkenlere göre inceleyen araştırmasında erkek çocuklarının kız çocuklarına göre daha fazla problem davranışlara sahip olduğunu saptamıştır. Bu da araştırma sonucunu destekler nitelikte değildir.

Araştırmaya katılan annelerin çocuk davranışlarını değerlendirme ölçeği isyankar davranışlar alt boyutu, uyum alt boyutu, sosyal kaygı alt boyutu ve genel çocuk davranışı alt boyutu puanlarının ailedeki çocuk sayısı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, ailedeki çocuk sayısı gruplarının ortalamaları arasındaki fark, istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır.

Balcı ve Yılmaz (2004), yaptıkları araştırmada ailede çocuk sayısı arttıkça ebeveynin daha koruyucu ve kollayıcı tutum sergilediklerini belirtmektedir. Tabak (2007), çocuklarda görülen davranış problemleri ile anne baba tutumlarını inceleyen araştırmasında; koruyucu kollayıcı tutuma sahip anne ve babaların çocuklarında saldırganlık, içe kapanıklık, dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu gibi davranış sorunlarının daha fazla bulunduğunu belirtmektedir. Yapılan araştırma sonuçları bu araştırma sonucunu desteklememektedir.

Araştırmaya katılan annelerin çocuk davranışlarını değerlendirme ölçeği uyum alt boyutu ve sosyal kaygı alt boyutu puanlarının çocuğunun kaçınıcı çocuk olduğu sayısı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, çocuğunun kaçınıcı çocuk olduğu sayısı gruplarının ortalamaları arasındaki fark, istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır.

Araştırmaya katılan annelerin çocuk davranışlarını değerlendirme ölçeği isyankar davranışlar alt boyutu ve genel çocuk davranışı alt boyutu puanlarının çocuğunun kaçınıcı çocuk olduğu sayısı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda, çocuğunun kaçınıcı çocuk olduğu sayısı gruplarının ortalamaları arasındaki

fark, istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Ortalamalar arasındaki farka göre, ailesinde 3. ve üzeri sıradaki çocuğu olan annelerin çocuklarının isyankar davranış düzeyleri, ailesinde 2.sıradaki çocuğu olan annelerin çocuklarının isyankar davranış düzeylerinden yüksektir. Ortalamalar arasındaki farka göre, ailesinde 3. ve üzeri sıradaki çocuğu olan annelerin çocuklarının genel çocuk davranışı düzeyleri, ailesinde 2.sıradaki çocuğu olan annelerin çocuklarının genel çocuk davranışı düzeylerinden yüksektir.

5.6.Çalışma Grubunun PARI ve ÇDDÖ' nin Alt Boyutlarının Aralarındaki İlişkiler

Tablo 34'de, araştırmaya katılan annelerin çocuk yetiştirme tutumu ölçeğinin demokratik davranma ve eşitlik tanıma alt boyutu ile aşırı koruyucu annelik alt boyutu arasındaki ilişkiyi belirlemek üzere yapılan korelasyon analizi sonucunda, puanlar arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki saptanmamıştır. Ev kadınlığı rolünü reddetme alt boyutu ile aşırı koruyucu annelik alt boyutu arasında istatistiksel açıdan pozitif yönde bir ilişki saptanmıştır. Ev kadınlığı rolünü reddetme alt boyutu ile aşırı koruyucu annelik alt boyutu arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki saptanmamıştır. Geçimsizlik alt boyutu ile aşırı koruyucu annelik alt boyutu arasında istatistiksel açıdan pozitif yönde bir ilişki saptanmıştır. Geçimsizlik alt boyutu ile demokratik davranma ve eşitlik tanıma alt boyutu arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki saptanmamıştır. Geçimsizlik alt boyutu ile ev kadınlığı rolünü reddetme alt boyutu arasında istatistiksel açıdan pozitif yönde bir ilişki saptanmıştır. Sıkı disiplin baskıcı alt boyutu ile aşırı koruyucu annelik alt boyutu arasında istatistiksel açıdan pozitif yönde bir ilişki saptanmıştır. Sıkı disiplin baskıcı alt boyutu ile demokratik davranma ve eşitlik tanıma alt boyutu arasında puanlar arasında istatistiksel açıdan pozitif yönde bir ilişki saptanmıştır. Sıkı disiplin baskıcı alt boyutu ile ev kadınlığı rolünü reddetme alt boyutu arasında istatistiksel açıdan pozitif yönde bir ilişki saptanmıştır. Sıkı disiplin baskıcı alt boyutu ile geçimsizlik alt boyutu arasında istatistiksel açıdan pozitif yönde bir ilişki saptanmıştır.

Araştırmaya katılan annelerin çocuklarının çocuk davranışlarını değerlendirme ölçeğinin isyankar davranışlar alt boyutu ile annelerin çocuk yetiştirme tutumu ölçeğinin aşırı koruyucu annelik alt boyutu arasındaki ilişkiyi belirlemek üzere yapılan korelasyon analizi sonucunda, puanlar arasında istatistiksel açıdan pozitif yönde bir ilişki saptanmıştır. Çocuk davranışlarını değerlendirme ölçeğinin isyankar davranışlar alt boyutu ile annelerin çocuk yetiştirme tutumu ölçeğinin demokratik davranma ve eşitlik tanıma alt boyutu arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki saptanmamıştır. Çocuk davranışlarını değerlendirme ölçeğinin isyankar davranışlar alt boyutu ile annelerin çocuk yetiştirme tutumu ölçeğinin ev kadınlığı rolünü reddetme alt boyutu arasında istatistiksel açıdan pozitif yönde bir ilişki saptanmıştır. Çocuk davranışlarını

değerlendirme ölçeğinin isyankar davranışlar alt boyutu ile annelerin çocuk yetiştirme tutumu ölçeğinin geçimsizlik alt boyutu arasında istatistiksel açıdan pozitif yönde bir ilişki saptanmıştır. Çocuk davranışlarını değerlendirme ölçeğinin isyankar davranışlar alt boyutu ile annelerin çocuk yetiştirme tutumu ölçeğinin sıkı disiplin baskıcı alt boyutu arasında istatistiksel açıdan pozitif yönde bir ilişki saptanmıştır.

Çocuk davranışlarını değerlendirme ölçeğinin uyum alt boyutu ile annelerin çocuk yetiştirme tutumu ölçeğinin aşırı koruyucu annelik alt boyutu arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki saptanmamıştır. Çocuk davranışlarını değerlendirme ölçeğinin uyum alt boyutu ile annelerin çocuk yetiştirme tutumu ölçeğinin demokratik davranma ve eşitlik tanıma alt boyutu arasında istatistiksel açıdan pozitif yönde bir ilişki saptanmıştır. Çocuk davranışlarını değerlendirme ölçeğinin uyum alt boyutu ile annelerin çocuk yetiştirme tutumu ölçeğinin ev kadınlığı rolünü reddetme alt boyutu arasında istatistiksel açıdan negatif yönde bir ilişki saptanmıştır. Çocuk davranışlarını değerlendirme ölçeğinin uyum alt boyutu ile annelerin çocuk yetiştirme tutumu ölçeğinin geçimsizlik alt boyutu arasında istatistiksel açıdan negatif yönde bir ilişki saptanmıştır. Çocuk davranışlarını değerlendirme ölçeğinin uyum alt boyutu ile annelerin çocuk yetiştirme tutumu ölçeğinin sıkı disiplin baskıcı alt boyutu arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki saptanmamıştır. Çocuk davranışlarını değerlendirme ölçeğinin uyum alt boyutu ile isyankar davranışlar alt boyutu arasında istatistiksel açıdan pozitif yönde bir ilişki saptanmıştır.

Çocuk davranışlarını değerlendirme ölçeğinin sosyal kaygı alt boyutu ile annelerin çocuk yetiştirme tutumu ölçeğinin aşırı koruyucu annelik alt boyutu arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki saptanmamıştır. Çocuk davranışlarını değerlendirme ölçeğinin sosyal kaygı alt boyutu ile annelerin çocuk yetiştirme tutumu ölçeğinin demokratik davranma ve eşitlik tanıma alt boyutu arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki saptanmamıştır. Çocuk davranışlarını değerlendirme ölçeğinin sosyal kaygı alt boyutu ile annelerin çocuk yetiştirme tutumu ölçeğinin ev kadınlığı rolünü reddetme alt boyutu arasında istatistiksel açıdan pozitif yönde bir ilişki saptanmıştır. Çocuk davranışlarını değerlendirme ölçeğinin sosyal kaygı alt boyutu ile annelerin çocuk yetiştirme tutumu ölçeğinin geçimsizlik alt boyutu arasında istatistiksel açıdan

anlamalı bir ilişki saptanmamıştır. Çocuk davranışlarını değerlendirme ölçeğinin sosyal kaygı alt boyutu ile annelerin çocuk yetiştirme tutumu ölçeğinin sıkı disiplin baskıcı alt boyutu arasında istatistiksel açıdan pozitif yönde bir ilişki saptanmıştır. Çocuk davranışlarını değerlendirme ölçeğinin sosyal kaygı alt boyutu ile isyankar davranışlar alt boyutu arasında istatistiksel açıdan pozitif yönde bir ilişki saptanmıştır. Çocuk davranışlarını değerlendirme ölçeğinin sosyal kaygı alt boyutu ile uyum alt boyutu arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki saptanmamıştır.

Çocuk davranışlarını değerlendirme ölçeğinin genel çocuk davranışı alt boyutu ile annelerin çocuk yetiştirme tutumu ölçeğinin aşırı koruyucu annelik alt boyutu arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki saptanmamıştır. Çocuk davranışlarını değerlendirme ölçeğinin genel çocuk davranışı alt boyutu ile annelerin çocuk yetiştirme tutumu ölçeğinin demokratik davranma ve eşitlik tanıma alt boyutu arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki saptanmamıştır. Çocuk davranışlarını değerlendirme ölçeğinin genel çocuk davranışı alt boyutu ile annelerin çocuk yetiştirme tutumu ölçeğinin ev kadınlığı rolünü reddetme alt boyutu arasında istatistiksel açıdan pozitif yönde bir ilişki saptanmıştır. Çocuk davranışlarını değerlendirme ölçeğinin genel çocuk davranışı alt boyutu ile annelerin çocuk yetiştirme tutumu ölçeğinin geçimsizlik alt boyutu arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki saptanmamıştır. Çocuk davranışlarını değerlendirme ölçeğinin genel çocuk davranışı alt boyutu ile annelerin çocuk yetiştirme tutumu ölçeğinin sıkı disiplin baskıcı alt boyutu arasında istatistiksel açıdan pozitif yönde bir ilişki saptanmıştır. Çocuk davranışlarını değerlendirme ölçeğinin genel çocuk davranışı alt boyutu ile isyankar davranışlar alt boyutu arasında istatistiksel açıdan pozitif yönde bir ilişki saptanmıştır. Çocuk davranışlarını değerlendirme ölçeğinin genel çocuk davranışı alt boyutu ile uyum alt boyutu arasında istatistiksel açıdan pozitif yönde bir ilişki saptanmıştır. Çocuk davranışlarını değerlendirme ölçeğinin genel çocuk davranışı alt boyutu ile sosyal kaygı alt boyutu arasında istatistiksel açıdan pozitif yönde bir ilişki saptanmıştır.

7.ÇDDÖ Alt Boyutları Üzerinde Anne Tutumlarını İnceleyen Regresyon Modeli

Annelerin çocuk yetiştirme tutumlarının isyankar davranışlar üzerinde etkisini gösteren regresyon modeli anlamlıdır. Ev kadınlığını rolünü reddetme anne tutumu isyankar davranışları pozitif yönde etkilemektedir.

Annelerin çocuk yetiştirme tutumlarının uyum üzerinde etkisini gösteren regresyon modeli anlamlıdır. Ev kadınlığını rolünü reddetme, demokratik davranma ve eşitlik tanıma değişkenleri uyumu etkilemektedir.

Annelerin çocuk yetiştirme tutumlarının sosyal kaygı üzerinde etkisini gösteren regresyon modeli anlamlıdır. Ev kadınlığını rolünü reddetme, aşırı koruyucu annelik değişkenleri sosyal kaygıyı etkilemektedir.

Çimen Sertbaş (2006: 84), ilköğretim öğrencilerinde davranış problemleri ve yordayan değişkenler ile ilgili çalışmasında aile işlevlerinin yerine gelmesi, özellikle aile içindeki, sağlıklı etkileşim ve iletişim, görevlerin yerine gelmesi rollerin eşit ve dengeli dağılması ve belirgin olması, duygusal tepkilerin gerektiği ölçüde verilebilmesi, davranış kontrolü ve olumlu disiplin arttıkça davranış problemleri anlamlı düzeyde azalmıştır. Yapılan bu araştırma bulgularına göre çocuğun saldırganlık düzeyini anne baba tutumları önemli ölçüde etkilemektedir. çocuğun içe kapanıklık davranışı ile anne baba tutumları arasında ters bir orantının olduğu görülmektedir. Yani içe kapanıklık düzeyi arttıkça anne baba tutumlarında olumsuz bir artışın olduğu sonucunu bulmuştur.

Tabak (2007: 76), ilköğretim 1.kademede davranış sorunları olan çocukların anne-baba tutumları ile ilgili çalışmasında davranış sorunlarından saldırganlık sorununu yaşayan çocukların anne babalarından aşırı koruyucu tutum sergileyenlerin en fazla olduğu, geçimsiz tutum sergileyenlerin en az olduğu görülmüştür. Kekeme çocukların anne babalarından aşırı koruyucu tutum sergileyenlerin en fazla olduğu, geçimsiz tutum sergileyenlerin en az olduğu görülmüştür. İçe kapanık çocukların anne babalarının en fazla aşırı koruyucu tutum sergiledikleri ve en az geçimsiz tutum sergiledikleri saptanmıştır. Dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğunu yaşayan çocukların anne babalarında en fazla aşırı koruyucu tutuma rastlandığı, en az da geçimsiz tutuma rastlandığı anlaşılmıştır. Çocukların davranış sorunları ile anne babaların çocuk yetiştirme tutumlarından aşırı koruyucu anne baba tutumu, ev kadınlığını reddetme

tutumu, geçimsiz anne baba tutumu, baskıcı anne baba tutumu ve demokratik anne baba tutumu arasında anlamlı fark bulunamamıştır.

Yapılan bir diğ er araştırmada ise Seçer, Sarı ve Olcay (2006), yaptıkları araştırmaya göre anne tutumlarının çocukların ahlaki ve sosyal kural bilgisini etkilediğı sonucunu bulmuşlardır.

Literatürde çocuğ un saldırganlık düzeyi, kaygı düzeyi gibi davranış sorunları ile anne baba tutumları arasındaki ilişkiler üzerinde yapılan araştırmalarda pek çok farklı sonuç elde edilmiştir. Farklı sonuçların elde edilme sebebi farklı değışkenler ile farklı tutum ölçeklerinin uygulanması olabilir.

ocuk davranışları ve Anne tutumları öleğı arasındaki ilişkiye bakıldığ ında, yüksek düzeyde pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğı görölmüştür. Tüm elde edilen bulgular dikkate alındığ ında, örneklemi oluşturan annelerin ocuk yetiştirme tutumlarının, çocuklarında karşılaşılan davranış problemlerinde etkili olduğı ve birbirini karşılıklı olarak etkilediğı görölmektedir.

BÖLÜM VI

6. ÖNERİLER

6.1. Anne/ Babalara Öneriler

Annelerin çocuklarına doğru yaklaşım sergileyebilmeleri için, çocuğun yaşlara göre gelişim özellikleri konusunda kendilerini geliştirmelerinin yararlı olacağı düşünülmektedir. Ebeveynler çocukların davranışlarını taklit yoluyla öğrendiklerini unutmamalıdır, uyumlu, yüksek benlik saygısına sahip bireyler yetiştirmek için, doğru bir model olmak çok önemlidir.

Anne- Babalar çocuklarını istenilen davranışı yapması için zorlanmamalı bunun yanında olumlu davranışı mutlaka pekiştirilmelidir.

Çocuklarında davranış problemi olan anne- babaların alan uzmanlarından yardım almaları çok önemlidir.

Çocukların bir birey oldukları unutulmamalı, onlara değer verilerek güven duyguları geliştirilmeli ve en önemlisi onlara demokratik anlayışla yaklaşılmalıdır.

6.2. Araştırmacılara Öneriler

Bu araştırma farklı illerde, farklı gruplarda daha geniş örneklem grubunda tekrarlanmasının, karşılaştırmalar yapabilme imkanı sağlayacağı ve bu sonuçlar çerçevesinde geliştirilen anne eğitim programlarının planlanması ve uygulanması yararlı olacaktır.

Bu çalışma, konu ile ilgilenen araştırmacılara, annelerin çocuk yetiştirme tutumları ve çocuklarda karşılaşılan davranış problemleri arasındaki ilişkinin incelenmesine rehberlik edebilir.

6.3. Alan Uzmanlarına Öneriler

Çocuk sahibi olmadan önce anne baba eğitim çalışmaları yaygınlaştırılmalıdır.

Meslek yaşantısında çocuk ile karşılaşan her sağlık görevlisi anne/babanın çocuklarını disipline etmek gerekçesiyle bilinçli ya da bilinçsiz olarak uyguladıkları; onların fiziksel, zihinsel, duygusal ve toplumsal gelişimlerini olumsuz yönde etkileyecek anne/ baba tutumlarının erken tanılanabilmesi ve önlenbilmesi için eğitilmelidir.

Ana/ Çocuk Sağlığı Merkezlerinde, Çocuk Sağlığı Kliniklerinde, Rehberlik ve Araştırma Merkezlerinde ve Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında sağlıklı ve topluma uyum sağlayabilen çocukları yetiştirme anne eğitim programları uygulanabilir ve çocukların 0- 6 yaş arası gelişim ve eğitim takibi yapılabilir.

Ana-babaların çocuk yetiştirme ile ilgili eğitimlerini ve danışmanlıklarını çocuk gelişimi ve eğitimi uzmanları, sosyal hizmet uzmanları, psikologlar ve psikolojik danışmanlar üstlenebilir.

KAYNAKÇA

- Alisinanoğlu, F. ve Ulutaş, İ. (2000). Çocuklarda Kaygı ve Bunu Etkileyen Etmenler *Milli Eğitim Dergisi*, 145, 15- 19.
- Albayrak, H. (2003). Anne Yoksunluğu. *Çoluk Çocuk Dergisi*, 24, 18-21.
- Amerikan Psikiyatri Birliği. (1998). *Psikiyatride Hastaların Tanımlanması ve Sınıflandırılması El Kitabı. DSM- IV-TR.* (çev. E. Köroğlu). Ankara: Hekimler Yayın Birliği.
- Aral, N., Kandır, A., Can Yaşar, M. (2000). *Okul Öncesi Eğitim*. İstanbul: Ya- Pa Yayınları.
- Arı, M., Bayhan, P., Artan, İ. (1995). *Farklı Anne- Baba Tutumlarının 4- 11 yaş Grubu Çocuklarında Görülen Problem Durumlarına Etkisinin Araştırılması, 10. Ya- Pa Okul Öncesi Eğitimi ve Yaygınlaştırılması Semineri*. İstanbul: Ya- Pa Yayın Paz.San. Tic. A.Ş.
- Aslan, B. (1997). *Kurum Bakımında Bulunan Korunmaya Muhtaç Çocukların Davranış Sorunları*.Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Ataç, F. (1991). *İnsan Yaşamında Psikolojik Gelişim*. İstanbul: Beta Yayıncılık.
- Aydın , H. (2003). *Çocuk Ruh Sağlığı*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Aydoğmuş, K., Baltaş, A., Baltaş Z. ve ark. (1990). *Ana Baba Okulu*. İstanbul: Remzi Kitabevi.

- Ayyıldız, T. (2005). *Zonguldak İl Merkezinde 0- 6 Yaş Çocuğu Olan Annelerin Çocuk Yetiştirme Tutumları*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Zonguldak: Zonguldak Karaelmas Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Bacanlı, H. (2000). *Gelişim ve Öğrenme*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Balcı, S. ve Yılmaz, M. (2004). *Babaların Kişilik Özelliklerine Göre Çocuklarına Karşı Olan Davranışlarının İncelenmesi*. Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi I. Uluslararası Okul Öncesi Eğitimi Kongresi. Kongre Kitabı. (2006) 2, 205.
- Baran, G. (1989). *On Yaş Çocuklarında Davranış Bozuklukları ile Benlik Kavramının Gelişimi Arasındaki İlişki Üzerine Bir Araştırma*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Berber, Ş. (1990). *Sosyo- Ekonomik Faktörlerin ve Ana- Baba Tutumlarının Okul Başarısına Etkisi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi Toplumsal Bilimler Enstitüsü.
- Birkan, B. (2002). Çocuklarda Davranış Sorunları ve Başa Çıkma Yolları. *Çoluk Çocuk Dergisi*, 17, 17- 19.
- Bulut, Ş. (2000). *6 Yaş Çocuklarında Davranış Problemleri İle Anne ve Öğretmenlerin Uyum Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Can, Ş. (1983). Çocukların Davranışlarını Düzeltmede İşlenen Hatalar. *Milli Eğitim Dergisi*, 60, 67- 69.
- Can, G. (1999). Anne- Yeni Doğan Bağının Önemi. A. Ekşi (ed.), *Ben Hasta Değilim*. (ss.95-98) İçinde. İstanbul: Nobel Tıp Kitabevleri.

- Cüceloğlu, D. (1993). *İyi Düşün Doğru Karar Ver*. İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Cüceloğlu, D. (2000). *İçimizdeki Çocuk, Yaşamımıza Yön Veren Güçlü Varlık*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Cüceloğlu, D. (2000a). *İnsan Ve Davranışı*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Çimen Sertbaş, N. (2006). *İlköğretim Öğrencilerinde Davranış Problemleri ve Yordayan Değişkenler*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Dirim, A. (2003). *Çocuk Ruh Sağlığı*. İstanbul: Esin Yayınevi.
- Durmuş, R. (2006). *3-6 Yaş Arası Çocuğu Olan Ebeveynlerin Kişilik Özellikleri İle Anne-Baba Tutumlarının Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Eldeleklioğlu, J. (2004). Çocuklarda Özgüven Gelişimi. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 2, 111- 121.
- Efe, K. (2005). *Okul Öncesi Eğitimi Çağında Çocuğu Olan Ailelerin Denetim Odağı Türü ve Çocuklarının Sosyal Davranışlarını Desteklemeleri Arasındaki İlişki*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü .
- Ekşi, A. (1990). *Çocuk, Genç, Ana- Babalar*. Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Erbaş, D., Kırcaali İftar, G. Ve Tekin İfar, E. (2004). *İşlevsel Değerlendirme (Davranış Sorunlarıyla Başa Çıkma ve Uygun Davranışlar Kazandırma Süreci)*. Ankara: Kök Yayıncılık.

- Erkan, S. Ve Kargı, E. (2006). *Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Davranışlarının Psikolojik Belirtiler Yönünden İncelenmesi. (Ankara İli Örneği)*. I. Uluslararası Okul Öncesi Eğitimi Kongresi. Kongre Kitabı. 191–199.
- Ersoy, Ö. ve Şahin Tezel, F. (1999). 0- 6 Yaş Döneminde Anne- Baba Eğitiminin Önemi. *Mesleki Eğitim Dergisi*. 1, 58- 62.
- Evirgen, Ş. (2002). *Okul Öncesi Eğitim Çerçevesinde Okul Destekli Anne Eğitim Programının Anneler Üzerindeki Etkilerinin İncelenmesi*.Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Faber, A. ve Mazlıış, E. (2003). *Çocuklarla İletişim. Çocuklarla Nasıl Konuşursak Bizi Dinler ve Nasıl Dinlersek Bizimle Konuşurlar. (çev. İ. Vanden Born)*. İstanbul: Kuraldışı Yayıncılık.
- Gander MJ., Gardiner HW. (2001). *Çocuk ve Ergen Gelişimi*. B. Onur (ed.), Ankara: İmge Kitabevi.
- Gimpel, Gretchen A. and Holland, Melissa L. (2003). *Emotional and Behavioral Problems of Young Children: Effective Interventions*. NewYork: Guilford Pres.
- Gordon, T. (2001). *Çocukta Dış Disiplin mi? İç Disiplin mi? Ana Babaların ve Öğretmenlerin İç Disiplinli, Kendisine Saygılı ve Sorumluluk Duygusu Gelişmiş Çocuklar Yetiştirmeleri İçin Yeni Yollar. (çev. E. Aksoy)*. İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Gövsa, İ. A. (1998). *Çocuk ve Çocukta Duygusal Gelişim*. İstanbul: Hayat Eğitim Dizisi.
- Güleç, C. ve Köroğlu, E. (1998). *Psikiyatri Temel Kitabı*. Ankara: Hekimler Yayın Birliği.

- Güney, S. (1998). *Davranış Bilimleri ve Yönetim Psikolojisi Terimler Sözlüğü*. Ankara: Ocak Yayınları.
- Güven, Y., Önder ,A., Sevinç, M., Aydın, O., Uyanık Balat, G., Palut, B., Bilgin, H., Çağlak, S. ve Dibek, E. (2006). Okul Öncesi Eğitimi Alan ve Almayan Birinci Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Duygusal Uyum Düzeylerinin Karşılaştırılması. *I. Uluslararası Okul Öncesi Eğitimi Kongresi. Kongre Kitabı*, 2, 323-337.
- Grusec J. E. (2006) “Parents Attitudes and Beliefs. Their Impact on Children’s Development. Centre of Excellence for Early Childhood Development Encyclopedia on Early Childhood Development. *University of Toronto*, 9, 1-3.
- Haktanır, G. (2002). Sağlıklı Ana-Baba Tutumları. A.Ü. Geliştirme Vakfı Özel İlköğretim Okulu Kardelen Dergisi, 4(4), 3-6.
- Kaya, Ö. (1994). *Annelere Verilen Eğitimin Çocuklarına Karşı İstenmedik Tutumlarına Etkisi*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kanlıkılıçer, P. (2005). *Okul Öncesi Davranış Sorunları Tarama Ölçeği Geçerlilik Güvenirlilik Çalışması*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi Eğitimi Bilimleri Enstitüsü..
- Kargı, E. ve Erkan, S. (2004). Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Sorun Davranışlarının İncelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 27, 135-144.
- Karasar, N. (1994). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Keleş, R. (1976). Toplum Bilimlerinde Araştırma ve Yöntem. *Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü Yayınları*. 26, 76-78.
- Kırkıncioğlu, M. (2003). *Çocuk Ruh Sağlığı*. İstanbul: Ya- Pa Yayınları.

Köknel, Ö. (1997). *İnsanı Anlamak*. İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi.

Kulaksızoğlu, A. (1998). *Ergenlik Psikolojisi*. İstanbul: Remzi Kitabevi.

Mangır, M. ve Başar, F. (1995). Kardeş Kıskançlığı. *Yaşadıkça Eğitim*. 42, 30- 31.

Mavi Dervişoğlu, C. (2007). *Okul Öncesi Kurumlarına Devam Eden 6 Yaş Çocuklarının, Sosyal Becerilerini ve Problem Davranışlarını Etkileyen Faktörlerin İncelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Mızrakçı, Ş. (1994). *Annelerin Çocuk Yetiştirme Tutumlarına Etki Eden Faktörler: Demografik Özellikleri, Kendi Yetiştiriliş Tarzları, Çocuk Gelişimine İlişkin Bilgi Düzeyleri ve Çocuğun Mizacına İlişkin Algıları*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir: Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Navaro, L. (2003). *Gerçekten Beni Duyuyor musun?* İstanbul: Remzi Kitabevi.

Oktay, A. (2002). *Yaşamın Sihirli Yolları: Okul Öncesi Dönem*. İstanbul: Epsilon Yayıncılık.

Ömeroğlu, F. (1996). *Okul Öncesi Dönemde Çocuğun Terbiyesinde Annenin Rolü ve Annelerin Çocuk Yetiştirme Tutumları(Anne Tutumlarının Demografik Bilgilere Göre Farklılaşp Farklılaşmadığına İlişkin Bir Araştırma)*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, İstanbul: Marmara Üniversitesi Toplumsal Bilimler Enstitüsü.

Öksüz, Y. (2002). Ergenin Kişilik Gelişiminde Ebeveynin Rolü. *Milli Eğitim Dergisi*, 155- 156, 39- 41.

Öz, İ. (2004). *Anne- Baba Olma Sanatı*. İstanbul: Melisa Yayıncılık.

- Özbey, S. (2009). Okul Öncesi Eğitim Kurumuna Devam Eden 60–72 Aylık Çocukların Problem Davranışlarının Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi The Journal of International Social Research Volume* 2/6 Winter, 494- 517.
- Özdoğan, B. (1997). *Çocuk ve Oyun*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Özmert, E. ve Diğ. (2001). *Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi*, Mart Sayısı,4-18.
- Öztürk, M. (1995). *Çocukluk Çağı Ruhsal Sorun ve Bozuklukları*. İstanbul: Medikomat Yayınevi.
- Öztürk Ertem, İ. (2005). “ Annelik Donanımı” *Gelişimsel Pediatri*. Ankara: Çocuk Hastalıkları Araştırma Vakfı.
- Poyraz, M. (2007). *Babaların Babalık Rolünü Algılamalarıyla Kendi Ebeveynlerinin Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*.Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi,Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Sarı, E. (2007). *Anasınıfına Devam Eden 5-6 Yaş Grubu Çocukların, Annelerinin Çocuk Yetiştirme Tutumlarının, Çocuğun Sosyal Uyum ve Becerilerine Etkisinin İncelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Seçer, Z. Sarı, H. Olcay, O. (2006). Anne Tutumlarına Göre Okul Öncesi Dönemdeki Çocukların Ahlaki ve Sosyal Kural Bilgilerinin İncelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 16, 539.
- Sercan Kesgül, Y. (1988). *Soyaçekim, Anne Tutumu, Anne Duygusal Belirtileri ve Çocuk Duygusal Belirtilerinin Kekemeliğe Etkisi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Çocuk Sağlığı Enstitüsü.

Steede, K. (1998). *Anne Babaların En Çok Yaptıkları 10 Hata.* (çev. R. Demir). İstanbul: Yaşam Yayınları.

Stein, HT. “Impact of Parenting Styles on Children”, <http://ourworld.compuserve.com/homepages/hstein/parentin.htm>, 30 Haziran 2010’ da erişildi.

Şahin, H. (2004). Saldırganlık Ölçeği Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Süleyman Demirel Üniversitesi Burdur Eğitim Fakültesi Dergisi.* (5) 7, 180- 190.

Şanlı, D. (2007). *Annelerin Çocuk Yetiştirme Tutumlarını Etkileyen Etmenlerin İncelenmesi.* Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.

Şehirli, N. (2007). *Çocuk Davranışlarını Değerlendirme Ölçeği’nin Geliştirilmesi ve Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi.* Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Şener, Ş., Dereboy, Ç., Dereboy, İ.F. ve Sertcan, Y. (1995). Connors Öğretmen Derecelendirme Ölçeği Türkçe Uyarlaması-1. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi.* 2(3):131-141.

Şener, Ş. ve Karacan, E. (1997). Anne- Çocuk Etkileşiminde Olumlu ve Olumsuz Özellikler. A. Ekşi (ed.), *Ben Hasta Değilim* (ss. 18-32) İçinde. İstanbul: Nobel Tıp Kitabevleri.

Şendoğdu, M. C. (2000). *Anaokuluna Devam Eden 5-6 Yaş Grubu Çocukların Anne Babalarını Algılamaları İle Anne Babaların Kendi Tutumlarını Algılamaları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi.* Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Şenol, S. (2006). *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı.* Ankara: Hyb Yayıncılık.

- Şentürk, S. (2007). *5–6 Yaş Çocukların Çalışan ve Çalışmayan Annelerinin Çocuk Yetiştirme Tutumları ile Bu Çocukların Sosyal-Duygusal Uyum Düzeylerinin Karşılaştırılması*.Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Marmara Üniversite Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Tabak, N. (2007). *İlköğretim Birinci Kademedeki Davranış Sorunları Olan Çocukların Anne Baba Tutumları*. YayımlanmamışYüksek Lisans Tezi. Afyon: Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Terzi, Ş. (2007) Okullarda Yaşanan Şiddet Önleyici Bir Yaklaşım: Kendini Toparlama Gücü. *Aile ve Toplum Dergisi*, 12, 73- 81.
- Tuğrul, B. (1991). *Anaokulu Eğitimi Alan ve Almayan Çocukların İlkokul Birinci Sınıftaki Akademik Başarı ve Ruhsal Uyum Davranışlarının Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi*. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Tuzcuoğlu, S. ve Tuzcuoğlu, N. (2005). *Davranış Bozukluğu Gösteren Çocukları Tanıma ve Anlama. 7- 14 Yaş Çocuk Gelişimi ve Eğitimi*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Türkbay, T., Akın, R., Söhmen, G. ve ark. “Aile Tutumları ve Çocuk Gelişimi Üzerine Etkileri, http://www.gata.edu.tr/dahilibilimler/cocukruh/aile_tutumları.htm, 30 Haziran 2010’ da erişildi.
- Usta, A. (2004). Çocuğun Ruhsal Süreçleri Üzerinde Ailenin Etkisi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (5) 7, 30- 35.
- Ülgen, G. ve Fidan, E. (1991). *Çocuk Gelişimi*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.

- Yavaş, İ. (1996). Davranım Bozukluğu Tanısı Alan Çocuk ve Ergenlerin Demografik Özellikleri. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*, (3)2, 81- 87.
- Yavuzer, H. (1995). *Yaygın Anne- Baba Tutumları. Ana- Baba Okulu*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yavuzer, H. (1998). *Çocuk Psikolojisi*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yavuzer, H. (1999). *Ana- Baba ve Çocuk*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yavuzer, H. (2000). *Çocuk Eğitimi El Kitabı*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yavuzer, H. (2002). *Bedensel Zihinsel ve Toplumsal Gelişimiyle Çocuğunuzun İlk 6 Yılı*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yavuzer, H. (2003). *Çocuğu Tanımak ve Anlamak*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yavuzer, Haluk. (2004). *Çocuk Psikolojisi*. İstanbul: Tem Kitabevi.
- Yılmaz, A. (1999). Çocuk Yetiştirme Tutumları: Kuramsal Yaklaşımlar ve Görgül Çalışmalar. *Türk Psikoloji Yazıları*, (3)1, 99-118.
- Yörükoğlu, A. (1997). *Çocuk Ruh Sağlığı*. İstanbul: Özgür Yayınları.
- Yörükoğlu, A. (2000). *Değişen Toplumda Aile ve Çocuk*. İstanbul: Özgür Yayınları.
- Zupan, M., Gril, A. and Kav, T. (2000). The Slovenian Version of The Social Competence and Behaviour Evaluation Scale Preschool Edition (OLSP): The Second Preliminary Validation. *Horizons of Psychology*, (9)4, 7- 23.

EKLER

Ek 1: Kişisel Bilgi Formu

Ek 2: PARI (Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği)

Ek 3: Çocuk Davranışlarını Değerlendirme Ölçeği

EK 1**KİŞİSEL BİLGİ FORMU**

Sevgili Anneler,

Bu görüşme formu, 5-6 yaş grubu çocukların davranış problemlerini ve annelerin çocuk yetiştirme tutumlarını belirlemek amacıyla hazırlanmıştır. Siz annelerin bu maddeleri cevaplandırmadaki hassasiyetiniz araştırmanın sonucunu etkileyecektir. Görüşmeye katılarak araştırmaya katkıda bulunduğunuz için teşekkür ederim.

SUNA (TAŞIN) YETER

1.Yaşınız (anne için)

- 1) 20-24
- 2) 25- 30
- 3) 31- 35
- 4) 36- 40
- 5) 41 ve üstü

2.Eğitim Durumunuz

1. Okur yazar değil
2. ilköğretim
3. Lise ve dengi okul mezunu
4. Üniversite mezunu

3.Su anda gelir getiren bir işte çalışıyor musunuz ?

- 1.Evet
2. Hayır

4.Eşinizin yaşı

- 1) 20-24
- 2) 25- 30
- 3) 31- 35
- 4) 36- 40
- 5) 41 ve üstü

5.Eşinizin Eğitim Durumu

1. Okur yazar değil
2. ilköğretim
3. Lise ve dengi okul mezunu
4. Üniversite mezunu

6.Eşiniz su anda çalışıyor mu?

1. Evet
2. Hayır

EK 2

AİLE HAYATI ve ÇOCUK YETİŞTİRME TUTUMU ÖLÇEĞİ

İlişikte aile hayatı ve çocuk yetiştirme tutumlarıyla ilgili bazı ifadeler verilmiştir. Bu ifadeleri okuyup, şu şekilde değerlendiriniz.

4	3	2	1
Çok uygun buluyorum	Oldukça uygun buluyorum	Biraz uygun buluyorum	Hiç uygun bulmuyorum

Görüşünüzü bu sayılardan birini daire içine alarak bildiriniz. Bu ifadelerde doğru veya yanlış yoktur. Sadece kendi görüşünüzü işaretlemeniz gerekiyor. Araştırma için bütün soruların cevaplandırılması çok önemlidir. Onun için, bazı ifadeler birbirine benzer dahi olsa, yine de cevaplandırmanızı rica ederiz.

1. Çocuk yorucu veya zor işlerden korunmalıdır.	4	3	2	1
2. Anne ve babalar, çocuklarını dertlerini anlatma ya teşvik ederler. Fakat bazen çocukların dertlerinin hiç açılmaması gerektiğini anlayamazlar.	4	3	2	1
3. Çocuk boşa geçen dakikaların bir daha hiç geri gelmeyeceğini ne kadar çabuk öğrenirse, kendisi için o kadar iyi olur.	4	3	2	1
4. Bir anne çocuğunun düş kırıklığına uğramaması için elinden geleni yapmalıdır.	4	3	2	1
5. Çocuk ne kadar erken yürümeyi öğrenirse o kadar iyi terbiye edilebilir.	4	3	2	1
6. Çocuk yetiştirmek sinir bozucu, yıpratıcı bir iştir.	4	3	2	1
7. Çocuğun hayatta öğrenmesi gereken o kadar çok şey vardır ki, zamanını boşa geçirmesi affedilmez.	4	3	2	1
8. Babalar, biraz daha şefkatli olsalar, anneler çocuklarını daha iyi yönetebilirler.	4	3	2	1
9. Çocuk yetiştirmenin kötü taraflarından biride anne yada babanın istediğini yapabilmesi için yeter derecede özgür olmamasıdır.	4	3	2	1
10. Sıkı kurallarla yetiştirilen çocuklardan en iyi yetişkinler çıkar.	4	3	2	1
11. Bir anne çocuğunun mutluluğu için kendi mutluluğunu feda etmesini bilmelidir.	4	3	2	1
12. Daima koşuşturan, hareketli bir çocuk büyük bir olasılıkla mutlu bir kişi olacaktır.	4	3	2	1

13. Büyükler çocukların sakalarına güler, onlara eğlen-dirici öyküler anlatırsa evdeki düzen daha düzgün, daha akıcı olur.	4	3	2	1
14. Çocuğun en gizli düşüncülerini kesinlikle bilmek, bir annenin görevidir.	4	3	2	1
15. Anne babalar çocuklarına, sorgusuz sualsiz kendilerine sadık kalmalarını öğretmelidirler.	4	3	2	1
16. Bütün genç anneler, bebek bakımında beceriksiz olacak-larından korkarlar.	4	3	2	1
17. Eğer bütün gününü çocuklarla geçirmek zorunda kalırlar-sa, hangi anne olursa olsun sonunda çocuklar sinirine dokunur.	4	3	2	1
18. Anne ve babalar her zaman çocuklarının kendilerine uyma-sını beklememeli, birazda kendileri çocuklarına uymalıdır.	4	3	2	1
19. Eğer anneler dileklerinin kabul edileceğini bilselerdi, baba-ların daha anlayışlı olmalarını dilerlerdi.	4	3	2	1
20. Bir çocuğa ne olursa olsun dövüşmekten kaçınması gerektiği öğretilmelidir.	4	3	2	1
21. Çocuklar bencil olduklarında , hep bir şeyler istediklerinde , annenin tepesinin atması çok normaldir.	4	3	2	1
22. Eğer çocuklar ailedeki kuralları uygun bulmuyorlarsa, bunu anne babalarına söylemeleri hoş karşılanmalıdır.	4	3	2	1
23. Anneler çoğu zaman çocuklarına bir dakika daha dayanama-yacakları duygusuna kapılırlar.	4	3	2	1
24. Çocuğu sıkı terbiye ederseniz sonra size teşekkür eder.	4	3	2	1
25. Küçük bir çocuk, cinsiyet konusunda sakınmalıdır.	4	3	2	1
26. Bir annenin çocuğunun hayatı hakkında her şeyi bilmesi hakkıdır. Çünkü çocuğu onun bir parçasıdır.	4	3	2	1
27. Uyanık bir anne-baba çocuğunun tüm düşüncelerini öğrenmeye çalışmalıdır.	4	3	2	1
28. Çocuklar, anne babalarının kendileri için neler feda ettiklerini düşünmelidirler.	4	3	2	1
29. Eğer çocukların dertlerini söylemelerine izin verilirse büsbütün şikayetçi olurlar.	4	3	2	1
30. Sert terbiye, sağlam ve iyi karakter geliştirir.	4	3	2	1

31. Genç bir kadın henüz gençken yapmak istediği pek çok şey olduğu için, anne olunca kendisini tutuklanmış duygusuna kaptırır.	4	3	2	1
32. Anneler çocukları için hemen hemen bütün eğlencelerini feda ederler.	4	3	2	1
33. Babalar daha az bencil olsalar kendilerine düşen görevi yaparlardı.	4	3	2	1
34. İyi bir anne çocuğunu ufak tefek güçlüklerden korumalıdır.	4	3	2	1
35. Bir çocuğa anne ve babasını herkesten üstün görmesi öğretilmelidir.	4	3	2	1
36. Çocuk hiçbir zaman ailesinden sır saklamamalıdır.	4	3	2	1
37. Çocuklardan sık sık ödün vermelerini, anne babaya uymalarını istemek doğru değildir.	4	3	2	1
38. Çoğu anneler bebeklerine bakarken onu inciteceklerinden korkarlar.	4	3	2	1
39. Bir çocuğa başı derde girdiğinde dövüşmek yerine büyüklere baş vurması öğretilmelidir.	4	3	2	1
40. Anne baba arasındaki bazı konular hafif bir tartışma ile çözümlenemezler.	4	3	2	1
41. Ev bakımında ve idaresinde en kötü şeylerden biride, kişinin kendi evinde tutuklanmış gibi hissetmesidir.	4	3	2	1
42. Hiçbir kadından yeni doğmuş bir bebeğe tek basına bakması beklenmemelidir.	4	3	2	1
43. Oğlan ve kız çocuklarının birbirlerini soyunurken görmemeleri gerekir.	4	3	2	1
44. Çocukların sorunlarına eğilirseniz sizi oyalamak için bir çok masal uydururlar.	4	3	2	1
45. Eğer anne babalar çocukları ile şakalaşıp beraber eğlenirlerse, çocuklar onların öğütlerini dinlemeye daha çok yönelirler.	4	3	2	1
46. Anneleri kendileri yüzünden zorluk çektiği için çocuklar, onlara karşı daha anlayışlı olmadırlar.	4	3	2	1
47. Bir çocuk eninde sonunda anne-babasınınkinden daha üstün bir akıla sahip olamayacağını öğrenir.	4	3	2	1
48. Eğer bir anne çocuklarını iyi yetiştirmiyorsa belki de bu, babanın evde kendine düşen görevi iyi yapmamasından ileri geliyordur.	4	3	2	1

49. Genç bir anne için ilk bebeğin bakımı sırasında yalnız kalmaktan kötü bir şey olamaz.	4	3	2	1
50. Bir çocuğun diğer bir çocuğa vurması hiçbir şekilde hoşgörüyle karşılanamaz.	4	3	2	1
51. Anne babalar çocuklarına hayatta ilerleyebilmeleri için hep bir şeyler yapmaları ve boşa zaman geçirmemeleri gerektiğini öğretmelidirler.	4	3	2	1
52. Akıllı bir kadın yeni bir bebeğin doğumundan önce ve sonra yalnız kalmamak için elinden geleni yapar.	4	3	2	1
53. Evde olup bitenleri sadece anne bildiği için ev hayatını onun planlaması lazımdır.	4	3	2	1
54. Kendi haklarına sahip olabilmesi için , bazen bir kadının kocasını terslemesi gerekir.	4	3	2	1
55. Bütün zamanını çocuklarıyla geçirmek , bir kadına kanadı kopmuş kuş duygusunu verir.	4	3	2	1
56. Eğer anne kollarını sıvar,bütün yükü sırtına alırsa tüm aile rahat eder.	4	3	2	1
57. Anne babalar çocuklarını kendi kendilerine oluşturdukları güveni sarsabilecek bütün güç işlerden sakınmalıdırlar.	4	3	2	1
58. Çocuklar aslında sıkı disiplin içinde mutlu olurlar.	4	3	2	1
59. Çocukların toplantılarıyla, kız-erkek arkadaşlıklarıyla ve eğlenceleriyle ilgilenen anne-babalar onların iyi yetişmelerini sağlarlar.	4	3	2	1
60. Anne ve babaya sadakat her şeyden önce gelir.	4	3	2	1

EK 3

ÇOCUK DAVRANIŞLARINI DEĞERLENDİRME ÖLÇEĞİ

Aşağıda 73 madde bulunmaktadır. Maddelerdeki ifadelerden her birini okuduktan sonra, bu ifadeye ne ölçüde katıldığınızı, ifadenin hizasında bulunan kutucuğun içine ✓ işaretini koyarak belirtiniz.

	Her Zaman	Sıklıkla	Bazen	Nadiren	Hiçbir Zaman
1- Kasıtlı olarak başkalarını kızdırır.					
2- Engellenme karşısında aşırı tepki gösterir (bağırır, tepinir, vurur gibi).					
3- Çabucak endişelenir.					
4- Çok uzun süre aynı şeyden korkar.					
5- Olayların önde gelen sorumlusu olarak kendini görür.					
6- Yabancılarla iletişime girmek istemez.					
7- Çok çabuk küser.					
8- Kendi eşyalarına zarar verir.					
9- Korktuğu şeyden sürekli kaçır.					
10- Yapabildiği halde yapmamak için direnir.					
11- Arkadaşları ile alay eder.					
12- Kendinden emin bir şekilde konuşur.					
13- Soru sorulduğunda doğru ve uygun biçimde cevaplar.					
14- Kolaylıkla sesini yükseltir.					
15- Bir şey istemekten utanır.					
16- Sadece ne olacağını görmek için kuralları çiğner.					
17- Çocuklar tarafından oyuna son seçilendir.					
18- Yeni arkadaş edinmede zorlanır.					
19- Kararlarını kolaylıkla verir.					
20- Öfkeli olduğu zaman kusat.					
21- Kendini iyi ifade eder.					
22- Arkadaşlarının oyunlarını bozar.					
23- Kendi istediğinin yapılmasına izin verilmediğinde tepkisini küfür ederek gösterir.					
24- Çok çabuk ağlar.					
25- İsteklerini ifade ederken sinirlenir.					
26- Öfkesini çevreye saldırarak belli eder.					
27- Olaylar karşısında aşırı heyecanlanır.					
28- Çok yüksek sestten korkar.					
29- Sık sık fikirlere karşı çıkar.					
30- Çocuklardan uzak durur.					
31- İlgi ondan başka yöne doğru kaydığında değişik tepkilerle dikkati kendi üstüne çekmeye çalışır.					
32- Nedensiz çocuklara vurur.					
33- Duygularını rahatlıkla ifade eder.					
34- Kuralları çiğner.					
35- Aile bireylerinin ya da başkalarının eşyalarına zarar verir.					
36- Yeni bir ortama girmekte zorlanır.					
37- Sinirlendiği zaman eline geçirdiği eşyayı karşısındaki kişiye ya da eşyalara fırlatır.					
38- Yapması gereken işleri yapmak istemediği için ağır yapar.					

39- Giyim tarzını kendisi belirler.					
40-Başaramadığı işleri tekrar denemek ister(Hiçbir zaman pes etmez).					
41- Yeni birileri ile karşılaşmak tedirginlik yaratır.					
42-Diğer çocukları canlarını acıtmakla tehdit eder.					
43- Hatalarını açıklandığı zaman kabul eder.					
44- Korkularıyla kolayca başa çıkar.					
45- Arkadaş grubunda oynarken genellikle oyun kurucudur.					
46- Çok kolay sinirlenir.					
47- Oyuncaklarını paylaşmak istemez.					
48- Merak ettiği her şeyi rahatlıkla sorar.					
49- Her yaştan insanla rahatça konuşur.					
50-Tanımadığı kişilerin bulunduğu ortamlara girdiğinde konuşmak istemez.					
51- Çevresindeki insanları çok fazla taklit eder.					
52- Heyecanlandığı durumlarda heyecanını kontrol edemez (örneğin; çevreye saldırır, ısırır, ağlar, bağırır gibi).					
53- Çevresindeki beklenmedik olaylar karşısında korkuya kapılır.					
54- Hep onun dediği olsun ister.					
55- Kişisel deneyimlerini açık ve anlaşılır biçimde ifade eder.					
56- Çocukları onların kızdığı isimlerle çağırır.					
57- Her şeye öfkelenir.					
58- Arkadaşlarına yardımcı olmaktan çok hoşlanır.					
59- İstemediği bir şeyi rahatlıkla söyler.					
60- Çok çığlık atar.					
61- Kolay arkadaş edinir.					
62- Sürekli tartışır.					
63- Duygularını uygun ve açık biçimde ifade eder.					
64- İstekleri yerine getirilmediğinde eşyalara zarar verir					
65- Öfkesini inatlaşarak belli eder.					
66- Grup içinde işbirliği yapmaktan hoşlanır.					
67- Karşılıklı konuşmaları kesintisiz, akıcı, anlamlı şekilde sürdürür.					
68- Sinirlendiği zaman karşısındaki kişiyi ısırır.					
69- İsteklerini elde edemediğinde öfkelenmez, kendini kontrol eder.					
70- Fikirlerini ifade ederken net ve açıktır.					
71- Çok az arkadaşı vardır.					
72- Dinlemeyi reddeder.					
73- Başkalarına karşı dayılanır kabadayılık eder.					

ÖZGEÇMİŞ**SUNA (TAŞIN) YETER****Kişisel Bilgiler:**

Doğum Tarihi : 02.05.1982

Doğum Yeri : Sakarya

Medeni Hali : Evli

Eğitim:

İlköğretim : İsmet İnönü İlköğretim Okulu- 1993

Ortaöğretim : İsmet İnönü İlköğretim Okulu- 1996

Lise : Sakarya Kız Meslek Lisesi- 1999

Lisans : Hacettepe Üniversitesi- 2006

Çalıştığı Kurumlar:

Sevgi Çiçeği Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezi 2006/2007 Sakarya

Sakarya Kadın Doğum ve Çocuk Hastanesi 2007/ -